

ผลของการประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อสมรรถนะ
ครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นางสาวสุธาสินี ต้วงใต้ด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

EFFECTS OF THE APPLICATION OF PARTICIPATORY ACTION RESEARCH ON
TEACHERS' COMPETENCIES IN LEARNER - CENTERED LEARNING MANAGEMENT

Miss Suthasinee Daungtot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research Methodology
Department of Educational Research and Psychology
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2012
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดย

นางสาวสุธาสินี ด้วงใต้ด

สาขาวิชา

วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ หารหนองบัว)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ศศิธร เขียวกอ)

สุทธาสินี ดั่งวงใต้ด : ผลของการประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อสมรรถนะ
ครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (EFFECTS OF THE APPLICATION OF
PARTICIPATORY ACTION RESEARCH ON TEACHERS' COMPETENCIES IN
LEARNER - CENTERED LEARNING MANAGEMENT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.
สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, 166 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะ (3) ศึกษาผลการทดลองการ
ประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
วิจัยที่ใช้คือการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
จำนวน 16 คนแบ่งกลุ่มครูผู้สอนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน ในการเก็บข้อมูลโดยการ
สัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามครู เก็บข้อมูลก่อนและหลังทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูลโดย
ใช้สถิติแบบบรรยายและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ครูมีสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคะแนนเฉลี่ยในระดับ
ปานกลาง 2) แนวทางการการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูต้องใช้ขั้นตอนทั้ง
4 ขั้น ของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ คือ การวางแผน, การปฏิบัติ, การสังเกต และการสะท้อนผล มีการดำเนินการ 2
วงจรคือ (1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู (2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับ
ครู 3) ผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะครูในด้านการ
จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 9 ด้าน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของครูกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....ลายมือชื่อ.....
สาขาวิชา.....วิธีวิทยาการศึกษา.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2555.....

5383421927: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEYWORDS: PARTICIPATORY ACTION RESEARCH / TEACHERS' COMPETENCIES / LEARNER CENTERED - LEARNING MANAGEMENT

SUTHASINEE DAUNGTOD : EFFECTS OF THE APPLICATION OF PARTICIPATORY ACTION RESEARCH ON TEACHERS' COMPETENCIES IN LEARNER – CENTERED LEARNING MANAGEMENT. ADVISOR: ASSOC. PROF.SIRIPAAN SUWANMONKHA, Ph.D, 166 pp.

The objective of this research were to (1) study the state of teacher competencies in learner – center learning management, (2) study the application of participatory action research in teacher development competencies, and (3) experiments the application of participatory action research in teachers' competencies development, A quasi – experimental research was the samples consist of 16 teacher who taught in Grade 8. The 16 teachers' were divide in 2 group an experimental group and a control group consisted of experimental has 8 teacher to learn. Data were collected by interview, observation, focus group discussion. Data analysis consisted of descriptive statistics and One – Way ANOVA.

The research findings a conclusions were as follow : 1) The teachers competencies in learner – centered learning management moderate level. 2) the application of participatory action research in the teacher is competencies development the four - step process : plan , action, observe , reflect and a 2 – cycle participatory action research they were researcher and teacher and teacher to teacher. 3) The competencies experimental group higher than the control group at .05 after receiving the of participatory action research

Department : Educational Research and Psychology Student's Signature.....

Field of Study : ... Educational Research Advisor's Signature.....

Academic Year : .2012.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยผู้วิจัยได้รับความเมตตาและความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ท่านได้กรุณาสละ เวลาในการให้คำแนะนำ ดูแล เอาใจใส่ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตรวจสอบแก้ไขใน ทุกขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์จนทำให้ข้าพเจ้าสามารถสำเร็จ การศึกษาแล้วนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้ในชีวิตจริง ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. ศศิธร เขียวกอก กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาให้ คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบและแก้ไขในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณะครู ของโรงเรียน ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการ เก็บข้อมูล การวิจัยเป็นอย่างดีและขอบคุณเพื่อนๆ ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่คอยช่วยเหลือห่วงใยเป็น กำลังในการทำงาน

สุดท้ายนี้จักขอพระคุณ คุณพ่อคำสอน และคุณแม่สมคิด ดวงใต้ด ที่คอยอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักความห่วงใยเป็นกำลังใจให้ตลอดมาจนประสบความสำเร็จในวันนี้ ขอขอบคุณน้องสาว ที่คอยช่วยเหลือตลอดการทำงาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	6
ตอนที่ 2 ความหมาย องค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะครู.....	19
ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	32
ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	45
ตอนที่ 6 รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง.....	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพกลุ่มตัวอย่าง.....	52
ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	65
ระยะที่ 3 การศึกษาผลของการใช้แนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม.....	75
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
ตอนที่ 1 สภาพสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	77
ตอนที่ 2 กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครู ในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	93

ตอนที่ 3 ผลของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อสมรรถนะครู ในด้านการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	104
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผลการวิจัย.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	119
รายการอ้างอิง.....	121
ภาคผนวก.....	121
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ.....	125
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	128
ภาคผนวก ค ค่าความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ.....	155
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่น.....	164
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	166

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	โครงสร้างเครื่องมือวิจัย..... 54
3.2	การประสานงานและสังเกตพฤติกรรมครูก่อนการทดลอง..... 54
3.3	เครื่องมือและรายละเอียดการใช้เครื่องมือ..... 60
3.4	การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและระยะเวลา ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1..... 65
3.5	การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและระยะเวลา ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2..... 68
4.1	ตารางเปรียบเทียบคะแนนผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน ความสามารถในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ กลุ่มทดลองและควบคุม..... 79
4.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรม..... 88
4.3	การสัมภาษณ์ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างในประเด็นการแนวทางการจัด การเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ..... 89
4.4	การสังเกตการณ์ดำเนินการวิจัยระหว่างผู้วิจัยกับครู..... 96
4.5	การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ..... 99
4.6	การตรวจสอบการดำเนินการวิจัยระหว่างครู ระยะที่ 2 (C2) การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม..... 102
4.7	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเปรียบเทียบหลังการใช้วิจัยปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วม..... 106
4.8	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญครูกลุ่มตัวอย่างทดลองและกลุ่มควบคุมเปรียบเทียบก่อนและหลังการ ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม..... 107

สารบัญแนภาพ

แนภาพที่	หน้า
2.1 แสดง Iceberg Model Competency.....	26
2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของบุคคลกับสมรรถนะและผลงาน.....	28
2.3 แนแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดครั้งเดียว.....	47
2.4 แนแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง.....	48
2.5 แนแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง.....	49
3.1 แนแผนการทดลอง.....	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันในการจัดการศึกษาเกิดจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านทั้งด้านความรู้ ทักษะพื้นฐานที่จะใช้ในการเรียนรู้ จึงควรมีการจัดการเรียนที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกัน ตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกลไกของการจัดการนี้คือ ครู จากข้อมูลอันพบว่าการจัดการศึกษาของไทยล้มเหลวเกิดวิกฤตทางการศึกษา เห็นได้จาก (มติชน ,2554) ผลการประเมินแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน(O-Net) ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนชั้น ม.6 มีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละวิชาต่ำ คะแนนไม่ถึงร้อยละ 20 และมีบางวิชาได้ศูนย์คะแนน จึงทำให้ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องประสานสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(สทศ.) เพื่อขอข้อมูลคะแนนโอเน็ตไปวิเคราะห์กับตัวแปรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นขนาดโรงเรียน และที่ตั้งโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน เพื่อหาจุดอ่อนของนักเรียนที่ทำข้อสอบไม่ได้ว่าเป็นเพราะอะไร ขณะเดียวกันวิเคราะห์จุดอ่อนของครูด้านการวัดและประเมินผลด้วยเนื่องจากพบว่าการอบรมสมรรถนะครูที่ผ่านมา ครูยังไม่มีสมรรถนะการวัดและประเมินผลที่ดีพอ และวิกฤตของผู้เรียนที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า ครูยังแสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตนเองไม่เหมาะสม จึงต้องทบทวนทำความเข้าใจ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการศึกษาและวิกฤตของผู้เรียนต่อไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นทิศทางที่สำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการให้สำเร็จโดยเร็ว และพบว่าหัวใจสำคัญของการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาสมรรถนะครู โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าครูคือปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการพัฒนา นั่นคือต้องเน้นการพัฒนาครูทุกด้านก่อนการปฏิรูปหรือการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ โดยเชื่อว่า เมื่อได้ครูเก่ง ครูดี มีศักยภาพสูง จะทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา และมีระบบการศึกษาที่เข้มแข็งได้มาตรฐาน สามารถสร้างและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ ศักยภาพสูง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคงและพึ่งตนเองได้ของชุมชนและท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนาครูอย่าง

เป็นระบบต่อเนื่องทั้งกระบวนการผลิตครู กระบวนการใช้ครู รวมถึงการบำรุงรักษาพัฒนาครูให้มีศักยภาพสูงจึงเป็นมีความสำคัญต่อประเทศชาติที่สร้างประชากรที่มีความรู้และความสามารถ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

รูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะครู มีด้วยกันหลายรูปแบบทั้งมุ่งเน้นให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่ (Functional Competency) และสมรรถนะเฉพาะกลุ่มสาระ (Specification Competency) ตามที่กรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนด และมุ่งเน้นวิธีการพัฒนาที่โรงเรียน/หน่วยงานเป็นฐาน (School Based Development/Insite Based Development) เป็นสำคัญ วิธีการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Group) การวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย การเข้ารับการอบรมหรือการเข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานต่างๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายทางไกล เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 ที่ได้กำหนดให้ครูต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไว้ในมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้านคือ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารจัดการห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2546)

จากแนวคิดดังกล่าว พบว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ นั่นเองที่ผ่านมาการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนท่องจำ ทำให้การเรียนเป็นเรื่องยาก น่าเบื่อหน่าย ทำให้เด็กไม่ฉลาด คิดไม่เป็น ทำงานไม่เป็น ดังนั้นผู้สอนจะต้องหาวิธีการเรียนรู้ให้เป็นเรื่องสนุก และสามารถพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ได้อย่างเต็มที่ โดยใช้ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง อย่างไรก็ตามการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจะยังมีความสำคัญมากขึ้นกว่าเดิมทั้งด้านศักยภาพและสมรรถนะของผู้สอนที่จะต้องใกล้ชิดผู้เรียน คอยชี้แนะ ให้กำลังใจ และดึงในสิ่งที่ผู้เรียนไม่รู้

สมโภชน์ อเนกสุข (2548) ได้เขียนบทความไว้ในวารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2548 กล่าวถึง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการศึกษาที่มี คุณลักษณะหลายประการแตกต่างไปจากการวิจัยแบบปกติทั่วไป เช่น กระบวนการที่ใช้สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ มีพันธะกรณีระหว่างนักวิจัยกับ

ชุมชน กรอบของการดำเนินงาน กำหนดขึ้นโดยกลุ่มคนในพื้นที่วิจัย จุดเน้นของการวิจัยเริ่มที่คนเป็นหลัก โดยทำให้คนมีคุณค่า มีความภูมิใจในการกระทำ เป้าหมายของการวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของกลุ่มคนในพื้นที่ตามเงื่อนไขที่เหมาะสมและตามความจำเป็น เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข วางแผนการดำเนินการ มีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางและผลการพัฒนาสมรรถนะครูโดยการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความต้องการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ในอนาคต

คำถามวิจัย

1. ศึกษาว่าครูมีปัญหาเกี่ยวสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้อย่างไรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในลักษณะใด
2. แนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้อย่างไรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรมีลำดับขั้นตอนอย่างไร
3. ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้อย่างไรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้อย่างไรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้อย่างไรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้อย่างไรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา 1 ผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ตัวแปรที่ศึกษา มี 2 ตัว ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและตัวแปรตาม คือ สมรรถนะในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานที่สามารถตอบสนองธรรมชาติและ ความแตกต่างของผู้เรียนได้ โดยมีการจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามความสามารถและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีแนวทางการจัดกิจกรรมดังนี้ 1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ 3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง 9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมามาตลอดจนบุคลิกลักษณะภายใน หรือการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลให้ได้ประสิทธิภาพงานในระดับสูงสุด

สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของครูในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่ได้รับมอบหมายโดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการวิจัยที่เกิดจากการร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยกับสมาชิกในโรงเรียนเพื่อการแก้ไขปัญหาทางการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น

โดยกระบวนการกลุ่มในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติและการสะท้อนผลการปฏิบัติอันจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาและนำไปสู่การปรับปรุงสภาพของชุมชนและองค์กรให้ดีขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งเน้นที่การลงมือปฏิบัติการร่วมกันของนักวิจัย ครู และนักเรียน ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. โรงเรียนต้นแบบกรณีศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้สามารถพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะสำหรับครู ผู้บริหาร หรือโรงเรียนในสังกัดต่างๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะ ครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ตอน คือตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอนที่ 2 ความหมาย องค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะครู ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory Action research) ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย ตอนที่ 6 รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญออกเป็น 6 หัวข้อ ได้แก่ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทของครู หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นสำคัญ (Teacher-Centered Instruction) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ธำรง บัวศรี (2543) ได้กล่าวถึงการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 2 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจ สามารถค้นพบข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตน และสังคมส่วนรวมได้ ด้านผู้สอนหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ใด ๆ ที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเคารพในศักดิ์ศรีสิทธิหน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และต้องเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2548) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์

และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอน หลากหลายแหล่งความรู้ พัฒนาปัญญาได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลาย

แนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับว่า บุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกันและทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ (1) เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน (2) เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และ (3) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา

จากความหมายของการจัดเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง หรือรวมทั้งมีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ

2. เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีเป้าหมายที่สำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

ไสว พักขาว (2542) กล่าวว่า เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนดี คุณลักษณะของคนดี หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ ความมีวินัย และค่านิยมประชาธิปไตย ความมีวินัย คือ คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเอง และของส่วนรวม พฤติกรรมที่พึงชี้ถึงความมีวินัย ได้แก่ ความสนใจ ใฝ่รู้ การควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และความขยัน ส่วนค่านิยมประชาธิปไตย คือ คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลที่เห็นคุณค่าของตนเอง และคุณค่าของผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น และป้องกันสิทธิของตนเอง ด้วยจิตใจที่เคารพต่อคุณค่าของเสียส่วนใหญ่

2. เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งนอกเหนือจากการเป็นคนดีแล้ว ในสังคมยังต้องการคนเก่งที่จะมาช่วยกันพัฒนา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมาย

3. เพื่อพัฒนาให้คนมีชีวิตอย่างมีความสุข การที่สามารถสร้างคนที่ดี คนเก่ง ก็คงยังไม่เพียงพอ การจัดการศึกษานั้นมุ่งหวังให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขด้วย คนจะมีความสุขได้จะต้องมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งมีความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีคุณสมบัติดังนี้

- 3.1 มีความรัก และการแบ่งปัน
- 3.2 มีความสัมพันธ์ระหว่างความจริง ความงาม และความเป็นธรรม
- 3.3 ประพฤติชอบ มีความสงบสุข สันติ ไม่เบียดเบียน
- 3.4 บริโภคสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญา

สรุปได้ว่า เป้าหมายการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ครูผู้สอนมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพ สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้ที่ได้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมาะสม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขตามที่สังคมต้องการ

3. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ (2545) กล่าวว่า การบริหารจัดการนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะการบริหารจัดการของโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาทั้งระบบของโรงเรียน

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะการบริหารจัดการของโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาทั้งระบบของโรงเรียน การพัฒนาทั้งระบบของโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานในทุกองค์ประกอบของโรงเรียนให้ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพของนักเรียนตามวิสัยทัศน์ที่โรงเรียนกำหนด ดังนั้นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการพัฒนาทั้งระบบของโรงเรียนประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่มีจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างชัดเจน
2. การกำหนดแผนยุทธศาสตร์สอดคล้องกับเป้าหมาย

3. การกำหนดแผนการดำเนินงานในทุกองค์ประกอบของโรงเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายและเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์

4. การจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน

5. การจัดทำรายงานประจำปีเพื่อรายงานผู้เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพจากภายนอก

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นในการดำเนินการของโรงเรียนจึงเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมในการกำหนดเป้าหมายและการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ร่วมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ร่วมในการประเมินผล เป็นต้น

3.2 การจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบด้าน “การจัดการเรียนรู้” นับว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่แสดงถึงการเรียนรู้ซึ่งเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำได้สำเร็จเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ครู และผู้เรียน มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้ ดังสาระที่ ทิศนา แคมมณี (2544) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะบุคคล ทำแทนกันไม่ได้ ครูที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง

2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ต้องมีการใช้กระบวนการคิด สร้างความเข้าใจ ความหมายของสิ่งต่างๆ ดังนั้นครูจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะในเรื่องเดียวกัน อาจคิดได้หลายแง่ หลายมุมทำให้เกิดการขยาย เติมเต็มข้อความรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของการเรียนรู้ตามที่สังคมยอมรับด้วย ดังนั้นครูที่ปรารถนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ

4. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เป็นความรู้ที่เบิกบาน เพราะหลุดพ้นจากความไม่รู้ นำไปสู่ความใฝ่รู้ อยากรู้อีก เพราะเป็นเรื่องน่าสนุก ครูจึงควรสร้างภาวะที่กระตุ้น

ให้เกิดความอยากรู้หรือคับข้องใจบ้าง ผู้เรียนจะหาคำตอบเพื่อให้หลุดพ้นจากความข้องใจ และเกิดความสุขขึ้นจากการได้เรียนรู้ เมื่อพบคำตอบด้วยตนเอง

5. การเรียนรู้เป็นงานต่อเนื่องตลอดชีวิต ขยายพรมแดนความรู้ได้ไม่มีที่สิ้นสุด ครูจึงควรสร้างกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้ไม่รู้จบ

6. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง เพราะได้รู้มากขึ้นทำให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เป็นการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลการพัฒนาของตัวเอง

3.3 การเรียนรู้ของผู้เรียน

องค์ประกอบสุดท้ายที่สำคัญและนับว่าเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากเดิมที่เน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ก็เพื่อเน้นให้มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนั้น ตัวบ่งชี้ที่บอกถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนประกอบด้วย

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงการทำงานของสมองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องที่ต้องการเรียนรู้ในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ บรรยากาศของการเอื้ออาทรและเป็นมิตร ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

2. การเรียนรู้จากการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง หรือกล่าวอีกลักษณะหนึ่งคือ “เรียนด้วยสมองและสองมือ” เป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิด ไม่ว่าจะเกิดจากสถานการณ์หรือคำถามก็ตาม และได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งเป็นการฝึกทักษะที่สำคัญคือ การแก้ปัญหา ความมีเหตุผล

3. การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป้าหมายสำคัญด้านหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกโรงเรียน ทั้งที่เป็นเอกสาร วัสดุ สถานที่ สถานประกอบการ บุคคลซึ่งประกอบด้วย เพื่อน กลุ่มเพื่อน วิทยากร หรือผู้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน

4. การเรียนรู้แบบองค์รวมหรือบูรณาการ เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ได้สัดส่วนกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ความดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชาที่จัดให้เรียนรู้

5. การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจของผู้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ทุกคนเรียนรู้ได้และเป้าหมายที่สำคัญคือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้จัดการเรียนรู้จึงควรสังเกตและศึกษาธรรมชาติของการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าถนัดที่จะเรียนรู้แบบใดมากที่สุด ในขณะที่เดียวกัน กิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดอีกครั้งในการเรียนรู้โดยโครงการ) การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจะได้รับการฝึกด้านการจัดการแล้วยังฝึกด้านสมาธิ ความมีวินัยในตนเอง และการรู้จักตนเองมากขึ้น

4. กระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 9 ประการ คือ

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิด

ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตามกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

5. บทบาทของครู

ทิสนา แชมมณี (2547 : 36-37) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูและได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนไว้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

1. ในการศึกษาเกี่ยวกับการสอน ครูพึงให้ความสนใจในหลักการมิใช่มุ่งความสนใจที่เทคนิค วิธีการเท่านั้น ครูควรพยายามทำความเข้าใจในหลักการ จำหลักการให้แม่นยำ และหมั่นประยุกต์ใช้หลักการนั้นในสถานการณ์ที่หลากหลาย

2. ครูพึงศึกษาแนวความคิด ความเชื่อ หรือหลักการต่างๆ ซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลาย และเลือกสรรสิ่งที่ตนเชื่อถือ หมั่นวิเคราะห์การคิดและการกระทำของตนว่าสอดคล้องกัน หรือไม่ และศึกษาผลการกระทำ เพื่อปรับเปลี่ยนให้ยืนยันแนวความคิด ความเชื่อมันต่อไป

3. ครูพึงเปิดใจกว้างในการศึกษาแนวความคิด ความเชื่อ หรือหลักการต่างๆ ที่แตกต่างไปจากความคิดของตน และเปิดโอกาสให้ตนเองได้มีประสบการณ์ในสิ่งที่แตกต่างออกไป โดยการทดลอง ปฏิบัติ หรือศึกษา วิจัย เพื่อพิสูจน์ทดสอบแนวคิดใหม่ๆ อันอาจจะ นำมาซึ่งทางเลือกใหม่ๆ ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมีความคิดแปลกใหม่ มีชีวิตชีวา นำต้นตอและนำเรียนรู้ ทั้งสำหรับครูและผู้เรียน

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2545: 17 - 18) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการดำเนินงาน ตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษานั้น ผู้สอน ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน การที่ผู้สอนจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาเป็นผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชนในการพัฒนาการศึกษาดังนั้น ผู้บริหารและผู้สอนจะต้องร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษาซึ่งผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาท ในการพัฒนาการศึกษา และมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง ความเข้าใจระหว่างกัน

2. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมซึ่งเป็น บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้

เหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีสื่อการสอนที่เร้าความสนใจผู้เรียน ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมในบรรยากาศแห่ง ความเป็นกัลยาณมิตรย่อมเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้

3. การพัฒนางานของตนเอง ผู้สอนจะต้องแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ใน การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูป การเรียนรู้ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จระหว่างกัน

4. การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ผู้สอนจะต้องให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่นโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีการจัดแนวการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ให้สามารถเชื่อมโยงแก้ไขปัญหาท้องถิ่นได้ และเน้นการปฏิบัติจริง

5. กระบวนการจัดการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนทุกคนควรจะได้ทำความเข้าใจให้กระจ่างชัดในความหมายและลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2550 : 23-24) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและเสนอบทบาทไว้ดังนี้

1. ฝึกคิด คือ สอนให้ผู้เรียนคิดเองเป็น
2. ฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ศึกษาให้ลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมีการวิจัยค้นคว้า
3. ฝึกให้ผู้เรียนบริการสังคม คือ สิ่งที่เรียนจะมีคุณค่า เมื่อได้ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
4. ครูเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนตั้งแต่ตัวเล็กๆ ซึ่งเป็นประชากรที่สำคัญของโลกครูต้องเป็นตัวทวิคุณในการนำเด็กเข้าสู่ระบบของการเรียนรู้ บทบาทของครูจึงเปลี่ยนไป จากผู้ให้ความรู้ ผู้บอกความรู้ (Telling, Talking) มาเป็นผู้ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) คิดค้นหาความรู้ด้วยตนเองตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้เตรียมประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณภาพคือดี มีปัญญาคือเก่ง และเป็นผู้มีความสุขคือสุขภาพกายและจิตดี โดยสรุปเป็นประชาชนที่ดี เก่ง สุข เป็นประชาชนที่มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรมนั้น ต้องเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

6. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นสำคัญ(Teacher – Centered Instruction)

ทิสนา แชมมณี (2554 : 110-118) การจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ครูเป็นสำคัญนั้น ยึดครองอำนาจในการเรียนรู้ของผู้เรียนมาเป็นเวลานาน ซึ่งหากจะพิจารณาตามวิวัฒนาการของทฤษฎี หลักการและแนวคิดทางการศึกษาควรจะหมดอำนาจไปแล้ว แต่ในความเป็นจริงในประเทศไทยการเรียนการสอนในลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลางยังหาหมดอำนาจไม่ ยังคงครองอำนาจอยู่อย่างเหนียวแน่น เป็นเหตุให้เกิดความจำเป็นที่ต้องมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้กันขึ้น ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาส่งผลให้ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 อันเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่ากระบวนการเรียนการสอนหรือวิธีสอนทุกแบบ ล้วนมีประโยชน์และใช้ได้หากทำได้ดี และเหมาะสมกับเนื้อหา ผู้เรียน สถานการณ์ และวัตถุประสงค์ ดังนั้นครูจึงไม่ควรละทิ้งวิธีใดๆ แต่ควรศึกษาวิธีการที่มีอยู่หลากหลายให้เข้าใจ และฝึกฝนตนเองให้ทำได้ดี เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ ผู้เรียน สถานการณ์ และวัตถุประสงค์ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

1. หลักการจัดการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction)

1.1 การจัดการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction)

ก. หลักการ

1. การจัดเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม เป็นไปตามลำดับขั้นตอน หรือลำดับของมโนทัศน์จากชั้นที่เป็นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระนั้นได้ดี
2. การตรวจสอบพื้นฐานความรู้เดิมที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ในการทำความเข้าใจความรู้ใหม่ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ จะช่วยให้เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ดีและรวดเร็วขึ้น
3. การนำเสนอเนื้อหาสาระอย่างกระชับ ชัดเจนโดยมีตัวอย่างประกอบรวมทั้งการให้ผู้เรียนซักถาม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เรียน
4. การฝึกปฏิบัติใช้ความรู้หรือทักษะที่เรียนรู้ เป็นสิ่งจำเป็น การฝึกปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ข้อมูล หรือทักษะ สู่การกระทำ และช่วยให้เกิดความเข้าใจข้อความรู้นั้นลึกซึ้งขึ้น

5. การได้รับข้อมูลป้อนกลับ หรือทราบผลของการปฏิบัติของตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้อยู่ในระดับที่ต้องการ

6. การฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ช่วยให้เกิดทักษะความชำนาญ

ข. นิยาม

การจัดการเรียนการสอนทางตรง หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ข้อมูล ความรู้ ข้อเท็จจริง หรือวิธีการ กระบวนการต่างๆ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยการถ่ายทอดข้อมูลเหล่านั้นโดยตรงไปตรงมา ด้วยวิธีการหรือกระบวนการที่ได้รับการยอมรับว่าใช้ได้ผลจากการวิจัย (research – based direct instruction) จากข้อความรู้ทางทฤษฎีหรือหลักการต่างๆ (learning theory – based direct instruction)

อนึ่ง การถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ดังกล่าว ไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอด โดยการบรรยายที่ยืดเยื้อเป็นชั่วโมงๆ โดยที่ผู้บรรยายกล่าวไปเรื่อยๆ แต่เป็นการบรรยายที่กระทำอย่างกระชับ ตรงประเด็น และมีความยาวเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการบรรยายที่จัดขึ้นอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาสาระเหมาะสมกับเวลา และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ การบรรยายในลักษณะที่เป็นการสอนทางตรงนี้ ควรใช้วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่มีอยู่ในตำรา แบบเรียน หรือแบบฝึกหัด

การใช้การสอนทางตรงเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้สอนพึงตระหนักว่า การเรียนรู้มีหลายประเภท หากวัตถุประสงค์ในการสอนไม่ใช่เป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลความรู้ แต่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในระดับสูงขึ้น เช่น การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือการสร้างเจตคติ ค่านิยมต่างๆ การสอนทางตรง อาจไม่เหมาะสมหรือไม่เพียงพอต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ค. ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนทางตรง

กระบวนการจัดการเรียนการสอนทางตรง โดยทั่วไปมี 7 ขั้นตอน (Borich, 1988: 158) ดังนั้น ตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน จึงประกอบด้วย

1. มีการจูงใจผู้เรียนให้มีความสนใจต่อสิ่งที่จะนำเสนอ
2. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
3. มีการทบทวนความรู้เดิมที่เป็นพื้นฐานของความรู้ใหม่
4. มีการนำเสนอความรู้ใหม่หรือเนื้อหาสาระที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้เรียนโดยผู้สอน
5. มีการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการนำความรู้ไปใช้ หรือเป็นการฝึกทักษะที่ได้เรียนรู้ไป

6. ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียน แสดงออก

7. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนทางตรงมีการปฏิบัติแยกกันเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเชื่อว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนทางตรงให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรจะศึกษาจากครูผู้สอนที่สามารถสอน ได้ผลดี อีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่า ควรจะจัดตามทฤษฎี หรือหลักการที่เป็นที่ยอมรับกันแล้ว ดังนั้น จึงจะ กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนการสอนทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว โดยกลุ่มแรกเรียกว่า เป็นการ จัดการเรียนการสอนทางตรงแบบให้ข้อมูลจากผลการวิจัย (Research – Based Direct instruction) ส่วนกลุ่มที่ 2 เรียกว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory – Based Direct Instruction)

1.1.1 การจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ผลการวิจัย (Research-Based Direct Instruction)

การจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบนี้ มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ (Murphy, Weil and Mcgread อ้างถึงใน Cruickshank, Bainer and Metcalf, 1995: 209)

1. ครูเป็นศูนย์กลาง (teacher centrality) หมายถึง ครูมีบทบาทสำคัญ ในการควบคุมกำกับทิศทางของการเรียนการสอน ครูเป็นผู้ตัดสินใจว่าผู้เรียนจะเรียนอะไรและ อย่างไร

2. เป้าหมาย (task orientation) เน้นที่การเรียนรู้วิชาการ หรือเนื้อหา สาระ ซึ่งเป็นข้อมูล ความรู้ หรือข้อเท็จจริงต่างๆ ผู้สอนจะจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ทุกอย่างที่ มุ่งไปที่เป้าหมายนี้

3. ความคาดหวังในทางบวก (positive expectation) ผู้สอนมีการ คาดหวังว่าผู้เรียนทุกคนจะประสบผลสำเร็จในการเรียน

4. ความร่วมมือของผู้เรียนที่สามารถวัดประเมินได้ (student cooperation and accountability) ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบการทำงานและการเรียนรู้ของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีบทบาทที่จะต้องช่วยผู้เรียนคนอื่นๆ ด้วย

5. บรรยากาศที่ปลอดภัย (nonnegative affect) ผู้เรียนอยู่ในบรรยากาศ ที่เป็นมิตร เป็นกันเอง ปลอดภัยจากความรู้สึกทางลบทั้งหลาย เช่น การข่มขู่ ถูกเหยียดหยาม กลัวความผิดพลาด เป็นต้น

6. มีกฎ ระเบียบ กติกา ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ (established structure) โดยผู้สอนคอยติดตามดูแลการปฏิบัติของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนทางตรงตามแบบนี้มีผู้นำไปพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น “Basic Practice, Explicit Teaching, Active Teaching” ซึ่งแต่ละรูปจะมีกระบวนการแตกต่างกันไปบ้าง แต่ยังคงยึดหลักการแนวคิดของการเรียนการสอนทางตรงเหมือนกัน

รูปแบบ “Basic Practice” หรือการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพื้นฐาน พัฒนาโดย เมอร์ฟี เวล และแมคกรีล (Murphy, Weil & Mcgreal) ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นแนะนำบทเรียน (lesson introduction) ประกอบด้วย การชี้แจงวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และวิธีการเรียนการสอน รวมทั้งความคาดหวังต่อสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน
2. ขั้นพัฒนา (development) ประกอบด้วย การนำเสนอบทเรียน ข้อมูล ความรู้ หรือทักษะต่างๆ โดยครูผู้สอน ซึ่งผู้สอนได้จัดเตรียมไว้อย่างกระชับ ชัดเจน ผู้สอนอาจใช้วิธีสาธิต และยกตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่กระจ่าง ผู้สอนจะตรวจสอบความเข้าใจและความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนเป็นระยะๆ
3. ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การควบคุม (controlled practice) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำความรู้หรือทักษะที่ได้เรียนรู้มาฝึกปฏิบัติ โดยครูทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้ผู้เรียนทำตาม
4. ขั้นฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำ (guided practice) ขั้นนี้ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเองโดยผู้สอนคอยดูแลให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำได้ถูกต้อง ผู้สอนจะแก้ไขความเข้าใจ หรือการกระทำที่ผิด แล้วให้ผู้เรียนแก้ไขการปฏิบัติของตนจนผู้เรียนสามารถทำได้ถูกต้อง ในขณะที่ผู้สอนต้องคอยติดตามดูการปฏิบัติของผู้เรียนแต่ละคน และให้คำปรึกษาแนะนำตามความเหมาะสม
5. ขั้นฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ (independent practice) ขั้นนี้ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติอย่างเสรีเพื่อความเข้าใจและความชำนาญในการใช้ความรู้หรือทักษะที่เรียนอย่างไรก็ตาม ครูก็จะยังคงอยู่กับผู้เรียน หากผู้เรียนคนใดต้องการคำแนะนำก็สามารถพบครูได้ (Cruickshank, Bainer & Metcalf, 1995: 230)

รูปแบบ “Explicit Instruction” หรือการจัดการเรียนการสอนแบบชัดแจ้ง พัฒนาโดย โรเซ็นชายนส์ และสตีเวนส์ (Posenshine & Stevens) ประกอบด้วยขั้นตอน 6 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิมและตรวจการบ้าน
2. ชี้นำเสนอเนื้อหาสาระหรือทักษะใหม่
3. ชี้นำให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ
4. ชี้นำให้ข้อมูลป้อนกลับและแก้ไขการปฏิบัติของผู้เรียน

5. ขั้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ และ
6. ขั้นการทบทวนการฝึกปฏิบัติรายสัปดาห์และรายเดือน

รูปแบบ “Active teaching” หรือการจัดการเรียนการสอนแบบติดตามต่อเนื่อง พัฒนาโดย กู๊ด กราวส์ และเอ็บบ์เมียร์ (Good, Grouws and Ebmeier) สำหรับการสอนคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น คือ

1. ขั้นเริ่ม (opening) ประกอบด้วย การทบทวนความรู้ หรือ ทักษะที่เพิ่งได้เรียนรู้มา และเก็บกรบ้าน
2. ขั้นพัฒนา (development) ประกอบด้วย การตรวจสอบพื้นความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้เรื่องใหม่ การนำเสนอความรู้ใหม่ด้วยการบรรยาย อธิบายและการแสดงตัวอย่างที่ชัดเจน ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนโดยการใช้คำถาม และให้คำอธิบายเพิ่มเติม
3. ขั้นให้ปฏิบัติงาน (independent work) ผู้สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติงานอย่างอิสระ โดยไม่ถูกขัดจังหวะหรือรบกวน โดยผู้สอนบอกให้ผู้เรียนทราบถึงระดับคุณภาพหรือลักษณะของงานที่จะเป็นที่ยอมรับ ผู้สอนคอยดูแลให้ทุกคนปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
4. ขั้นให้การบ้าน (homework) ผู้สอนให้การบ้านซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ 15 นาที ในการทำทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ – พฤหัสบดี การทำการบ้านประกอบด้วย การทบทวนความรู้เดิมและการใช้ความรู้ใหม่
5. ขั้นทบทวนอย่างต่อเนื่อง (continued review) ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทบทวนความรู้เป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และเดือนละ 1 ครั้ง

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือที่รู้จักในชื่อเดิมว่า การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered หรือ child centered) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แพร่หลายในวงการศึกษไทย แต่รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากครูผู้สอนยังยึดวิธีการสอนแบบเดิมคือเน้นครูเป็นสำคัญ แต่ในยุคปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษากำหนดว่า ครูทุกคนจะต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ครูทุกคนจึงต้องให้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อนำปรับใช้ในกระบวนการสอน ซึ่งหัวใจหลักของการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 2 ความหมาย องค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะครู

ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาตอนที่ 1 ความหมาย องค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะครู ออกเป็น 5 หัวข้อได้แก่ 1) ความหมายของสมรรถนะครู 2) ความสำคัญของสมรรถนะ 3) องค์ประกอบของสมรรถนะครู 4) ระดับของสมรรถนะ 5) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายสมรรถนะครู

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของ สมรรถนะหลายความหมาย โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ สมรรถนะ ไว้ว่า

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) ได้สรุปคำนิยามของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ คือ คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์การ และต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่น ๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญ ๆ อะไรบ้าง

दनัย เทียนพุด (2546) ให้นิยามของ สมรรถนะ ไว้ว่า คือ การบูรณาการ ความรู้ ทักษะ ทักษะคิด หรือพฤติกรรม รวมถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพหรือเกิดผลงานที่มีคุณค่าสูงสุด และเป็นสิ่งที่เป็นความเชี่ยวชาญ สมรรถภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ธุรกิจที่มีอยู่และเป็นสิ่งที่คู่แข่งไม่มี หรือไม่อาจเลียนแบบได้

ศุภวรรณ เสดานนท์ (2548) ได้ให้ความหมาย สมรรถนะไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิด ตลอดจนบุคลิกลักษณะภายใน ที่เป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการแสดงออก หรือการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลให้ได้งานระดับสูงสุด

Mc Clelland (1993) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard ได้อธิบายไว้ว่า “สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องต้น (Motives) อุปนิสัย (Traits) ภาพลักษณ์ภายใน (Self-image) และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social role)

Spencer (1993) ได้ให้นิยามของ Competency ว่าเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในของบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างมีเหตุผลกับกฎเกณฑ์ที่อ้างอิงได้ และทำให้บุคคลนั้นมีผลการปฏิบัติงานที่สูง

Boyatzis (1982: The Competent Managers: A Model of Effective Performance) ได้ให้นิยาม Competencies ว่าเป็นความสามารถในงานหรือเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลที่นำไปสู่การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ

McClelland (1993) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard ได้อธิบายไว้ว่า “สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องต้น (Motives) อุปนิสัย (Traits) ภาพลักษณ์ภายใน (Self-image) และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social role)

B. Parry อ้างอิงใน สุภัทญา รัศมีธรรมโชติ (2004) นิยามคำว่าสมรรถนะคือ กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าวสัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา

จากความหมายข้างต้น สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมา ในด้าน ความรู้ ความคิด ทักษะ รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่ส่งผลให้การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น สมรรถนะครู (Teachers competency) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยสามารถบูรณาการ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะส่วนบุคคล ที่ส่งผลถึงการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรสูงสุด

2. ความสำคัญของสมรรถนะ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547) ระบุว่า สมรรถนะหรือ Competency มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและองค์กร สมรรถนะมีประโยชน์ต่อตัวผู้ปฏิบัติงาน ต่อตัวองค์กรหรือหน่วยงาน และต่อการบริหารงานบุคคลโดยรวมดังนี้ 1) ช่วยให้การคัดสรรบุคคลที่มีลักษณะดีทั้งความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง 2) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงาน

ทราบถึงระดับความสามารถของตัวเองว่าอยู่ในระดับใดและจะต้องพัฒนาในเรื่องใด ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น 3) ใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ฝึกอบรมแก่พนักงานในองค์กร 4) ช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงาน(KPIs) บรรลุเป้าหมายเพราะ Competency จะเป็นตัวบ่งบอกได้ว่าถ้าต้องการให้บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดหลัก แล้วจะต้องใช้ Competency ตัวไหนบ้าง 5) ป้องกันไม่ให้ผลงานเกิดจากโชคชะตาเพียงอย่างเดียว เช่น ยอดขายของพนักงานขายเพิ่มสูงกว่าเป้าที่กำหนดทั้งๆที่พนักงานขายคนนั้นไม่ค่อยตั้งใจทำงานมากนัก แต่เนื่องจากความต้องการของตลาดสูง จึงทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นเองโดยไม่ต้องลงแรงอะไรมาก แต่ถ้ามีการวัดสมรรถนะแล้ว จะทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่าพนักงานคนนั้นประสบความสำเร็จเพราะโชคช่วยหรือด้วยความสามารถของเขาเอง 6) ช่วยให้เกิดการหลอหลอมไปสู่สมรรถนะขององค์กรที่ดีขึ้น เพราะถ้าทุกคนปรับสมรรถนะของตัวเองให้เข้ากับผลงานที่องค์กรต้องการอยู่ตลอดเวลาแล้ว ในระยะยาวก็จะส่งผลให้เกิดเป็นสมรรถนะเฉพาะขององค์กรนั้นๆเช่น เป็นองค์กรแห่งการคิดสร้างสรรค์เพราะทุกคนในองค์กรมีสมรรถนะในเรื่องการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

ในส่วนของการพัฒนาบุคลากรนั้น แนวคิดเรื่องสมรรถนะนี้มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการมุ่งเสริมสร้างความสามารถให้ทรัพยากรบุคคล โดยมีความเชื่อว่าเมื่อพัฒนาคนให้มีความสามารถแล้ว คนจะใช้ความสามารถที่มีไปผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นการนำเรื่องสมรรถนะมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรมุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กรเป็นหัวใจสำคัญ ต้องมีการพิจารณาว่าบุคคลในองค์กรมีความสามารถอย่างไร จึงจะทำให้องค์กรเหนือกว่าคู่แข่งและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นประโยชน์ของ Competency ในด้านการพัฒนาบุคคล จึงสรุปได้ดังนี้ 1) การเลือกสรรเพื่อให้ได้คนที่มีความสามารถเหมาะสมกับองค์กรและงาน 2) การเลื่อนระดับ ปรับตำแหน่งงาน ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น 3) การพัฒนาฝึกอบรม ความสามารถของบุคคลให้สอดคล้องกับตำแหน่งงาน 4) การเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคล 5) การบริหารผลงาน (Performance management 6) การบริหารคนเก่ง (Talent Management) 7) การโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงาน 8) การพัฒนาความก้าวหน้าสายอาชีพ

เอนกลาก สุทธิพันธ์ (2548) กล่าวถึงความสำคัญของสมรรถนะว่า สมรรถนะมีทั้งส่วนที่เหมือนและมีทั้งส่วนที่แตกต่างจากความสามารถทั่วไป คือในส่วนที่เหมือนประกอบไปด้วยความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทักษะความชำนาญในการทำงานแต่ในส่วนที่แตกต่างกันคือ ศักยภาพส่วนบุคคล อุปกรณ์ เครื่องมือที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงาน อำนาจการตัดสินใจที่เหมาะสมที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานนั้นๆให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ดังนั้นเหตุผลสำคัญที่ต้องมีการกำหนด

สมรรถนะในการทำงานก็คือ 1) สมรรถนะคือคุณสมบัติที่สำคัญที่ทำให้บุคคลในแต่ละตำแหน่งงานสามารถทำงานให้บรรลุผลลัพธ์ที่องค์กรต้องการ 2) เป็นแนวทางการ คัดเลือก พัฒนา โยกร้าย บุคลากร 3) เป็นแนวทางการสร้างวัฒนธรรมการทำงาน 4) ประเมินผลงานพนักงานอย่างเป็นธรรม 5) ป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดจากการทำงาน 6) สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

จากการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะ พบว่าสมรรถนะมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคคล และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กร โดยสมรรถนะจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคคลบรรลุตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ

3. องค์ประกอบของสมรรถนะครู

จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาาระบบการศึกษาไทยต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตัวครูโดยการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บุคลากรเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน ซึ่งขณะนี้ทาง ก.ค.ศ. ได้นำเอา สมรรถนะ มาเป็นตัวตั้งในการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ขอมิหรือขอเลื่อนตำแหน่งวิทยฐานะ ซึ่งสมรรถนะที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น มี 3 ประเภทคือ 1) สมรรถนะหลัก 2) สมรรถนะประจำสายงาน 3) วินัย คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้

สมรรถนะหลัก(Core Competency) เป็นสมรรถนะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องมีเพราะเป็นสมรรถนะพื้นฐานของบุคลากรที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งหน้าที่ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย 4 สมรรถนะย่อย คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึงการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น เพื่อให้งานสำเร็จ ถูกต้องสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 2) การบริการที่ดี หมายถึงความตั้งใจที่จะปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้รับบริการ เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครองพึงพอใจ 3) การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ พร้อมกับติดตามศึกษาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ 4) การทำงานเป็นทีม หมายถึงความร่วมมือร่วมใจ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้และมีภาวะผู้นำ-ผู้ตามที่ดี

สมรรถนะประจำสายงาน(Functional Competency) หมายถึงสมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละตำแหน่ง เช่น ผู้บริหาร ครูและ ศึกษานิเทศก์ ทำให้สามารถปฏิบัติงานในสายงานนั้น ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมายซึ่งสมรรถนะประจำสายงานของครูนั้น

ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการสร้าง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ความรู้ลึกเรื่องเนื้อหาสาระ เทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้ การสร้าง การเลือก การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนการวัดผลและ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝัง คุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน ทั้งคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต สุขภาพพลานามัย ความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นไทย รวมไปถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การบริหารจัดการ ชั้นเรียน หมายถึง ความสามารถในการกำกับดูแลชั้นเรียน สร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลสารสนเทศประจำชั้นและประจำวิชา 4) การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การวิจัย คือ ความสามารถในการคิดแยกแยะ ทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แล้ว สรุปเป็นกฎเกณฑ์หลักการ สามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน 5) การสร้างความร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อดึงชุมชนให้เข้ามามี กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อาภรณ์ ภูวพิชญ์ (2548) ได้แบ่งประเภทของสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) ขีดความสามารถหลัก (Core Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะหรือการแสดงออกของ พฤติกรรมของพนักงานทุกคนในองค์กร ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความเชื่อ และ อุปนิสัยของบุคคลในองค์กรโดยรวม ถ้าพนักงานทุกคนในองค์กรมีขีดความสามารถประเภทนี้ ก็ จะมีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้ ขีดความสามารถประเภทนี้ จะถูกกำหนดจากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายหลัก หรือกลยุทธ์ขององค์กร 2) ขีดความสามารถด้านการบริหาร (Managerial Competency) คือ ความสามารถด้านการบริหารจัดการ เป็นขีด ความสามารถที่มีได้ทั้งในระดับผู้บริหาร และระดับพนักงานโดยจะแตกต่างกันตามบทบาทและ หน้าที่ความรับผิดชอบ (Role- Based) แตกต่างตามตำแหน่งทางการบริหาร งานที่รับผิดชอบ ซึ่งบุคคลในองค์กรจำเป็นต้องมีในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จ และต้องสอดคล้องกับแผนกล ยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์กร 3) ขีดความสามารถตามตำแหน่งงาน (Functional Competency) คือ ความรู้ความสามารถในงานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะเฉพาะ ของงานต่างๆ (Job – Based) เช่น ตำแหน่งวิศวกรไฟฟ้า ควรต้องมีความรู้ ทางวิศวกรรม นักบัญชี ควรต้องมีความรู้ทางด้านบัญชี เป็นต้น หน้าที่งานที่ต่างกัน ความสามารถในงานย่อมจะแตกต่างกันตามอาชีพ ซึ่งอาจเรียก ขีดความสามารถชนิดนี้ที่ เรียกว่า Functional Competency หรือ Job Competency เป็น Technical Competency ก็ได้ อาจกล่าวได้ว่า ขีดความสามารถชนิดนี้เป็นขีดความสามารถเฉพาะบุคคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง

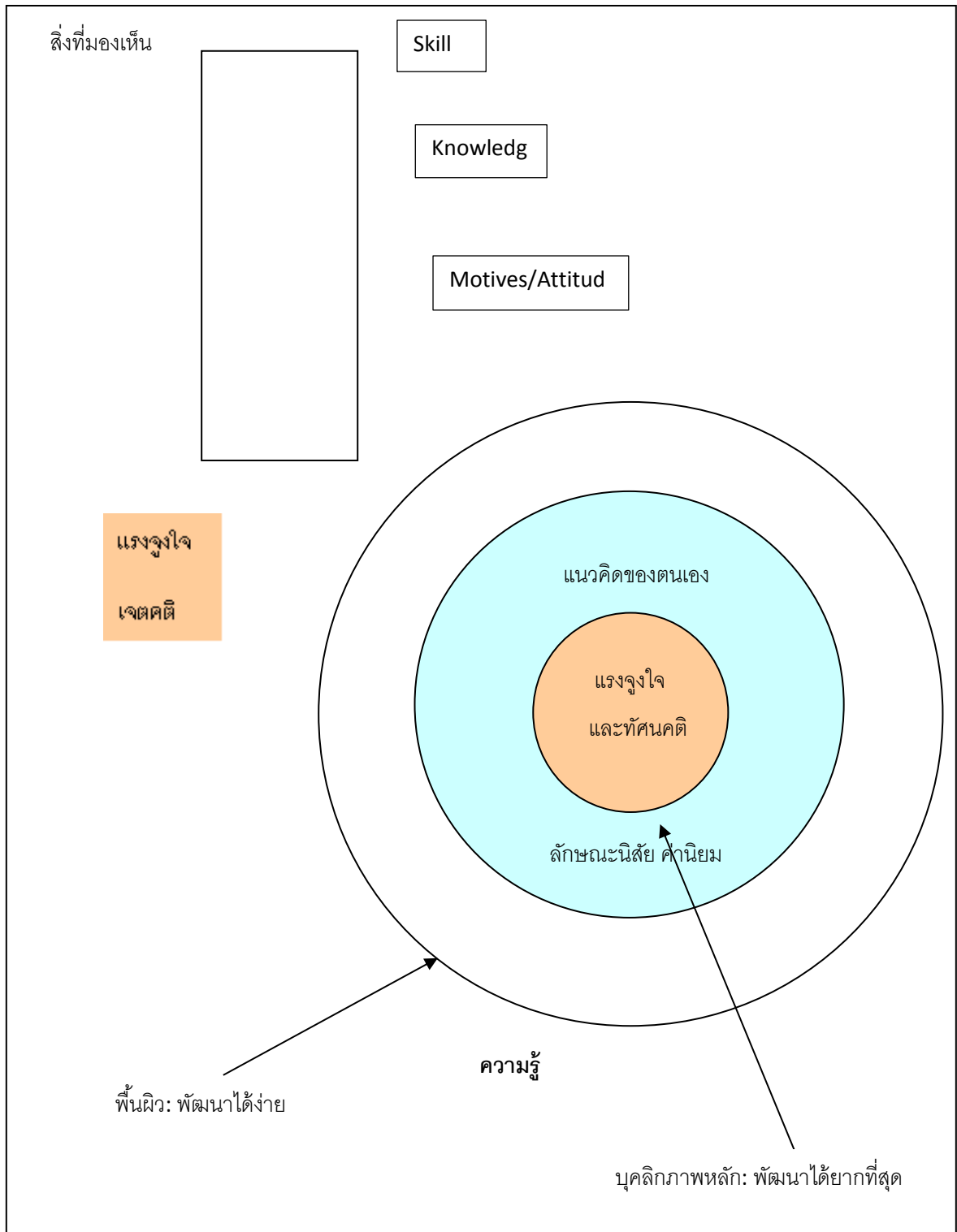
ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะของบุคคลที่เกิดขึ้นจริง ตามหน้าที่หรืองานที่รับผิดชอบ ที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าหน้าที่งานเหมือนกัน ไม่จำเป็นว่าคนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น จะต้องมี ความสามารถเหมือนกัน

ส่วนการแบ่งประเภทของสมรรถนะตามความเห็นของ เท็อน ทองแก้ว (2550) สามารถจำแนกเป็น 5 ประเภท คือ 1) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competencies) หมายถึง สมรรถนะที่แต่ละคนมี เป็นความสามารถเฉพาะตัว คนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัว ความสามารถของนักดนตรี นักกายกรรมและนักกีฬา เป็นต้น ลักษณะ เหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบหรือต้องมีความพยายามสูงมาก 2) สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว เช่น อาชีพนักสำรวจ ก็ต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคิดคำนวณ ความสามารถ ในการทำบัญชี 3) สมรรถนะองค์การ (Organization Competencies) หมายถึง ความสามารถ พิเศษเฉพาะองค์การนั้นเท่านั้น 4) สมรรถนะหลัก (Core Competencies) หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 5) สมรรถนะ ในงาน (Functional competencies) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่ รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนแต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน

จากการศึกษาประเภทของสมรรถนะ จะพิจารณาจากเป้าหมายขององค์กรและ บทบาทตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กร สมรรถนะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1) สมรรถนะหลักขององค์กร (Core Competency of Corporation) จะถูกกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายหลักขององค์กรเพื่อให้สมาชิกทุกคน มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตลอดจน บุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานบรรลุสู่ความสำเร็จ 2) สมรรถนะในการบริหารจัดการ(Professional Competency or Role Competency) เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการในตำแหน่งความรับผิดชอบ ซึ่งมีความสำคัญอย่าง ยิ่งที่บุคคลที่เข้ามาสู่ตำแหน่งนั้นๆต้องปฏิบัติ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้บริหารสามารถปฏิบัติภารกิจ บรรลุผลตามมาตรฐานของตำแหน่งที่ถูกกำหนดไว้ และ 3) สมรรถนะในตำแหน่งหน้าที่ (Functional competency or Job Competency)เป็นความสามารถของบุคคลตามหน้าที่ที่ ต่างกัน เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างที่ทำให้สามารถทำงานที่สูงกว่า หรือซับซ้อนกว่า จึงทำ ให้เกิดผลสำเร็จที่แตกต่างกันของบุคคล

ตามหลักแนวคิดของ แมคเคลแลนด (David C. McClelland :1973) องค์ประกอบ ของสมรรถนะ มี 5 ส่วน คือ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่

เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น 2) ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้
อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่
เกิดได้นั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว 3) ความ
คิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) คือ เจตคติ ค่านิยม แลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์
ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็นเช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น 4) บุคลิกลักษณะ
ประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ หรือมี
ลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น 5) แรงจูงใจ/เจตคติ (Motives /Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับ
ภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น ทั้ง 5 ส่วน
ข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ในเชิงอธิบายเปรียบเทียบดังแผนภาพ 1

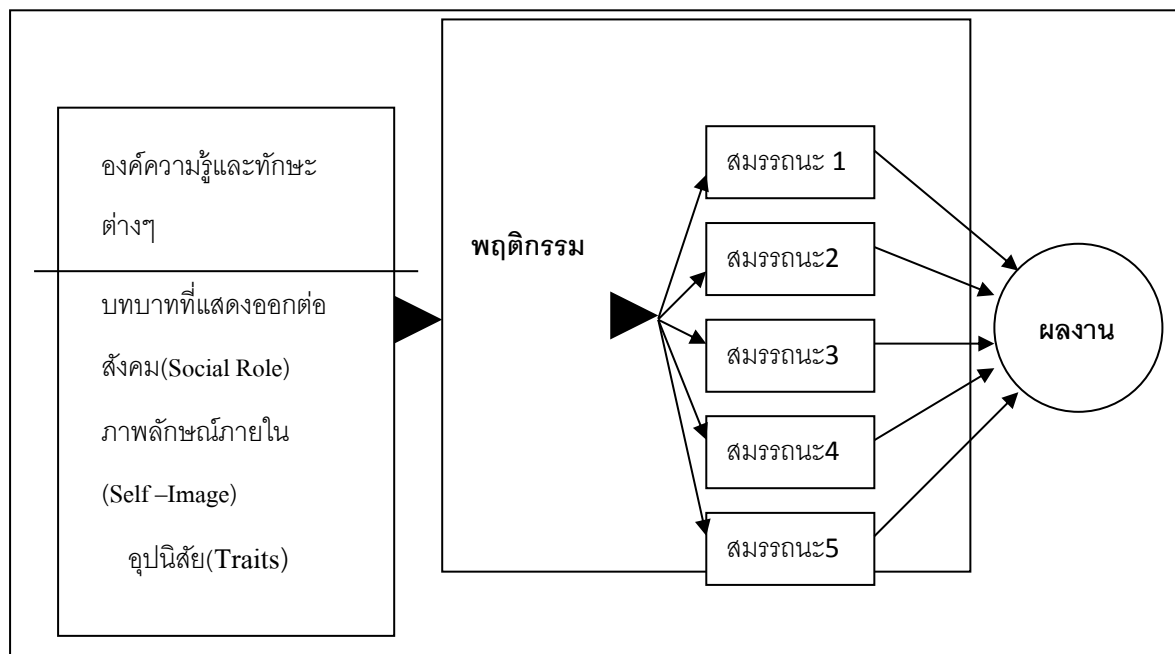
แผนภาพที่ 1 แสดง Iceberg Model Competency

ที่มา : Spencer & Spencer.(1993).

จากแผนภาพ คุณลักษณะของบุคคลนั้นเปรียบเสมือนภูเขาน้ำแข็งที่ ลอยอยู่ในน้ำ โดยมี ส่วนหนึ่งเป็นส่วนน้อยลอยอยู่เหนือน้ำ ได้แก่ ความรู้ที่บุคคลมีในตัวตน และส่วนนของทักษะ คือ ความเชี่ยวชาญ ชำนาญพิเศษในด้านต่างๆ ส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำนี้เป็นส่วนสังเกตและวัดได้ง่าย สำหรับส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่ใต้น้ำ เป็นส่วนที่มีมากกว่า สังเกตและวัดได้ยากกว่า และเป็น ส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่า ได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social Role) ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (Self - Image) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Traits) และแรงจูงใจ (Motives) ส่วนที่อยู่เหนือน้ำนั้นเป็นส่วนที่สัมพันธ์กับเขาวงกตปัญญาของบุคคล อย่างไรก็ตามองค์ความรู้และทักษะที่มีอยู่ของบุคคล ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เขาเป็นผู้มีผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่น บุคคลจำเป็นต้องมีแรงผลักดันเบื้องลึก คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมด้วย จึงจะทำให้เขาสามารถเป็นผู้ที่มีผลงานที่โดดเด่นได้

เมื่อรวมส่วนของน้ำแข็งที่อยู่เหนือน้ำกับใต้น้ำเข้าด้วยกันทำให้พบว่าสมรรถนะจะ ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคลหรือ เจตคติ (Attribute) ซึ่งโดยนัยนี้ จึงสามารถจัดแบ่งสมรรถนะได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) สมรรถนะขั้นพื้นฐาน (Threshold Competencies) อันหมายถึงความรู้ หรือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของบุคคลที่ต้องมี เพื่อให้สามารถที่จะทำงานที่สูงกว่าหรือซับซ้อนกว่าได้ 2) สมรรถนะที่ทำให้เกิดความแตกต่าง (Differentiating Competencies) อันหมายถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลการทำงานที่ดีกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐาน สูงกว่าคนทั่วไป จึงทำให้เกิดความสำเร็จที่แตกต่างกัน (อนันต์ นามทองตัน, 2554; ออนไลน์)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่แสดงในรูปภูเขาน้ำแข็งก สมรรถนะและผลงาน เป็นการแสดงให้เห็นว่า ความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ของบุคคลส่งผลให้บุคคลมีสมรรถนะหรือพฤติกรรมในการทำงานในรูปแบบต่างๆและสมรรถนะต่างๆมีความสัมพันธ์กับผลงานของบุคคล (กระทรวงมหาดไทย ,2549: 5) ดังแสดงในแผนภาพ 2

แผนภาพ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของบุคคลกับสมรรถนะและผลงาน

4. ระดับของสมรรถนะ

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2547 : 33-34) กล่าวว่าระดับความสามารถ (Proficiency Level) เป็นการบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่คาดหวังหรือต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งจะแยกตามระดับที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้การเขียนรายละเอียดของพฤติกรรมจะกำหนดแยกตามบทบาทของแต่ละตำแหน่ง โดยจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับได้แก่ 1) Basic Level ขั้นเรียนรู้: การเริ่มต้นฝึกหัดซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้โดยต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นหรือเป็นสถานการณ์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้ 2) Doing Level ขั้นปฏิบัติ: การแสดงพฤติกรรมที่กำหนดขึ้นได้ด้วยตนเองหรือช่วยเหลือสมาชิกในทีมให้สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย3) Developing Level ขั้นพัฒนา: ความสามารถในการนำสมาชิกในทีม รวมถึงการออกแบบและคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆเพื่อประโยชน์และเป้าหมายของทีมงาน 4) Advanced Level ขั้นก้าวหน้า: การคิดวิเคราะห์และนำสิ่งใหม่ๆมาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานและความสามารถในการสอนผู้อื่นให้สามารถแสดงพฤติกรรมนั้นๆได้ตามที่กำหนด 5) Expert Level ขั้นผู้เชี่ยวชาญ: การมุ่งเน้นกลยุทธ์และแผนงานในระดับองค์การ รวมถึงความสามารถ ในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้อื่นถึงแนวทางหรือขั้นตอนการทำงานและวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ เทื่อน ทองแก้ว (2550) กล่าวว่า ระดับของสมรรถนะหมายถึงระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

แบบกำหนดเป็นสเกล (Scale) สมรรถนะแต่ละตัวจะกำหนดระดับความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่แตกต่างกันตามปัจจัย จะกำหนดเป็นตัวชี้บ่งพฤติกรรม (Behavioral indicator) ที่สะท้อนถึงความสามารถในแต่ละระดับ (Proficiency Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับ ความสามารถ ไว้ 5 ระดับคือ 1)ระดับเริ่มต้น (Beginner) คือมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดและ ทฤษฎี 2)ระดับมีความรู้บ้าง (Novice) คือสามารถประยุกต์แนวคิดทฤษฎีมาใช้งาน 3)ระดับมี ความรู้ปานกลาง (Intermediate) คือสามารถนำความรู้ทักษะมาใช้ให้เป็นรูปธรรม 4) ระดับมี ความรู้สูง (Advance) คือสามารถแปลงทฤษฎีเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติและผู้อื่นสามารถนำ เครื่องมือไปปฏิบัติได้จริง v 5)ระดับความเชี่ยวชาญ (Expert) คือสามารถกำหนดทิศทาง ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการในเรื่องความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องให้แก่หน่วยงานได้

แบบไม่กำหนดเป็นสเกล เป็นสมรรถนะที่เป็นพฤติกรรมเชิงความรู้ลึกหรือเจตคติที่ ไม่ต้องใช้สเกล เช่น ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา เป็นต้น

5. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) หรือความสามารถของบุคคลในองค์การ ได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1960 จากการเสนอบทความทางวิชาการของ McClelland นักจิตวิทยาแห่ง มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่ดี (Excellent Performer) ของบุคคลในองค์การกับระดับทักษะ ความรู้ ความสามารถ โดยระบุว่า การวัด IQ และการทดสอบ บุคลิกภาพเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถ แต่ควรใช้บุคคลที่มีความ สามารถ มากกว่าคะแนนทดสอบ (Test Scores) ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 บริษัท McBer ซึ่ง McClelland เป็นผู้ดูแล ได้รับการติดต่อจากองค์การ The US State Department ให้ช่วยคัดเลือก เจ้าหน้าที่ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศสหรัฐอเมริกา (Foreign Service Information Officer : FSIOs) ในประเทศต่างๆทั่วโลก ซึ่งก่อนหน้านั้น การคัดเลือกเจ้าหน้าที่ FSIOs ใช้ แบบทดสอบที่มุ่งทดสอบด้านทักษะที่คิดว่าจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งดังกล่าว แต่ พบว่าผู้ที่ทำคะแนนสอบได้ดี ไม่ได้มีผลการปฏิบัติงานที่องค์การต้องการ McClelland ได้พัฒนา เครื่องมือชนิดใหม่ ในการคัดเลือกคนที่สามารถทำนายผลการปฏิบัติงานได้ดีแทนข้อทดสอบแบบ เก่า โดยใช้วิธีการประเมินที่เรียกว่า Behavioral Event Interview (BEI) เพื่อค้นหาลักษณะ พฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติงานดี แล้วเปรียบเทียบกับผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์เฉลี่ย เพื่อหา พฤติกรรมที่แตกต่างกัน แล้วเรียกพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีว่า สมรรถนะ

(สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548 ก) ต่อมาในปี ค.ศ. 1973 McClelland ได้แสดงแนวคิดเรื่องสมรรถนะไว้ในบทความชื่อ Testing for Competence Rather Than Intelligence ว่า IQ ซึ่งประกอบด้วยความถนัดหรือความเชี่ยวชาญทางวิชาการ ความรู้ และความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีของผลงานและความสำเร็จโดยรวม แต่สมรรถนะบุคคลกลับเป็นสิ่งที่สามารถคาดการณ์ความสำเร็จในงานได้ดีกว่าซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ที่ทำงานเก่ง มิได้หมายถึง ผู้ที่เรียนเก่งเสมอไป แต่ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการทำงาน ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการ หรือวิชาการที่มีอยู่ในตัวเอง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในงานที่ตนทำ จึงจะกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นมีสมรรถนะ (Stone, 1999) แนวคิดเรื่องสมรรถนะ ของ McClelland ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สมรรถนะ หรือความสามารถของบุคคล ส่งผลดีต่อผลการปฏิบัติงานมากกว่า IQ ทำให้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการทั่วไปอย่างมากและมีพัฒนาการขึ้นเป็นลำดับ ปี ค.ศ. 1982 Boyatzis ได้เขียนหนังสือชื่อ The Competent Manager : A Model of Effective Performance โดยได้ใช้คำว่า Competencies เป็นคนแรก ปี ค.ศ. 1994 Hamel และ Prahalad เขียนหนังสือชื่อ Competing for The Future และได้นำเสนอสิ่งที่เรียกว่าสมรรถนะหลัก (Core Competencies) หรือความสามารถหลักขององค์กร โดยระบุว่า เป็นความสามารถที่จะทำให้องค์กรมีความได้เปรียบในการแข่งขัน และเป็นสิ่งที่คู่แข่งไม่อาจเลียนแบบได้ ต่อมาได้มีการนำแนวความคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในงานบริหารบุคคลในหน่วยงานราชการของสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดว่าในแต่ละตำแหน่งงาน จะต้องมีความรู้พื้นฐานทักษะ ความรู้ และความสามารถหรือพฤติกรรมใดบ้าง และอยู่ในระดับใดจึงจะทำให้บุคลากรนั้นมีคุณลักษณะที่ดี มีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง และได้ผลการปฏิบัติงานตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหลังจากนั้นแนวความคิดเรื่องสมรรถนะ ได้ขยายผลมายังภาคธุรกิจเอกชนของสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น สามารถสร้างความสำเร็จให้แก่ธุรกิจอย่างเห็นผลได้ชัดเจน นิตยสาร Fortune ฉบับเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1998 ได้สำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารระดับสูงกว่า 4,000 คน จาก 15 ประเทศ พบว่าองค์กรธุรกิจชั้นนำได้นำแนวความคิดนี้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารมากถึงร้อยละ 67 และบริษัทที่ปรึกษา ด้านการจัดการชื่อ Bain and Company (1998) ได้สำรวจบริษัทจำนวน 708 บริษัททั่วโลกในปี ค.ศ. 1998 พบว่า Core Competency เป็นเครื่องมือบริหารสมัยใหม่ที่บริษัทนิยมนำมาใช้ปรับปรุงการจัดการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับ 3 และในปี ค.ศ. 2005 อยู่ในลำดับที่ 6 จากจำนวนเครื่องมือทางการบริหาร 25 รายการ สำหรับประเทศไทยได้มีการนำแนวความคิดสมรรถนะ มาใช้ในองค์กรที่เป็นเครือข่ายบริษัทข้ามชาติก่อนที่จะแพร่หลายเข้าไปสู่บริษัทชั้นนำของประเทศ เช่น ไทยธนาคาร เครือปูนซีเมนต์ไทย ซินคอร์เปอเรชั่น บริษัท ปตท.

สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด(มหาชน) เนื่องจากภาคเอกชนที่ได้นำแนวคิดสมรรถนะไปใช้ ทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างเห็นได้ชัดเจน (ผู้จัดการรายสัปดาห์, 2548 ก) มีผลให้เกิดการตื่นตัวในวงราชการ และได้มีการนำแนวคิดนี้ไปทดลองใช้ในหน่วยราชการ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้นำแนวความคิดนี้มาใช้ในการพัฒนาข้าราชการพลเรือน ในระยะแรกได้ทดลองใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยยึดหลักสมรรถนะ (Competency Based Human Resource Development) ในระบบการสรรหาผู้บริหารระดับสูง (Senior Executive System - SES) ใช้ในการปรับปรุงระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทนในภาครัฐโดยยึดหลักสมรรถนะ และกำหนดสมรรถนะต้นแบบของข้าราชการเพื่อพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการและประสิทธิผลของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548: ก)

จากการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครู และการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างแบบทดสอบเพื่อประเมินสมรรถนะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคล ซึ่งคณะทำงานประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันพิจารณาและกำหนดสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์สมรรถนะครู อันประกอบด้วย เจตคติ ค่านิยม ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานตามภารกิจงานในสถานศึกษา จากแบบประเมินสมรรถนะและมาตรฐานของครูผู้สอนที่หน่วยงานต่างๆได้จัดทำไว้ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน (สมรรถนะ) เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีและเลื่อนวิทยฐานะ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) มาตรฐานวิชาชีพครู ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รูปแบบสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สค.บศ.) นอกจากนี้ยังศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน

ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory Action research)

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหา ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 หัวข้อได้แก่ 1) ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2) ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ 3) กระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้ในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกันคือการปฏิบัติการ (Action) และการมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่งแล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไข ปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้น ๆ ดังนั้นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นแนวทางวิจัยที่ต่างไปจากการวิจัยรูปแบบอื่น ๆ เพราะนักวิจัยต้องประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง และทบทวนวัตถุประสงค์เป็นครั้งคราวเพื่อให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วม ผสมผสานความรู้เชิงทฤษฎีและระเบียบวิธีของนักวิจัย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและความต้องการกับความรู้ของผู้เกี่ยวข้อง (สุภางค์ จันทรวาณิช , 2552) ในหัวข้อการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยขอเสนอ 1) ความหมายของวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2) ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ 3) กระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สุวิมล ว่องวาณิช (2544) ได้กล่าวถึง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ไว้ว่า เป็นการวิจัยที่เน้นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในชั้นเรียน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน เป็นงานวิจัยที่สามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้ได้ทันที มีการสะท้อนสารสนเทศของการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัย มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 อ้างใน สมนึก ปฏิพานนท์, 2550) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือการวิจัยที่ใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ โดยผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและวิเคราะห์วิจารณ์ผลการปฏิบัติ จากการใช้วงจร 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน การ

ลงมือกระทำ การสังเกตและการสะท้อนการปฏิบัติ ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องกันไป ผลที่ได้นำไปปรับแผนเข้าสู่วงจรใหม่จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหาได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมนึก ปฏิพานนท์ (2550) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่มุ่งจะนำหลักการของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาในสภาพการณ์เฉพาะ เน้นการวิจัยที่ง่าย ไม่สลับซับซ้อน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการทำงานจริงๆ

กิตติพร ปัญญาภิญโญผล (2549) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบถึงการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเอง เพื่อเข้าใจดีขึ้น หรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานที่ทำอยู่ มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ซึ่งได้จากการรวบรวมการร่วมมือ การสะท้อนตนเองและการใช้วิจารณ์ญาณประกอบภายใต้กรอบจรรยาบรรณที่ยอมรับกัน

Hopkins (1994 อ้างถึงใน สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2547) สรุปคำที่ใช้เรียก การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีชื่อที่นิยมเรียกในความหมาย ใกล้เคียงกัน ดังนี้ 1) การวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยในห้องเรียน (Classroom Research) 2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) 3) การวิจัยของครู (Teacher Research, Teach – Based Research) 4) การวิจัยทางการสอน (Research on Teaching) แต่ถ้าใช้คำนี้จะมีขอบเขตที่กว้างกว่าเพราะแม้ว่าเนื้อหาของสิ่งที่วิจัยจะเกี่ยวข้องกับการสอนของครูแต่ผู้วิจัยอาจเป็นครูหรือนักวิจัยภายนอก อีกทั้งอาจเป็นการวิจัยเชิงทฤษฎี หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสนใจและจุดประสงค์ของผู้วิจัย

Kemmiss and McTaggart (1990 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537) กล่าวถึงความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า เป็นแบบหนึ่งของการรวบรวม การศึกษาค้นคว้า การสะท้อนตนเอง โดยผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อปรับปรุงหลักการเหตุผลและความยุติธรรมของสังคมของตนเอง หรือการปฏิบัติทางการศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็เข้าใจงานที่ปฏิบัติและเข้าใจสถานการณ์ที่กำลังดำเนินการอยู่รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สุทิสรา ลิ้มสกุล (2550) กล่าวถึง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ครูสามารถค้นคว้าหาความรู้และแสวงหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นไปตามกระบวนการดำเนินการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตผลจากการปฏิบัติงาน และผลสะท้อนในการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงโดยทำอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้อื่น

เสาวนีย์ แสนคำ (2552) กล่าวถึง การวิจัยเชิงปฏิบัติการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไว้ว่า เป็นการวิจัยที่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของ องค์กรต่าง ๆ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมมือกันในการดำเนินการศึกษาสภาพปัญหา ค้นหาวิธีการทางแก้ไข และหาวิธีการปรับปรุงเพื่อพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิมโดยมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานต่อไป

พรรณราย ธนสัตสถิต(2553) ระบุว่ากระบวนการที่สามารถค้นคว้าหาความรู้ แสวงหาแนวทางแก้ไข และพัฒนาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยมีการดำเนินการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตและตรวจสอบผลจากการปฏิบัติ และผลสะท้อนกลับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อีกทั้งมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากความหมายของการวิจัยปฏิบัติการข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ คือกระบวนการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยมีการวางแผนระหว่างผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนและผู้วิจัยเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติ การสังเกต เพื่อนำไปสู่วิธีการพัฒนาเพื่อพัฒนาตนเอง ให้ดีขึ้น อีกทั้งยังมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่ออภิปรายหาแนวทางในการพัฒนา นำมาปรับใช้ในแผนการดำเนินงานของตนเอง

2. ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่า การวิจัยปฏิบัติการ นั้น มีความหมายใกล้เคียงกันดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือ การวิจัยปฏิบัติการ (action research) ซึ่งเป็นคำที่ค่อนข้างกว้างมาก ยังไม่ระบุเจาะจงในการวิจัย
2. การวิจัยในชั้นเรียน (classroom research) เป็นการวิจัยที่ระบุแหล่งที่ทำวิจัยหรือสนามการวิจัย โดยเกิดขึ้นในห้องเรียน (classroom)
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) เป็นการเน้นคำให้ชัดเจน เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น
4. การวิจัยของครู หรือการวิจัยโดยครู (teacher research) เป็นการเน้นคำว่าให้เจาะจงยิ่งขึ้น ว่าครูเป็นผู้ทำวิจัย
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือ (collaborative action research)
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

จะเห็นได้ว่าการวิจัยมีหลายรูปแบบ ดังนั้น การจะใช้การวิจัยในรูปแบบใดนั้นขึ้น อยู่กับบริบทและวัตถุประสงค์ของการวิจัย อาจจะไม่แตกต่างกันมาก แต่ปลายทางของการทำวิจัย คือ

การแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันจากการศึกษาเอกสารพบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัยตามแนวคิดของ Kemmis เป็นการวิจัยเชิงเทคนิค มีเป้าหมายของการวิจัยเพื่อปรับปรุงการทำงานโดยอาศัยบุคคลภายนอกเข้ามาทำงานในหน่วยงานและองค์กร ครูจะอยู่ภายใต้การควบคุมของนักวิจัยภายนอก อีกทั้งนักวิจัยภายนอกยังมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา มีเป้าหมายในการวิจัย มุ่งปรับปรุงและเสริมสร้างพัฒนาวิชาชีพให้กับผู้ปฏิบัติ และที่สำคัญคือเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ที่มีส่วนในการปฏิบัติงานในองค์กร

2. รูปแบบการวิจัยตามแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2546) เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยอาศัยการร่วมมือ ร่วมใจของครู นอกจากนี้ในระดับโรงเรียน การวิจัยก็จะอาศัยความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย และในระดับชุมชน ทางโรงเรียนก็จะร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนานักเรียน หน่วยงาน และองค์กร

3. รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Calhoun เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงภายในชั้นเรียน ห้องเรียน มีทั้ง แบบทำคนเดียวและแบบทำเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยกำหนดปัญหาแนวร่วมกันหาแนวทางการแก้ไข

3. กระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

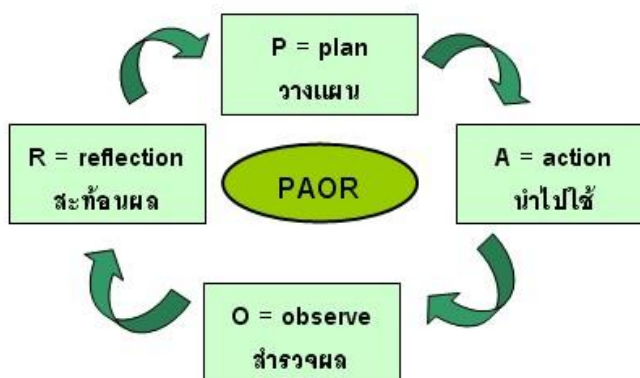
การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีลักษณะสำคัญคือ เป็นการวิจัยที่มุ่งนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหา นำผลการวิจัยมาพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนการดำเนินงานขององค์กร หน่วยงานหรือชุมชน ซึ่งอาจกระทำโดยผู้วิจัยฝ่ายเดียวหรือบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาร่วมมือกัน

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยนำเอาขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ไปเปรียบเทียบกับวงจรพัฒนาคุณภาพงาน พบว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนี้ PDCA เป็นวงจรพัฒนาคุณภาพงาน เป็นวงจรพัฒนาพื้นฐานหลักของการพัฒนา คุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management: TQM) ผู้ที่คิดค้นกระบวนการหรือวงจรพัฒนา คุณภาพ (PDCA) คือ Shewhart นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน แต่ Deming ได้เผยแพร่ที่ประเทศญี่ปุ่นจนประสบผลสำเร็จ จนผลักดันให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศมหาอำนาจโลก คนทั่วไปจึงรู้จักวงจร PDCA จากการเผยแพร่ของ Deming จึงเรียกว่าวงจร (Deming) วงจร PDCA ประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) วางแผน (Plan-P) คือ การทำงานใด ๆ ต้องมีขั้นการวางแผน เพราะทำให้มีความมั่นใจว่าทำงานได้สำเร็จ เช่น วางแผนการสอน วาง

แผนการวิจัย หัวข้อที่ใช้ในการวางแผนคือ วางแผนในหัวข้อต่อไปนี้ 1) ทำทำไม 2) ทำอะไร 3) ใครทำ 4) ทำกับกลุ่มเป้าหมายใด 5) ทำเวลาใด 6) ทำที่ไหน 7) ทำอย่างไร 8) ใช้งบประมาณเท่าไร การวางแผนในชั้นเรียนเป็นการวางแผนตามคำถามต่อไปนี้ Why, What และ How 2) การปฏิบัติ (Do-D) เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การวิจัย ในชั้นเรียนตามแผนการวิจัย คือ การลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยในแผน 3) ตรวจสอบ (Check-C) เป็นขั้นตอนของการประเมินการทำงานว่าเป็นไปตามที่วางไว้หรือไม่ มีเรื่องอะไร ปฏิบัติได้ตามแผน มีเรื่องอะไรที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามหรือปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล การตรวจสอบนี้จะได้สิ่งที่สำเร็จตามแผน และสิ่งที่ เป็นข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข 4) การปรับปรุงแก้ไข (Action-A) เป็นขั้นของการนำข้อบกพร่องมาวางแผนการปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วลงมือแก้ไข ซึ่งในขั้นนี้อาจพบว่าประสบความสำเร็จหรืออาจพบว่ามีข้อบกพร่องอีก ผู้วิจัยหรือผู้ทำงานก็ต้องตรวจสอบเนื้อหาเพื่อแก้ไข แล้วไปแก้ไขอีกต่อไปงานของการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการทำไปเรื่อย ๆ ไม่มีการหยุดวิจัยไปเรื่อย ๆ เป็นการ พัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กิตติพร ปัญญาภิบาล (2541) เสนอไว้ว่า จะต้องกำหนดตามหลักเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการของวิจัยเชิงปฏิบัติการ หลักเกณฑ์พื้นฐานทั้ง 4 นี้เกี่ยวข้องกันและพัฒนาต่อเนื่องกันเป็น วงจร และหมุนเป็นแบบเกลียวสว่าน ในการทำวิจัย เชิงปฏิบัติการ กลุ่มและสมาชิกจะต้องปฏิบัติ ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) คือ การเริ่มต้นด้วยสำรวจปัญหาร่วมกันระหว่างบุคคลภายใน โรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้แก้ไขตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของ ปัญหา นั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาเกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร 2) การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในชั้นวางแผนมาดำเนินการ โดย การวิเคราะห์หรือการค้นพบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงาน ประกอบไปด้วยเพื่อทำการแก้ไข ปรับปรุงแผน ฉะนั้นแผนที่กำหนดควรจะมีที่ยืดหยุ่นปรับได้ 3) การสังเกต (Observation) เป็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่ คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือการเก็บข้อมูลเข้าช่วย 4) การสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจร การทำงานวิจัยปฏิบัติการ คือ การประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหา หรือสิ่งที่ เป็นข้อ กำจัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกันกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่ เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆที่สัมพันธ์กับสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และของระบบ การศึกษาที่ประกอบการอยู่ โดยผ่านการถกอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่มจะทำให้ได้ แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และเป็นพื้นฐานข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุง และการวางแผนการปฏิบัติต่อไป ดังภาพ

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)

สรุปหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ ได้ดังนี้ การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่มุ่งหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีการดำเนินงานที่เป็นวงจรต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม และเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหที่สามารถปฏิบัติได้จริง มีวงจรการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบ PAOR คือ (1) การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไข (Plan) (2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) (3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) (4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป (Reflect) ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำกระบวนการนี้มาพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษาสามารถส่งเสริมกระบวนการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่มุ่งนำหลักของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาในสภาพการณ์เฉพาะไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อนำผลไปใช้กับสภาพการณ์อื่น ๆ โดยทั่วไปที่นอกเหนือไปจากสภาพการณ์ที่ศึกษา เป็นการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะผู้ร่วมวิจัยและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการทำงานจริง ๆ นักวิจัยเพื่อการพัฒนาหรือนักพัฒนาจะอาศัยการวิจัยนี้เข้าไปช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเริ่มพิจารณาปัญหาชุมชนไปพร้อม ๆ กับนักวิจัยจากภายนอก และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ช่วยตรวจสอบปัญหาการมองซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการวิจัยต่อเนื่อง ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนตลอดเวลา ในกระบวนการวิจัยแล้วจะนำประชาชนไปสู่การคิดเอง ทำเองและแก้ปัญหาเองได้ในที่สุด

สุภาวงศ์ จันทวานิช (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพิ่มเติมว่า ลักษณะวิธีการวิจัยดังกล่าวเน้นให้ทุกคนมีพลังอำนาจที่จะแสดงความคิดเห็น โดยการยอมรับ

ความรู้ความสามารถและพื้นฐานของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บาลาสุบาร์ มาเนียม (Balasubramaniam, 1987, p. 1) ที่กล่าวว่า ลักษณะวิธีการวิจัยดังกล่าวเป็นวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่มีใช้เพียงเพื่อศึกษาถึงวัฒนธรรมชุมชนเท่านั้น แต่รวมถึงการปฏิบัติเพื่อให้คนในชุมชนเกิดความรู้ และพัฒนาตนเองในการนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันในทุกด้านอย่างมีความสุข ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการทำวิจัยชนิดนี้ นักวิจัยจะต้องประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับชาวบ้านอยู่ตลอดเวลา และทบทวนวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นครั้งคราว เพื่อให้สอดคล้องกับความเห็นของชาวบ้าน อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

4.1 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน 1 พิจารณาความเป็นไปได้และเหมาะสมที่จะใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นรูปแบบประยุกต์ของการค้นหาข้อเท็จจริงที่เป็นระบบ และมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหลาย ๆ สถานการณ์ ผู้วิจัยอาจจะใช้เพื่อนำเสนอประเด็นปัญหา ซึ่งโดยปกติจะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทำงานของผู้วิจัยหรือในชุมชนของผู้วิจัย การทำวิจัยดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหา โดยหลักการแล้วการที่จะช่วยให้กระบวนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการดังกล่าวเป็นไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากผลการวิจัยนั้นและเป็นผู้ที่สามารถมาร่วมในโครงการวิจัยนั้น ๆ ได้นอกจากนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ยังต้องการความเข้าใจถึงวิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายทั้งในรูปแบบของปริมาณและคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การวางแผนเชิงปฏิบัติการต่อไปได้

ขั้นตอน 2 ระบุปัญหาที่จะศึกษา

เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือ ปัญหานั้น ๆ ต้องได้รับการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวต้องเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติการที่ผู้วิจัยเผชิญอยู่หรือในชุมชนของผู้วิจัยเอง (Kemmis & Wilkinson, 1998) ผู้จัดการศึกษาจะต้องพิจารณาถึงประเด็นปัญหาที่จำเป็นต่อการค้นคว้าด้วยกระบวนการไตร่ตรองที่ดีโดยอาจจะบันทึกปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเขียนเป็นลักษณะคำถามที่ต้องการค้นคว้าหาคำตอบ

วิธีการเดียวที่จะเริ่มต้นการศึกษาค้นคว้าคือการหาประเด็นการวิจัย ในระหว่างการเริ่มต้นหาประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไ้นั้น ผู้วิจัยอาจจะเกิดปัญหาที่ตามมาหลายประการในตอนเริ่มต้นของการวิจัย (Schmuck, 1997) ผู้วิจัยเชิงปฏิบัติการอาจเริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูล ประเมินผลข้อมูลที่ได้มา หรือแม้แต่การทดลองวางแผนการปฏิบัติการ

ขั้นตอน 3 ระบุแหล่งที่จะช่วยกำหนดปัญหา

การสืบหาจากแหล่งค้นคว้าที่หลากหลายจะช่วยในการศึกษาปัญหา วรรณกรรมและข้อมูลที่มีอยู่อาจจะช่วยท่านในการสร้างแบบแผนในการลงมือปฏิบัติ ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการทบทวนค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและพิจารณาถึงผลการวิจัยที่ผ่านมา การสอบถามเพื่อนผู้วิจัยเพื่อขอคำแนะนำจะช่วยริเริ่มต้นการวิจัยได้เป็นอย่างดี การเข้าร่วมทีมทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่มีความรู้ในชุมชน หรือศึกษากับบุคคลที่เคยทำวิจัยเชิงปฏิบัติการมาก่อนก็สามารถช่วยทำให้ท่านเกิดความเข้าใจในระหว่างการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ด้วยเช่นเดียวกัน

ขั้นตอน 4 ระบุข้อมูลที่ต้องการ

วางแผนยุทธวิธีในการรวบรวมข้อมูล หมายความว่าผู้วิจัยต้องตัดสินใจว่าใครจะสามารถให้ข้อมูลกับท่านได้ กลุ่มเป้าหมายก็คนที่ จะทำการศึกษา วิธีการเข้าถึงคนเหล่านั้น ความกลมกลืนและการสนับสนุนที่ผู้วิจัยคาดหวังจากผู้ให้ข้อมูล กรณีที่ผู้วิจัยจัดทำวิจัยเพื่อของจบหลักสูตรการศึกษาใด ๆ ผู้วิจัยจำเป็นต้องเสนอรูปแบบของการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อคณะกรรมการเพื่อทบทวนความเป็นไปได้ด้วย

ขั้นตอน 5 การนำข้อมูลมาใช้

การรวบรวมข้อมูลจะต้องใช้เวลามากโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาจากหลายแหล่ง นอกจากนั้นผู้ร่วมทีมทำงานอาจมีเวลาจำกัดในการที่จะดำเนินการตามแผนการเก็บข้อมูลหรือการสัมภาษณ์ทั้งหมด ความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกรวบรวมมา การนำข้อมูลมาแยกเก็บเป็นประเภท การระบุกำหนดประเภทข้อมูล การวิเคราะห์ประเภทข้อมูล และรวมถึงการพิจารณาคุณภาพของข้อมูลที่ได้มาเป็นสิ่งสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอน 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยอาจดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองหรือขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญในวิเคราะห์ข้อมูลโดยเฉพาะ ท่านอาจจะแสดงผลการวิจัยให้กับผู้อื่นได้ช่วยในการตีความในสิ่งที่ค้นพบ ท่านอาจจะใช้วิธีเปรียบเทียบข้อมูลกลุ่มย่อยหรือศึกษาความสัมพันธ์ในหลาย ๆ ตัวแปรก็ได้ แต่โดยทั่วไปการใช้สถิติเชิงบรรยายก็ถือว่าการเพียงพอแล้วสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล สิ่งสำคัญคือการจัดการกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนปฏิบัติการต่อไป

ขั้นตอน 7 การวางแผนปฏิบัติการ

แผนปฏิบัติการอาจเป็นข้อความที่เขียนไว้แบบไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่จะต้องนำไปใช้ หรือเป็นแผนปฏิบัติการที่มีวิธีการหลากหลายในการจัดการกับปัญหา หรือรวมถึงการแบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้มากับกลุ่มที่งานครู ผู้ร่วมงาน โรงเรียนหรือชุมชน

อื่น ๆ แผนอาจเขียนไว้อย่างเป็นทางการหรือทำเป็นเพียงเค้าโครงกว้าง ๆ อาจพัฒนาขึ้นมาจากความร่วมมือของนักการศึกษาหรือผู้ทำวิจัยเองก็ได้ สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่า ท่านมีวิธีที่จะนำความคิดนั้น ๆ ไปทดลองแก้ไขปัญหาที่ท่านเผชิญอยู่แล้ว

ขั้นตอน 8 การนำแผนปฏิบัติการไปใช้และการตรวจสอบ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในหลาย ๆ โครงการ หมายถึงการนำแผนที่วางไว้ไปดำเนินการและตรวจสอบดูว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ สิ่งนี้รวมไปถึงความพยายามในการที่จะแก้ไขปัญหา การติดตามถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น การพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นท่านจำเป็นต้องย้อนกลับไปดูคำถามของการวิจัยที่ท่านต้องการหาคำตอบโดยเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้น

ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทิดา ลิ้มสกุล (2550) ศึกษาการประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา ผลการวิจัย กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 2 รูปแบบ คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู และครูกับผู้ปกครอง จึงได้หาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถซึ่งมี 2 แนวทางคือ 1) ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจกับทางโรงเรียนซึ่งมีกิจกรรมนั้นๆ อยู่แล้วและ 2) ให้ผู้ปกครองพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมกับสถาบันภายนอกที่เปิดสอนในด้านนั้นๆ โดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้ปกครองด้วยว่าจะดำเนินการในลักษณะใด จากนั้นผู้วิจัยจึงให้ความรู้กับครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในวิธีดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น และจะได้นำวิธีการดังกล่าวไปใช้กับผู้ปกครองต่อไป พบว่าครูมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควร สามารถทำการสนทนากลุ่มกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันค้นหาความสามารถและหาวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสม แล้วมีการตรวจสอบและสะท้อนผลเป็นระยะๆ ว่าวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีความเหมาะสมดีแล้วหรือยัง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลพบว่าทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในกิจกรรมและกระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษพบว่า ด้านความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมทุกท่านมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ ตามความถนัดและ

ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ด้านผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับตัวของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรม พบว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ

เสาวนีย์ แสนคำ (2552) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 มีการดำเนินการวิจัยแบบ P-A-O-R ขั้น 2 รอบโดยเป็นการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้วิจัย ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองโดยแยกเป็น 3 วงจรคือ (1) ผู้วิจัย กับผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง (2) ผู้บริหารกับครูและผู้ปกครอง และ (3) ครู กับครูและผู้ปกครอง 2) บทบาทของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 มี 3 บทบาทคือ (1) บทบาทการเป็นผู้ให้กำลังใจ (2) บทบาทการเป็นผู้ใส่ใจกำกับ และ (3) บทบาทการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม ซึ่งผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองได้แสดงบทบาทการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมมากที่สุด รองลงมาคือบทบาทการเป็นผู้ให้กำลังใจ และบทบาทการเป็นผู้ใส่ใจกำกับตามลำดับ 3) หลังการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทำวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วนิช นรินทร์รานนท์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวธานี เขต 1 จากผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีความขาดแคลนครูผู้สอน ครูผู้สอนมีไม่ครบชั้น งบประมาณขาดแคลน ขาดสื่อการจัดการเรียนรู้ และเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยมาก ด้านความต้องการของครูในการพัฒนาสมรรถนะนั้น ครูผู้สอนต้องการที่จะพัฒนาสมรรถนะสำหรับการสอนในกลุ่ม สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มสมรรถนะคือ กลุ่มสมรรถนะที่ 1 สมรรถนะของการเป็นครูสุขศึกษาและพลศึกษาที่ดี และกลุ่มสมรรถนะที่ 2 สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการพัฒนาวัตกรรมการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเพื่อขอดำรงตำแหน่งและแต่งตั้งในตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

รูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวธานี เขต

1 ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมหลักขึ้นมา 3 กิจกรรม ประกอบไปด้วย 1) การฝึกอบรม 2) การใช้พี่เลี้ยง 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และผลจากการนำรูปแบบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมของครูผู้เข้าร่วมพัฒนาสมรรถนะตามรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 จากการประเมินการสอนทั้งสาระ สุขศึกษาและพลศึกษาของพี่เลี้ยง พบว่า ครูผู้เข้าร่วมพัฒนามีกระบวนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาในระดับมากที่สุดทุกข้อ และจากการประเมินสมรรถนะครูโดย กลุ่มนักเรียนกลุ่มครูผู้เข้าร่วมพัฒนาสมรรถนะ กลุ่มนักเรียน กลุ่มพี่เลี้ยง และกลุ่มผู้บริหาร ล้วนมีความเห็นว่า ครูผู้เข้าร่วมพัฒนาสมรรถนะตามรูปแบบที่สร้างขึ้น มีสมรรถนะทั้งของการเป็นครู สุขศึกษาและพลศึกษาที่ดี และสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม

จินดารัตน์ แสงวงศ์ (2553) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 จากผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 พบว่า ครูจำนวน 37 คน มีความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ กระบวนการ วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ค่อนข้างน้อยไม่เพียงพอ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำในกลุ่มสาระ การเรียนรู้เกี่ยวกับการคิด ฝึกทักษะ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 พบว่า ผู้วิจัยและผู้ร่วม การวิจัย ไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นเลิศด้านการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้โดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ และอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดการ เรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 เพื่อพัฒนาครูที่ปฏิบัติการสอนที่มีปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ก่อนการพัฒนา ครูจำนวน 37 คน มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการ วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ ค่อนข้างน้อยไม่เพียงพอ หลังการพัฒนาครู จำนวน 37 คน พบว่า ผลการประเมินอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ทำให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และเป็นปัจจุบัน นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า การประเมินอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

เมธีส วันแฉะ (2552) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อสมรรถนะของครูโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะครูโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ มโนทัศน์แห่งตน บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล อยู่ในระดับสูง โดยสมรรถนะด้านมโนทัศน์แห่งตนเป็นสมรรถนะที่อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ สมรรถนะด้านเจตคติ บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล ความรู้และทักษะตามลำดับ ส่วนผลการทดสอบความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรตัวต่างๆ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการสอนศาสนาอิสลามและการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนวุฒิการศึกษาสามัญมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในโรงเรียนสอนสามัญ การฝึกอบรมด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู และการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนการสอน แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับระยะเวลาในการสอนโรงเรียนศาสนาอิสลาม วุฒิการศึกษาด้านศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์ทางลบกับระยะเวลาการสอนโรงเรียนสามัญ อายุมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบแต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความมั่นคงในการทำงาน ระยะเวลาในการสอนโรงเรียนศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์ทางลบกับความมั่นคงในการทำงาน และยังพบอีกว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามมีปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความพึงพอใจในการทำงาน ความสัมพันธ์ในหน่วยงานและการฝึกอบรมด้านการเรียนการสอน

อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ (2553) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูและประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครู โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครู ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนสองคอนวิทยาคม โรงเรียนวัดคลองห้าและโรงเรียนวัดกุ่มหัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนในการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้ 1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครู 2 การพัฒนารูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครู 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครู 4. ตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครู

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ผู้เข้าร่วมอบรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 2) ผู้เข้ารับการอบรมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม 3) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมเพื่อสร้างความรู้ใหม่รูปแบบมี 3 องค์ประกอบได้แก่

1. สมรรถนะการวิจัยของครูประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติการวิจัย

2. กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่การวางแผนปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนกลับ

3. ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วยทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ (Constructionism) ของ Seymour Papert ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยวิธีการพัฒนา คือ การอบรม และการนิเทศติดตาม

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และเอกสารประกอบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องด้านเนื้อหาของรูปแบบ และเอกสารประกอบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.90 จากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยของครูด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพพบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แมทธิวส์ (Mathues.2003:1208-A) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกลยุทธ์การอภิปรายซึ่ง ชูป และ ไรท์ (Shoop and Wright) จัดขึ้นเพื่อการสอนและการดำเนินการอภิปรายที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ วิธีการศึกษาสุ่มเลือกนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนหนึ่งแล้วจัดให้เข้าอยู่ในโรงเรียนหนึ่งสองชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ นักเรียนจำนวน 22 คน ในชั้นเรียนหนึ่งชั้นเรียนและประยุกต์ใช้กลยุทธ์การอภิปรายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนชั้นที่สองซึ่งมีนักเรียน จำนวน 19 คน เรียนมนทัศน์วิทยาศาสตร์เดียวกันจากครูที่ใช้วิธีการสอนแบบเดิมตามที่ แคชเดน (Cazdan) ได้อธิบายไว้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เพื่อนทดสอบสมมุติฐานที่ว่าความร่วมมือในการอภิปรายที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จะทำให้เกิดความแตกต่างในความสามารถของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จะเข้าใจมนทัศน์วิทยาศาสตร์ ผลการทดสอบกลุ่มตัวอย่างอิสระพบว่า ในขณะที่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญระหว่างคะแนนความสามารถเฉลี่ยของทั้ง 2 กลุ่ม ของผู้ถูกทดลองซึ่งวัดด้วยแบบทดสอบ

แบบเดิมสูงกว่าคะแนนทดสอบเฉลี่ยก่อนการทดลองของกลุ่มที่สอนด้วยการอภิปรายที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญความสามารถทางจิตใจฉบับมาตรฐานนั้น คะแนนทดสอบเฉลี่ยก่อนก่อนทำการทดลองของกลุ่มที่สอนอย่างมีนัยยะสำคัญ ผลการดำเนินการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าระเบียบวิธีการอภิปรายที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในคณิตศาสตร์

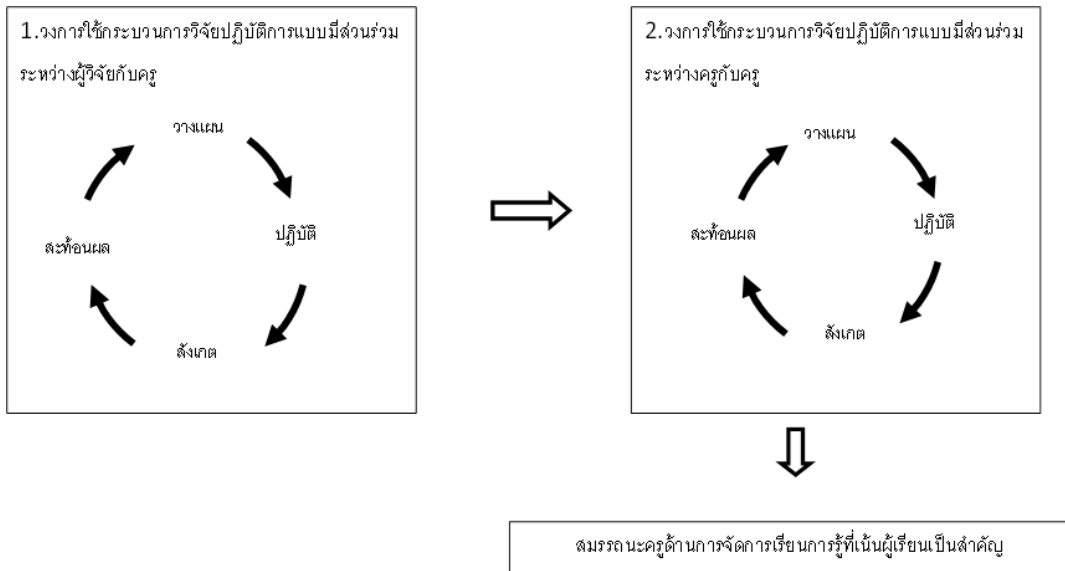
มิงกูซซี (Mingucci, 2002: 451-A) ได้ศึกษาผลของโครงการวิจัยปฏิบัติการที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 จำนวน 8 คน โดยเน้นศึกษาวิธีการที่ผู้บริหารการศึกษาใช้ในการส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ในแนวทางการศึกษา โดยการนำครูเข้ามาทำการวิจัยปฏิบัติการ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหลากหลายวิธี ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการจดบันทึกภาคสนาม รวมทั้งการบันทึกเรื่องเล่าสั้นๆนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ครูผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับผลประโยชน์หลายอย่างจากบทฝึก เช่น ผลการทำงานมีความเชื่อมั่นส่วนตัวและทางวิชาชีพเพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียนที่มามีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการสอน/การเรียนรู้เพิ่มขึ้น และมีความรู้สึกระดับความสำเร็จและทำให้ผลงานของตนเองเป็นที่รู้จักและยอมรับจากบุคคลวิชาชีพอื่นๆเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้วิจัยนี้ยังพบว่า การวิจัยปฏิบัติการสามารถช่วยสร้างให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้ผู้เข้าร่วมสามารถร่วมกันรับรู้ประเด็นปัญหา ได้เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานของตน และได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆในลักษณะที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้วิจัย ครู ผู้ปกครองเป็นการดำเนินการวิจัยแบบ P-A-O-R โดยมี 4 ขั้นตอนคือ 1)การร่วมกันวางแผน (plan) 2)การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้(act) 3)การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (observe) 4)การสะท้อนผลหลังจากปฏิบัติงาน(reflect) โดยผลของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยพัฒนาแนวทางการดำเนินงานต่างสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในวงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมวงที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับครู เพื่อให้ครูเกิดความตระหนักและใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากคะแนนวัดสมรรถนะครูหลังจากได้ร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 6 รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง

รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองนี้เป็นการออกแบบการวิจัยที่ไม่มีการจัดดำเนินการออกแบบกลุ่ม (randomization) มีกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มที่ใช้ในการเปรียบเทียบ (comparison group) แต่เป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่มีกระบวนการตรวจสอบว่าเป็นกลุ่มที่มีความเท่าเทียมกันก่อนการทดลอง รูปแบบการวิจัยแบบนี้ดีกว่ารูปแบบการวิจัยก่อนการทดลองตรงที่รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองมีกลุ่มควบคุมที่ใช้เปรียบเทียบได้ แต่อย่างไรก็ตามยังเป็นรูปแบบที่มีจุดอ่อนคล้ายคลึงกับรูปแบบการวิจัยก่อนการทดลอง โดยมีแบบแผนการ ประกอบด้วย 1) แบบศึกษาสองกลุ่มวัดครั้งเดียว (the posttest –only design with nonequivalent groups) 2) แบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง (the pretest –posttest design with nonequivalent groups) 3) แบบศึกษาสองกลุ่มวัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา (the control –group pretest -posttest time – series design) 4) แบบศึกษาหลายกลุ่มหมุนเวียนเข้ารับสิ่งทดลองหลายชนิด (counterbalance design or rotation experiment or cross - over design or switch –over design or latin square design) ซึ่งมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงแบบแผนการทดลองดังนี้ (วรณี แกมเกตุ ,2551)

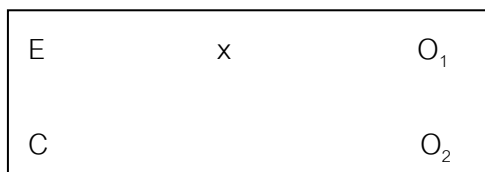
X แทน ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรทดลอง /ตัวแปรจัดกระทำ (treatment variable)

E แทน กลุ่มทดลอง (experimental group)

C แทน กลุ่มเปรียบเทียบ (comparison group)

O_i แทน การวัดค่าตัวแปรตามครั้งที่ 1,2,.....,i โดย O_i ที่ปรากฏอยู่ก่อนหน้า X

1.แบบศึกษาสองกลุ่มวัดครั้งเดียว (the posttest –only design with nonequivalent groups) เป็นแบบแผนการทดลองที่มีชื่อเรียกว่า “The Static Group Comparison” การทดลองนี้เป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับสิ่งทดลอง (treatment) และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ (comparison group) ไม่ได้รับสิ่งทดลอง หรืออาจได้รับสิ่งทดลองปลอม (placebo) โดยที่ทั้งสองกลุ่มไม่ได้แบ่งโดยการสุ่มหรือไม่มี random assignment นั่นเอง และมีการวัดตัวแปรตามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มครั้งเดียว หลังจากกลุ่มทดลองได้รับสิ่งทดลองมาแล้วดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.3 แบบแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดครั้งเดียว

(วรณี แกมเกตุ ,2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้ t-test for independent samples กรณีตัวแปรตามวัดอยู่ในมาตราอันดับภาคขึ้นไป หรือใช้สถิติอันดับพาราเมตริก เช่น the Mann-Whitney U test หรือ the Median test ถ้าระดับการวัดของตัวแปรต่ำกว่ามาตราอันดับภาค

ข้อดีและข้อจำกัดตามแบบแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดครั้งเดียว มีข้อดีตรงที่ว่าสามารถเปรียบเทียบผลการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ แต่ก็ไม่สามารถได้อย่างแน่ชัด ทั้งนี้เพราะความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ไม่น่าจะเกิดขึ้นเพราะอิทธิพลของสิ่งทดลองหรืออาจเป็นเพราะความแตกต่างที่มีอยู่แล้วในแต่ละกลุ่ม เพราะไม่มีการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของทั้งสองกลุ่มก่อนการทดลอง ดังนั้นจึงยังมีปัจจัยแทรกซ้อนที่อาจส่งผลให้ความตรงภายในของงานวิจัยลดลงเนื่องจากความลำเอียงในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และปฏิสัมพันธ์ระหว่างความลำเอียงในการเลือกตัวอย่างกับปัจจัยอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความตรงภายนอกของงานวิจัย คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความลำเอียงในการเลือกตัวอย่างและสิ่งทดลอง

2. แบบแผนศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง (the pretest-posttest design with nonequivalent group) เป็นแบบแผนที่มีการวัดตัวแปรตามในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลของการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังแผนภาพ ดังนี้

E	O ₁	x	O ₂
C	O ₃	x	O ₄

แผนภาพที่ 2.4 แบบแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง
(วรรรณี แกมเกตต์, 2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยหาผลต่างของคะแนนในกลุ่มทดลอง (De = O2 - O1) และผลต่างของคะแนนในกลุ่มเปรียบเทียบ (Dc = O4 - O3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง DE และ Dc โดยใช้ t-test for independent samples

ข้อดีและข้อจำกัดตามแบบแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง มีข้อดีกว่าแบบศึกษาสองกลุ่มวัดครั้งเดียวตรงที่มีการวัดก่อนการให้สิ่งทดลอง ซึ่งเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกับผลการวัดหลังให้สิ่งทดลอง ซึ่งเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกับผลการวัดหลังให้สิ่งทดลอง ซึ่งจะช่วยให้ยืนยันผลของสิ่งทดลองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้มาก แต่อย่างไรก็ตามแบบแผนการทดลองนี้ยังมีจุดอ่อนตรงที่ไม่มีการสุ่มหรือการวิธีควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน จึงไม่แน่ใจว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเท่าเทียมกันหรือไม่ก่อนการให้สิ่งทดลอง และมีปัจจัยที่มีผลต่อกระทบต่อความตรงภายนอก คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการวัดครั้งแรกกับสิ่งทดลอง

3. แบบศึกษาสองกลุ่มวัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา (the control –group pretest – posttest time series design) เป็นแบบแผนการทดลองที่คล้ายกับแบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้งคือ มีกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีการวัดก่อนและหลังให้สิ่งทดลอง เพียงแต่เพิ่มจำนวนครั้งที่วัดทั้งก่อนและหลังการทดลองเป็นการวัดซ้ำหลายๆครั้ง โดยที่ช่วงระหว่างการวัดแต่ละครั้งตามความเหมาะสมของสิ่งที่ต้องการศึกษา ดังแผนภาพดังนี้

E	O ₁	x	O ₂
C	O ₃	x	O ₄

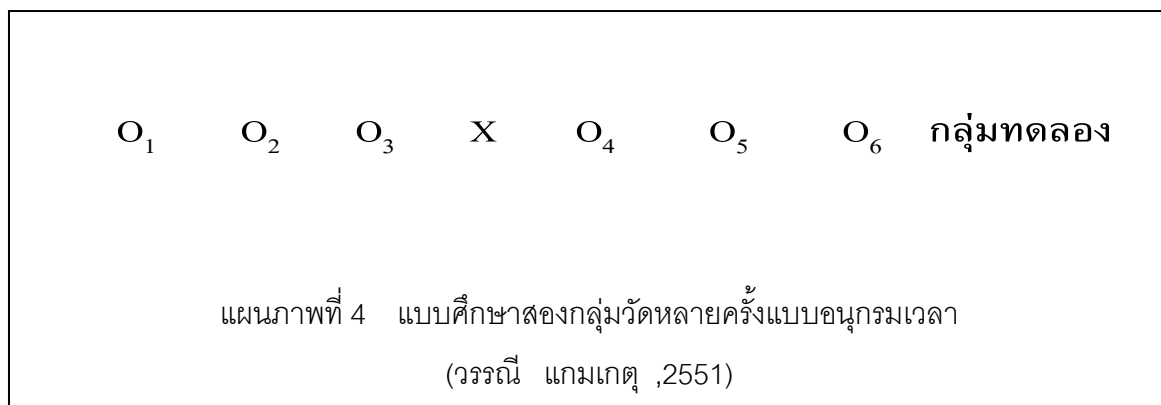
แผนภาพที่ 2.5 แบบแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง
(วรรณี แกมเกตู ,2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์อนุกรมเวลา (time series analysis t –test และการเสนอผลการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง โดยใช้กราฟเส้น

ข้อดีและข้อจำกัดตามแบบแผนการทดลองแบบศึกษาสองกลุ่มวัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลานี้มีข้อดีตรงที่ว่า สามารถศึกษาตรวจสอบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามทั้งก่อนและหลังให้สิ่งทดลอง และสามารถเปรียบเทียบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้กับกลุ่มเปรียบเทียบได้อีกด้วย การมีกลุ่มเปรียบเทียบจะช่วยให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ความลำเอียงในการเลือกตัวอย่างกับการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่าง โดย

พิจารณาเปรียบเทียบกับผลการวัดตัวแปรตามก่อนการให้สิ่งทดลอง (pretest) ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ และยังช่วยการตรวจสอบเกิดการพ้องเหตุ (history) ระหว่างการทดลองได้อีกด้วย โดยพิจารณาเปรียบเทียบผลการวัดตัวแปรตาม O_4 กับ O_5 และ O_{12} กับ O_{13} ซึ่งถ้าเกิดเหตุการณ์แทรกซ้อนก็ควรจะต้องเกิดขึ้นทั้งสองกลุ่ม นอกจากนี้ยังช่วยให้นักวิจัยศึกษาอิทธิพลของสิ่งทดลองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามในลักษณะต่างๆ เช่น ระยะเวลาในการเกิดการเปลี่ยนแปลง ความคงทนของการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม แบบแผนการทดลองนี้ยังมีจุดอ่อนเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างความลำเอียงในการเลือกตัวอย่างกับสิ่งทดลอง ซึ่งทำให้ไม่สามารถสรุปอ้างอิงไปยังประชากรได้

4. การศึกษาหลายกลุ่มหมุนเวียนเข้ารับสิ่งทดลองหลายชนิด (counterbalance design or rotation experiment or cross over design or switch – over design or latin square design) เป็นการทดลองที่นักวิจัยจัดกลุ่มตัวอย่างหมุนเวียนสลับกันให้ได้รับสิ่งทดลองแต่ละชนิดจนครบทุกกลุ่มในช่วงเวลาต่างๆกัน แล้วทำการวัดตัวแปรตามหลังจากการให้สิ่งทดลองและทุกกลุ่ม ดังตัวอย่างแผนภาพ ซึ่งในกรณีที่มีกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม และมีสิ่งทดลอง 4 ชนิด ดังแผนภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (analysis of variance : anova) ในกรณีตัวแปรตามวัดอยู่ในมาตราอันดับภาคขึ้นไป หรือใช้สถิติพารามเมตริก ในกรณีตัวแปรตามวัดอยู่ในมาตราต่ำกว่าอันดับภาค

ข้อดีและข้อจำกัดตามแบบแผนการทดลองแบบศึกษาหลายกลุ่มหมุนเวียนเข้ารับสิ่ง

ทดลองหลายชนิด มีข้อดีตรงที่สามารถควบคุมปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อความตรงภายในได้
เกือบทั้งหมด บทเรียนปฏิสัมพันธ์ระหว่างความลำเอียงในการเลือกกลุ่มตัวอย่างกับวุฒิภาวะและมี
จุดอ่อนเกี่ยวกับผลสะสมต่อเนื่องมาจากสิ่งทดลองชนิดเดียว อาจทำให้การสรุปผลผิดพลาดได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental design) ศึกษา 2 กลุ่มวัดซ้ำสองครั้ง (the pretest – posttest design with nonequivalent group) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ใช้การวิจัยเชิงบรรยายเพื่อศึกษาสมรรถนะครู โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้ ผู้วิจัยเตรียมตัวเก็บข้อมูลในการวิจัยโดยได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การคัดเลือกโรงเรียนสนามวิจัย 3) ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนสนามวิจัยและเตรียมความพร้อมก่อนการทดลอง 4) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 5) แบบแผนการทดลอง 6) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 7) ทดสอบก่อนทดลอง (pretest) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเตรียมตัวเก็บข้อมูลในการวิจัยโดยได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การคัดเลือกโรงเรียนสนามวิจัย 3) ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนสนามวิจัยและเตรียมความพร้อมก่อนการทดลอง 4) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 5) แบบแผนการทดลอง 6) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 7) ทดสอบก่อนทดลอง (pretest) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ตอน คือ ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอนที่ 2 ความหมายองค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะครู ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตอนที่ 4

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย ตอนที่ 6 รูปแบบการวิจัยที่ทดลอง

1.2 การคัดเลือกโรงเรียนสนามวิจัย

การคัดเลือกสนามวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกสนาม โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. การเลือกโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเลือกโรงเรียนสตรีที่ตั้งอยู่บริเวณ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเปิดสอนในระดับชั้นม.1 - 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาที่ 1 กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนจำนวน 2456 คน และ โรงเรียนสตรี ที่ตั้งอยู่บริเวณเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเปิดสอนในระดับชั้นม.1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพื้น 2 กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนจำนวน 2560 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนคู่ขนานโดยผู้วิจัยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

1.1 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับชั้นม.1 - 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินโดยสมศ. รอบที่ 2 ในระดับพอใช้ของมาตรฐานที่ 3 “ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”

1.3 ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนในภาพรวมให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัยเป็นอย่างดีในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

1.3 ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนสนามวิจัย

ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียน คือ โรงเรียนสตรีย่านหัวลำโพงและโรงเรียนสตรีย่านภาษีเจริญ(นามสมมุติ)เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าไปดำเนินการวิจัย จัดส่งหนังสืออย่างเป็นทางการจากภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้วิจัยเดินทางไปยังโรงเรียนสนามวิจัย เพื่อทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและครูกลุ่มตัวอย่าง โดยเน้นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูและสังเกตการสอนในชั้นเรียน สัมภาษณ์นักเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 3.1 การเตรียมความพร้อมก่อนการทดลอง

ช่วงเวลาในการวิจัย	กิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้อง	การดำเนินการ
เดือน มิถุนายน 2555	1.ศึกษาเอกสาร ตำราและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผู้วิจัย	ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PAOR ได้แก่ การวางแผน(plan) การ ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้(act) การ สังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (observe) การสะท้อนผลหลังจากการ ปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข (reflect)
เดือน มิถุนายน 2555	2.ศึกษาบริบทของโรงเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากเอกสารที่ปรากฏ	ผู้วิจัย	ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารแผนการจัดการ เรียนรู้และบันทึกการสอนของครูผู้สอน

ตารางที่ 3.2 การประสานงานและสังเกตพฤติกรรมครูก่อนการทดลอง

ช่วงเวลาในการวิจัย	กิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้อง	การดำเนินการ
สัปดาห์ที่ 1 เดือน กรกฎาคม 2555	1.การประสานงานกับ โรงเรียนสตรีตั้งอยู่ในบริเวณ เขตภาษีเจริญ และโรงเรียน สตรีตั้งอยู่บริเวณเขตบางรัก	- ผู้วิจัย -ผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้วิจัยเข้าติดต่อผู้อำนวยการ โรงเรียนเพื่อขออนุญาตใน การดำเนินการทำการวิจัย
สัปดาห์ที่ 2 เดือน กรกฎาคม 2555	2.การประสานงานกับฝ่าย วิชาการของโรงเรียนสตรี ตั้งอยู่ในบริเวณเขตภาษี เจริญ และโรงเรียนสตรีตั้งอยู่ บริเวณเขตบางรัก	-ผู้วิจัย -ครูฝ่ายวิชาการ	ผู้วิจัยประสานงานกับฝ่าย วิชาการโดยนำตารางสอน และตารางกิจกรรมเพื่อ นำมาใช้กำหนดกิจกรรม วิจัย
สัปดาห์ที่ 3 -4 เดือน มกราคม 2555	3.การสังเกตพฤติกรรมของ ครูกลุ่มทดลองโรงเรียนสตรี ตั้งอยู่บริเวณเขตบางรัก	-ผู้วิจัย -ครูกลุ่มทดลอง 8 คน ที่สอนใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง เดียวกัน	ผู้วิจัยสังเกตการจัดการเรียน การสอนของครูในแต่ละวิชา

1.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เหตุผลในการเลือกเนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพร้อมในการเรียนโดยวิธีการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมในการได้รับการพัฒนา

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้คือ ครูปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน ที่สอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 16 คน จากโรงเรียนคู่ขนาน 2 โรงเรียน โรงเรียนละ 8 คน ได้แก่ โรงเรียนสตรีตั้งอยู่เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มทดลอง และโรงเรียนสตรีตั้งอยู่เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 8 คนกลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน ซึ่งเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้องเรียนเดียวกัน จากนั้นผู้วิจัยได้จัดครูเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน ซึ่งเป็นครูต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ สมรรถนะในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 ตัวแปรแทรกซ้อน ในการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นอาจจะเกิดขึ้น คือ ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือใช้กระบวนการนี้ในการสอนซึ่งผู้วิจัยควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สอนในระดับชั้นเดียวกัน และมีอายุใกล้เคียงกัน

1.5 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental design) ศึกษาสองกลุ่มวัดสองครั้ง (the pretest – posttest design with nonequivalent group) โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ครู และนักเรียน มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบวัด

สมรรถนะครูด้านการจัดการจัดการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งก่อนและหลังการทดลอง
ดำเนินการทดลอง 4 เดือนตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2555 – สิงหาคม 2555 ดังแผนภาพ ดังนี้

E	O ₁	X	O ₂
C	O ₃		O ₄

แผนภาพที่ 3.1 แบบแผนการทดลอง

E หมายถึง กลุ่มทดลอง (experimental group)

C หมายถึง กลุ่มเปรียบเทียบ (comparison group)

O₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง

O₂ หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

O₃ หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุม

O₄ หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

X หมายถึง การประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ครูและ
นักเรียน

1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย
ผู้วิจัยได้สร้างและคัดเลือกเครื่องมือที่มีความหลากหลายซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือดังนี้

1.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกสิ่งที่ได้จากการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนลงแบบบันทึกซึ่งมีส่วนประกอบ 6ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ
ประกอบด้วย ชื่อครูผู้สอน ชั้นที่สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ เรื่อง ผู้สังเกต วัน/เดือน/ปี ที่สอน
ช่วงเวลาสังเกต 2) พฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยผู้วิจัยจะทำการบันทึก
วิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวทางการจัดการเรียนตามหลักของสำนักงาน
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการอย่างหลากหลายครูจัดการ
เรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการ
สอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและ
สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมา
ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและ

จริยธรรมของผู้เรียน 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง 9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

1.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของครู เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยศึกษาจากเอกสารตัวอย่างในเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของครูในวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีส่วนประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย วันเดือนปี เวลาสถานที่ ชื่อผู้สนทนากลุ่ม 2) แนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอนว่ามีแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างไร แล้วทำการบันทึกการสัมภาษณ์ไว้ 3) กิจกรรมการแสดงออกของครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือมีกิจกรรมใดที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน แล้วทำการบันทึกการสัมภาษณ์ไว้ 4) ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ครูว่ามีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัยครั้งนี้ 5) ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นอย่างไร และมีแนวทางใดที่จะแก้ไขปัญหานั้น 6) ข้อเสนอแนะโดยผู้วิจัยให้ผู้ร่วมวิจัยเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แล้วทำการบันทึกการสัมภาษณ์ 7) สิ่งที่คาดหวังในการพัฒนาการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังจากการทำวิจัย 8) ประเด็นอื่นๆผู้วิจัยอาจจะได้จากการสัมภาษณ์นอกเหนือจากประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

1.3 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ครู นักเรียน ในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์นักเรียน (ตัวอย่างในภาคผนวก) โดยศึกษาจากเอกสารตัวอย่างในเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่ทำการศึกษา ซึ่งแบบสัมภาษณ์ของครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีส่วนประกอบดังนี้

1) ส่วนนำประกอบด้วย วัน เดือน ปี เวลา สถานที่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู หรือพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ความคิดเห็นต่อการมีจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) ข้อเสนอแนะและสิ่งที่คาดหวัง 6) ประเด็นอื่นๆที่ผู้วิจัยอาจจะได้จากการสัมภาษณ์ นอกเหนือจากประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

แบบสัมภาษณ์ผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีส่วนประกอบดังนี้ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย วัน เดือน ปี เวลา สถานที่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ 2) กิจกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน ท่านจัดกิจกรรมอย่างไร อย่างไร ใช้ทฤษฎีใดในการจัดการเรียน นอกจากนี้มีการประเมินผลอย่างไร 3) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยได้สอบถามถึงวิธีการจัดการเรียนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งกิจกรรมและการวัดประเมินผล 4) ประเด็นอื่นๆ

1.4 แบบบันทึกการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่จัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยศึกษาจากเอกสารตัวอย่างในเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่ทำการศึกษา มีส่วนประกอบ3ส่วนดังนี้ 1) ส่วนนำประกอบด้วยชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ชื่อครูผู้สอน รายวิชา 2)รายละเอียดของการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 9 ข้อ ดังนี้ 1)มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน 2)มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ 3)มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 8)มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง 9)มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไป

เรียน 1.5) แบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดสมรรถนะครู ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) มาดัดแปลงใช้เป็นแบบประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเนื้อหาของแบบประเมินนี้มีจำนวน 2 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ และตอนที่ 2 แบบวัดสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 9 ข้อ ดังนี้ 1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ 3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง 9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน รวมทั้งสิ้น 40 ข้อรายการ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อรายการ มีดังนี้

รายละเอียดของโครงสร้างเครื่องมือวิจัยฉบับนี้แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 โครงสร้างเครื่องมือวิจัย

ตอนที่	ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ	ข้อที่
1	ภูมิหลังครู	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	8	(1) เพศ	1	1
				(2) อายุ	1	2
				(3) ประสบการณ์การสอน	1	3
				(4) ระดับวิทยฐานะ	1	4
				(5) ประวัติการศึกษา	1	5
				(6) สาขาวิชาที่ท่านสอนเป็นหลัก	1	6
				(7) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	7
				(8) การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	1	8
2	สมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน	6	ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการอย่างหลากหลาย	3	1.1 -1.3
				ครูจัดการเรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน	3	1.4- 1.6
		2.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ	10	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์	2	2.1-2.2
				การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดสังเคราะห์	2	2.3-2.4
				การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดสร้างสรรค์	2	2.5-2.6
				การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหา	2	2.7-2.8
				การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการตัดสินใจ	2	2.9-2.10

ตารางที่ 3.3 โครงสร้างเครื่องมือวิจัย (ต่อ)

ตอนที่	ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ	ข้อที่	
		3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	5	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้	1	3.1	
				มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ	2	3.2-3.3	
				กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้	2	3.4-3.5	
		4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	5		การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน	2	4.1-4.2
					ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	3	4.3-4.5
		5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	8		มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมของผู้เรียน	4	5.1-5.4
					มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมของผู้เรียน	4	5.5-5.8
		6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา	4		มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้านดนตรี	2	6.1-6.2
					มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้านศิลปะ	1	6.3
					มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้านกีฬา	1	6.4

ตารางที่ 3.3 โครงสร้างเครื่องมือวิจัย (ต่อ)

ตอนที่	ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	ประเด็นย่อย	จำนวนข้อ	ข้อที่
		7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	7	กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	2	7.1-7.3
				การเรียนรู้เน้นกระบวนการทำงานกลุ่ม	3	7.4-7.6
		8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง	8	มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลาย	6	8.1-8.7
				มีการนำผลการประเมินพัฒนาการผู้เรียนมาปรับใช้	1	8.8
		9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	5	มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรักในสถานศึกษาและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	4	9.1-9.5

แบบวัดฉบับนี้มีเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบประเมินตนเองโดยในแต่ละในแต่ละข้อคำถามจะแบ่งเป็น ระดับการปฏิบัติ

- ระดับ 5 หมายถึง ปฏิบัติการทุกครั้งที่ในการสอน
- ระดับ 4 หมายถึง ปฏิบัติการเกือบทุกครั้งที่ในการสอน
- ระดับ 3 หมายถึง ปฏิบัติบางครั้งในการสอน
- ระดับ 2 หมายถึง ปฏิบัตินานๆครั้งในการสอน
- ระดับ 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย

แบบวัดนี้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความถูกต้องของการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 8 ท่าน

ผลการตรวจสอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ให้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.6 จำนวน 56 ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.95 จำนวน 56 ข้อ และมีการนำแบบวัดดังกล่าวไปทดลองใช้ (try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16

คน มีการตรวจสอบความเที่ยงแบบวัดทั้งฉบับโดยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2. ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยเครื่องมือดังนี้

2.1 แบบสังเกตขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู และนักเรียน เพื่อพิจารณาความสามารถดำเนินการตามขั้นตอนได้ถูกต้อง เหมาะสมอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยใช้การบันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมโดยทำการสังเกตสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวมทั้งหมด 3 ครั้ง โดยในแบบบันทึกการสังเกตประกอบด้วย 4 ส่วนคือ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย วัน เดือน ปี เวลา สถานที่ ชื่อเหตุการณ์ชื่อกิจกรรมที่ทำการสังเกตและบุคคลที่เข้าร่วม 2) รายละเอียดของเหตุการณ์หรือกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยจะทำการบันทึกสิ่งที่พบเห็นจากการสังเกตตามสภาพจริง โดยประเด็นที่สำคัญที่ทำการสังเกตคือ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พฤติกรรมการแสดงออกของผู้วิจัย การสังเกตที่สภาพจริง โดยบรรยายถึงลักษณะและกระบวนการในการทำวิจัยมีถูกต้องเหมาะสมอย่างไร การแสดงออกของผู้วิจัย ผู้วิจัยจะทำการบันทึกพฤติกรรมแสดงออกของตนต่อกิจกรรมหรือเหตุการณ์นั้นๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของพฤติกรรมต่อไปนี้ 3) ความความคิดเห็นของผู้วิจัยที่มีต่อสิ่งที่สังเกตจากสภาพความเป็นจริง 4) ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยที่จะส่งข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อการพัฒนาปรับปรุงต่อไป เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญฉบับครู

2.2 ผู้วิจัยได้สร้างเอกสารแนวทางการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นสำคัญฉบับครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการร่วมพัฒนาสมรรถนะครู จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบภาษา แล้วปรับแก้ตามคำแนะนำ

2.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

แบบบันทึกข้อมูลในวงจรกิจปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยกับครู โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของครู เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยศึกษาจากเอกสารตัวอย่างในเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีส่วนประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย วันเดือนปี เวลาสถานที่ ชื่อผู้สนทนากลุ่ม 2) แนว

ทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอนว่ามีแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างไร แล้วทำการบันทึกการสัมภาษณ์ไว้ 3)กิจกรรม การแสดงออกของครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือมีกิจกรรมใดที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน แล้วทำการบันทึกการสัมภาษณ์ไว้4)ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ครูว่ามีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัยครั้งนี้ 5)ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นอย่างไร และมีแนวทางใดที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้น 6)ข้อเสนอแนะโดยผู้วิจัยให้ผู้ร่วมวิจัยเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้แล้วทำการบันทึกการสัมภาษณ์ 7)สิ่งที่คาดหวังในการพัฒนาการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังจากการทำวิจัย 8)ประเด็นอื่นๆที่ผู้วิจัยอาจจะได้จากการสัมภาษณ์นอกเหนือจากประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 แบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.7 ทดสอบก่อนทดลอง (pretest) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยใช้แบบวัดสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงจากแบบวัดสมรรถนะครูจากสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ดำเนินการวัดสมรรถนะครูโดยใช้ แบบวัดสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวัดสมรรถตามสายงาน สมรรถนะที่ 1 การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ก่อนดำเนินการวิจัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ สุขศึกษา และพลานามัย ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่สอนในระดับชั้นม. 2 ห้องเดียวกัน รวมทั้งหมด 8 คนจากโรงเรียนสตรีย่านภาษีเจริญเป็นกลุ่มทดลอง และโรงเรียนสตรีย่านหัวลำโพงเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งทั้งสองโรงเรียนเป็นโรงเรียนคู่ขนานกัน

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแสวงหาแนวทางในการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) เพื่อให้เกิดการร่วมมือพัฒนาระหว่างครู และนักเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยทำการประสานความร่วมมือกันระหว่าง 1) ผู้วิจัยกับครู 2) ครูกับครู ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็นแบบ P - A - O - R มีขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือ

1) การร่วมกันวางแผน(plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนด (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน(observe) 4) การสะท้อนผลหลังจากปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ที่ร่วมวิจัยได้นำผลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงแก้ไขต่อไป (Reflect) โดยการแบ่งขั้นตอนการวิจัยในครั้งนี้เป็น 2 วงจร คือ 1) ผู้วิจัยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู 2) ครูใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยแบบ P – A – O – R ซ้ำ 2 รอบ รายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(participatory action research : PAR) เพื่อให้เกิดการร่วมมือพัฒนาระหว่างครู และนักเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยทำการประสานความร่วมมือกันระหว่าง 1) ผู้วิจัยกับครู 2) ครูกับครู ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็นแบบ P - A - O - R มีขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือ 1) การร่วมกันวางแผน(plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนด (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน(observe)4) การสะท้อนผลหลังจากปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ที่ร่วมวิจัยได้นำผลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงแก้ไขต่อไป (Reflect) โดยการแบ่งขั้นตอนการวิจัยในครั้งนี้เป็น 2 วงจร คือ 1) ผู้วิจัยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู 2) ครูกับครู โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยแบบ P – A – O – R ซ้ำ 2 รอบ โดยได้ดำเนินการวิจัยในช่วงเดือนมิถุนายนพ.ศ.2555 – เดือน สิงหาคม 2555 ดังรายละเอียดในตาราง 3.5 และตาราง 3.4 มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.4 การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 1

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม		
	ระหว่างผู้วิจัยกับครู	ครูประจำวิชาใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	ครูประจำวิชาและนักเรียน
ระยะที่ 1 การวางแผน สัปดาห์ที่ 3 กรกฎาคม เดือน 2555	1. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ผู้บริหารฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้น	1. ในการประชุมครั้งที่ 1 ระหว่างผู้วิจัยครูประจำชั้น ครูประจำวิชาทั้ง 8 ท่าน ร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1. ครูผู้สอนสังเกตผู้เรียนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนในหน่วยการเรียนรู้ของตนเอง
	2. ผู้วิจัยทำการวัดระดับสมรรถนะครู (pre-test) โดยใช้แบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินและสังเกตจากการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. ผู้วิจัยได้นัดหมายกับครูเพื่อประชุมร่วมกันครั้งที่ 1 โดยผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟังเพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแจกเอกสารแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูโดยใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาและนำแนวทางที่ได้มากำหนดแผนการดำเนินการในระยะที่ 1	โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปัญหาที่เกิดขึ้นใน และแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งร่วมกันกำหนดบทบาทของตนเองในการพัฒนาผู้เรียน 2. ครูกลุ่มตัวอย่าง ที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร่วมกันวางแผนเพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อนำมาปรับใช้ในหน่วยการเรียนรู้ของตนเอง	และนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลและร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน 2. ครูผู้สอนทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงแนวทางในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียนและบทบาทของผู้เรียนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์

ตารางที่ 3.4 การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม		
	ระหว่างผู้วิจัยกับครู	ครูประจำวิชาใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	ครูประจำวิชาและนักเรียน
Act การปฏิบัติ สัปดาห์ที่ 4 เดือน กรกฎาคม 2555	<p>1. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในแต่ละวิชาว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2. ครูและผู้วิจัยประชุมครั้งที่ 2 เกี่ยวกับผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแก่ครูจัดการสอนทากลุ่มในประเด็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนและทำให้ครูผู้สอนเกิดสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอน และทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูได้ซักถามเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย</p>	<p>1. ประชุมครั้งที่ 2 ครูประจำวิชาได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในระยะที่ 1 เพื่อพัฒนาสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>2. ครูประจำวิชานำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และพฤติกรรมในชั้นเรียนมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาผู้เรียน</p> <p>3. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ผู้เรียนมาใช้ในการจัดหน่วยการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเอง</p>	<p>1. ครูประจำวิชา ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลร่วมกัน</p> <p>2. ครูใช้วิธีการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น</p>
Observe การสังเกต สัปดาห์ที่ 1 เดือน สิงหาคม 2555	<p>1. ผู้วิจัย สังเกต การ ทำ วิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูในชั้นเรียนของตนเองว่ามีความถูกต้องเหมาะสมอย่างไร และวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>	<p>1. ครูทำการ สังเกตผลที่เกิดขึ้น ในชั้นเรียน ครูด้วยกัน ตั้งแต่ชั้นวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด</p>	<p>ครูสังเกตผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ใช้วิธีการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามที่ได้วางแผนร่วมกัน</p>

ตารางที่ 3.4 การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน การวิจัย	การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม		
	ระหว่างผู้วิจัยกับครู	ครูประจำวิชาใน 8 กลุ่มสาระการ เรียนรู้	ครูประจำวิชาและ นักเรียน
	2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เรียน รวมทั้ง สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในชั้น เรียน		
Reflect การสะท้อน ผล และปรับแนว ทางการ ดำเนินงาน สัปดาห์ที่ 2 เดือน สิงหาคม 2555	1. ครูสะท้อนผลให้ผู้วิจัยทราบว่า กระบวนการจัดการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีปัญหาใด เกิดขึ้นบ้าง ผลที่เกิดขึ้น เป็นอย่างไร 2. ผู้วิจัย ครูประชุมร่วมกันครั้งที่ 3 ผู้วิจัยได้สะท้อนผลที่ได้จากการทำ วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ ครูและนักเรียน ผลการสังเกตการ จัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผลการทดสอบสมรรถนะครูใน การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ แก่ครูได้ทราบ	1. ในการประชุมระหว่างครู ผู้วิจัยครั้งที่3 ครูประจำวิชาด้วยกัน สะท้อนผลการดำเนินการวิจัยในระยะที่1 - ครูสะท้อนผลการจัดการเรียนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่ผู้วิจัยและครู ทราบร่วมกันหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขเพื่อ วางแผนการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2	1. นักเรียนร่วมกันสะท้อน ผลที่เกิดขึ้นจากการ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ครูเพื่อเป็นข้อปรับปรุง หรือแก้ไขแนวทางในการ ส่งเสริมและพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการตามระยะต่างๆตามวงจร PAOR

ตารางที่ 3.5 การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 2

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม		
	ระหว่างผู้วิจัยกับครู	ครูประจำวิชาใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	ครูประจำวิชากับนักเรียน
ระยะที่ 2 การพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวางแผน สัปดาห์ที่ 2 เดือนสิงหาคม 2555	ผู้วิจัยนำผลการสะท้อนอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 จากครูนำมาศึกษาวางแผนร่วมกับครูในการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระยะที่ 2	ครูนำผลการสะท้อนอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 จากครูประจำวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นำมาศึกษาวางแผนร่วมกันวางแผนในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระยะที่ 2ต่อไป	นำผลที่นักเรียนร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูนำไปปรับใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง
Act การปฏิบัติ สัปดาห์ที่ 3 เดือนสิงหาคม 2555	ผู้วิจัยได้ติดตามผลสะท้อนการดำเนินการของครูในการวิจัย โดยติดตาม เพื่อพิจารณาว่าครูสามารถดำเนินการวิจัยแล้วสามารถจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นตามที่ได้วางแผนไว้ อีกทั้ง ให้ครูร่วมกันส่งเสริมนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ซึ่งเมื่อพบอุปสรรคเกิดขึ้น หรือแนวทางที่เหมาะสมทั้งผู้วิจัยและครูควรร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา รวมทั้ง ร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยจะมีลักษณะเป็นวงจร PAORต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆจนสิ้น สิ้นระยะเวลาในการวิจัย	ครูกลุ่มทดลองประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในหน่วยการเรียนรู้ประจำวิชาของตนเอง	ครูประจำวิชาได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในระยะที่ 2

ตารางที่ 3.5 การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม		
	ระหว่างผู้วิจัยกับครู	ครูประจำวิชาใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	ครูประจำวิชากับนักเรียน
Observe การสังเกต สัปดาห์ที่ 4 เดือน สิงหาคม 2555	ผู้วิจัยสังเกต การปฏิบัติงานของครู ตั้งแต่ขั้นวางแผนการทำงาน การปฏิบัติ ตามแผนที่กำหนด ผู้วิจัยติดตามตรวจสอบการดำเนินการของครู การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับครู	ครูทำการ สังเกตผลที่เกิดขึ้น ในชั้นเรียน ครูด้วยกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด	ครูทำการ สังเกตผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผู้วิจัย การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
Reflect การสะท้อน ผล สัปดาห์ที่ 1 เดือน กันยายน 2555	1.ผู้วิจัยทำการวัดระดับสมรรถนะครู (post-test)โดยใช้แบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินและสังเกตจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.ครูผู้วิจัย ประชุมร่วมกันครั้งที่4 ผู้วิจัยสะท้อนผลที่ได้จากการสังเกตการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู และนักเรียน ผลการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของครู และผลการทดสอบวัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่ครูได้รับทราบ	1.ในการประชุมระหว่างครู ผู้วิจัยครั้งที่ 4 ครูประจำวิชาช่วยกันสะท้อนผลการดำเนินการวิจัยในระยะที่2 - ครูสะท้อนผลการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่ผู้วิจัยและครู ทราบร่วมกันหาแนวทางแก้ไขเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ต่อไป	ครูและนักเรียนสะท้อนผลการดำเนินการจัดการเรียนสอนของครู

ขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงานระยะต่างๆตามวงจร PAOR ทั้งระหว่างผู้วิจัยกับครู ระหว่างครูประจำวิชาและ ครูกับนักเรียนเป็นดังนี้

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาครูที่จะมาร่วมกับผู้วิจัยโดยเลือกครู 8 คนจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ที่สอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากนั้นผู้วิจัยเริ่มใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ขั้นตอน PAOR โดยแบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1

PLAN : ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ผู้บริหารฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นโดยผู้วิจัยทำการวัดระดับสมรรถนะครู (pre-test) โดยใช้แบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินและสังเกตจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับครูทั้ง 8 คน ผู้วิจัยได้นัดหมายกับครูเพื่อประชุมร่วมกันครั้งที่ 1 ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2555 โดยผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟังเพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแจกเอกสารแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูโดยใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาและนำแนวทางที่ได้มากำหนดแผนการดำเนินการในระยะที่ 1

จัดการสนทนากลุ่มในประเด็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนและทำให้ครูผู้สอนเกิดสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอน

ACTION : ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในแต่ละวิชาว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นครูและผู้วิจัยประชุมครั้งที่ 2 ในวันที่ 26 กรกฎาคม 2555 ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแก่ครู ซึ่งครูในที่นี้คือครู 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้แก่ ครูวิชาคณิตศาสตร์ ครูวิชาวิทยาศาสตร์ ครูวิชาภาษาไทย ครูวิชาสุขศึกษา ครูวิชาพลศึกษา ครูวิชาสังคมศึกษา ครูวิชาภาษาอังกฤษ ครูวิชาเกษตร จำนวน 8 คน ของโรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆมากขึ้น โดยครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับใช้ในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคำถามในการสนทนากลุ่มในวันที่ 24 กรกฎาคม 2555

1. แนวทางในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. แนวคิดเกี่ยวกับวางแผนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูต่อการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ปัจจัยที่ส่งเสริมในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ความสำเร็จที่ผ่านมาในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
7. แนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้ควรทำอย่างไร
8. ความสำคัญหรือประโยชน์ในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

และทำการสัมภาษณ์ครูทั้ง 8 คนเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนในวันที่ 25

กรกฎาคม 2555

แนวคำถามสัมภาษณ์

1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ส่งเสริมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ความคิดเห็นต่อการมีจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อเสนอแนะและสิ่งที่ครูคาดหวัง
3. ประเด็นอื่นๆ

OBSERVE : ผู้วิจัยสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูในชั้นเรียนของตนเองว่ามีความถูกต้องเหมาะสมอย่างไร และวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เครื่องมือคือแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน แบบสังเกตขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในชั้นเรียน

REFLECT : ครูสะท้อนผลให้ผู้วิจัยทราบว่ากระบวนการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง ผลที่เกิดขึ้น เป็นอย่างไร ผู้วิจัย ครูประชุมร่วมกันครั้งที่ 3 ในวันที่ 2 สิงหาคม 2555 ผู้วิจัยได้สะท้อนผลที่ได้จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน ผลการสังเกตการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผลการทดสอบสมรรถนะครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แก่ครูได้ทราบ

ระยะที่ 2

PLAN : ผู้วิจัยนำผลการสะท้อนอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 จากครู นำมาศึกษาวางแผนร่วมกับครูในการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระยะที่ 2

ACTION : ผู้วิจัยได้ติดตามผลสะท้อนการดำเนินการของครูในการวิจัย โดยติดตาม เพื่อพิจารณาว่าครูสามารถดำเนินการวิจัยแล้วสามารถจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นตามที่ได้วางแผนไว้ อีกทั้ง ให้ครูร่วมกันส่งเสริมนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ซึ่งเมื่อพบอุปสรรคเกิดขึ้นหรือแนวทางที่เหมาะสมทั้งผู้วิจัยและครูควรร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา รวมทั้ง ร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยจะมีลักษณะเป็นวงจร PAORต่อเนื่องกันไปเรื่อยจนสิ้นสุดระยะเวลาในการวิจัย

OBSERVE : ผู้วิจัยสังเกต การปฏิบัติงานของครูตั้งแต่ขึ้นวางแผนการทำงาน การปฏิบัติ ตามแผนที่กำหนด ผู้วิจัยติดตามตรวจสอบการดำเนินการของครู การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับครูถึงการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

REFLECT : ผู้วิจัยทำการวัดระดับสมรรถนะครู(post-test)โดยใช้แบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินและสังเกตจากการจัดการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ครูและผู้วิจัย ประชุมร่วมกันครั้งที่ 4 ในวันที่ 20 สิงหาคม 2555 ผู้วิจัยสะท้อนผลที่ได้จากการสังเกตการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู และนักเรียน ผลการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของครูและผลการทดสอบวัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่ครูได้รับทราบ

ครูประจำวิชาใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

จากงานวิจัยนี้เริ่มจากที่ครูวางแผนประชุมร่วมกับครูประจำวิชาทั้ง 8 คน และครูประจำชั้นโดยมีการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และวิธีการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากนั้นร่วมกันคิดหาแนวทางเพื่อแก้ไขพฤติกรรมการเรียน และแนวทางที่ส่งเสริมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยดำเนินการวางบทบาทครูในแต่ละวิชา และจัดกิจกรรมตามแนวทางที่วางไว้

แล้วติดตามการดำเนินการ รวมทั้งสะท้อนผลของแนวทางที่วางแผนร่วมกันโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1

PLAN : ในการประชุมครั้งที่ 1 ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2555 ระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ครูประจำวิชาทั้ง 8 ท่านร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง ด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปัญหาที่เกิดขึ้นใน และแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้ง ร่วมกันกำหนดบทบาทของตนเองในการพัฒนาผู้เรียน ครูทั้ง 8 คนที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร่วมกันวางแผนเพื่อหาแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อนำมาปรับใช้ในหน่วยการเรียนรู้ของตนเอง

ACTION : ประชุมครั้งที่ 2 ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2555 ครูประจำวิชาได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในระยะที่ 1 เพื่อพัฒนาสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาผู้เรียน

ครูประจำวิชานำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และพฤติกรรมในชั้นเรียน มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาผู้เรียน

OBSERVE : เมื่อเวลาผ่านไปครูทำการ สังเกตผลที่เกิดขึ้น ในชั้นเรียน ครูด้วยกัน ตั้งแต่ขั้นวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

REFLECT : ในการประชุมระหว่างครู ผู้วิจัยครั้งที่ 3 ในวันที่ 6 สิงหาคม 2555 ครูประจำวิชาร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ครูสะท้อนผลการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่ผู้วิจัยและครูทราบร่วมกันหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2

ระยะที่ 2

PLAN : ครูนำผลการสะท้อนอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัย ในระยะที่ 1 จากครูประจำวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นำมาศึกษาวางแผนร่วมกันวางแผนในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระยะที่ 2 ต่อไป

ACTION : ครูกลุ่มทดลองประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการ เพื่อแก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ในหน่วยการเรียนรู้ของตนเอง

OBSERV : ครูทำการ สังเกตผลที่เกิดขึ้น ในชั้นเรียน ครูด้วยกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

REFLECT : ในการประชุมระหว่างครู ผู้วิจัยครั้งที่4ในวันที่ 13 สิงหาคม 2555 ครูประจำวิชาร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินการวิจัยในระยะที่2ครูสะท้อนผลการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่ผู้วิจัยและครูทราบร่วมกันหาแนวทางแก้ไขเพื่อวางแผนการจัดการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2ต่อไปครูประจำวิชา กับนักเรียน

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำวิชาและนักเรียน

ระยะที่ 1

PLAN : ครูผู้สอนสังเกตผู้เรียนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนในหน่วยการเรียนของตนเองและนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลและร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันครูผู้สอนทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงแนวทางในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียนและบทบาทของผู้เรียนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของตนเอง

ACTION : ครูประจำวิชา ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลร่วมกันครูใช้วิธีการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น

OBSERVE : ครูสังเกตผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้ใช้วิธีการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามที่ได้วางแผนร่วมกัน

REFLECT : นักเรียนร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูเพื่อเป็นข้อปรับปรุงหรือแก้ไขแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป

ระยะที่ 2

PLAN : นำผลที่นักเรียนร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูนำไปปรับใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

ผู้วิจัย การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ACTION : ครูกลุ่มทดลองประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยสังเกต สัมภาษณ์

และ สนทนากลุ่มกับครู เกี่ยวกับการดำเนินการ และสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ดังนี้

OBSERVE : ครูประจำวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในระยะที่ 2 ครูทำการ สังเกตผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

REFLECT : ในการประชุมระหว่างครู ผู้วิจัยครั้งที่ 4 ครูประจำวิชา ร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ครูสะท้อนผลการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้แก่ผู้วิจัยและครูทราบร่วมกันหาแนวทางแก้ไขเพื่อวางแผนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 3 เป็นการศึกษาผลของการใช้แนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หลังการทดลองแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ 1) ทดสอบหลังการทดลอง(posttest) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2)การจัดกระทำข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 3 การศึกษาผลของการใช้แนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

หลังการใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครู ผู้วิจัยต้องการศึกษาผลการใช้แนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยแบ่งออกเป็นขั้นตอน 1) ทดสอบหลังการทดลอง(posttest) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2) การจัดกระทำข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร

3.1 ทดสอบหลังการทดลอง(posttest) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.2 การจัดกระทำข้อมูล ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อมูลผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์และสรุปข้อมูล โดยใช้วิธีดังต่อไปนี้

1. การตีความหมาย (interpretation) ผู้วิจัยทำการตีความหมายของข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากสมุดบันทึกประจำวันของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครู

3. การวิเคราะห์อุปนัย (analytic introduction) ผู้วิจัยได้ทำการตีความสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่มองเห็น จากการวิเคราะห์เอกสารข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวัดสมรรถนะครูโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (one-way repeated ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (quasi – experimental design) ศึกษา 2 กลุ่มวัดซ้ำสองครั้ง (the pretest – posttest design with nonequivalent group) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้าน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการผู้วิจัยได้นำเสนอ 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนทดลอง ตอนที่ 2 แนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอนที่ 3 การศึกษาผลของการใช้แนวทางในการพัฒนาในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 1 สภาพสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครู

ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาตอนที่ 1 สภาพสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูก่อนทดลองแบ่งเป็น 3 หัวข้อได้แก่ 1) บริบทของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2) สภาพสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนการทดลอง 3) ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะครูในด้านในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองในแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

1. บริบทของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลองเป็นครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 คนประกอบด้วยครูจากโรงเรียนสตรีที่ตั้งในเขตภาษีเจริญใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 8 คน เป็นกลุ่มทดลองเพศชาย 2 คน เพศหญิง 6 คน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สุขศึกษา และพลศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี วิทยฐานะครู ค.ศ. 2

กลุ่มควบคุมเป็นครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 คนประกอบด้วยครูจากโรงเรียนสตรีที่ตั้งในเขตหัวลำโพงใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 8 คน เป็นกลุ่มควบคุมเพศชาย

3 คน เพศหญิง 5 คน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม การงานพื้นฐานอาชีพ และเทคโนโลยี ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สุขศึกษา และพลศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30–40 ปี วิทยฐานะครู ค.ศ. 2

2. ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนสมรรถนะครูทั้ง 9 ด้านพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเมื่อพิจารณารายด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 9 ด้าน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้อเป็นดังนี้ 1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนครูจัดการเรียนที่ เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.79) และกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.71) 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.78) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.1$, S.D. = 0.7) 3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.82) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.78) 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.74) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.72) 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.74) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.72) 6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.74) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.68) 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกัน กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.90) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.68) 8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่องกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.74) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.74) 9) มีการจัดกิจกรรมให้

ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.25$, S.D.= 0.77) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.23$ S.D.= 0.77)

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยสรุปแล้วค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยสรุปแล้วครูกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระดับปานกลางและมีความแปรปรวนของคะแนนสมรรถนะใกล้เคียงกัน ดังปรากฏในตารางที่ 4.

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบคะแนนผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน

ความสามารถในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองและควบคุม

แนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ/กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean	S.D.	Levene's test for Equality of variances			t	df	P
				F	Sig	Equal variances			
1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนครูจัดการเรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน									
กลุ่มทดลอง	8	3.13	0.79	0.35	0.55	Assumed	-0.14	94	0.62
กลุ่มควบคุม	8	3.15	0.71						
2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ									
กลุ่มทดลอง	8	3.11	0.78	0.01	0.92	Assumed	-0.10	158	0.73
กลุ่มควบคุม	8	3.13	0.75						
3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง									
กลุ่มทดลอง	8	3.13	0.82	0.01	0.95	Assumed	0.42	78	0.84
กลุ่มควบคุม	8	3.05	0.78						
4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน									
กลุ่มทดลอง	8	3.10	0.74	0.03	0.87	Assumed	-0.61	78	0.66
กลุ่มควบคุม	8	3.20	0.72						
5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน									
กลุ่มทดลอง	8	3.13	0.82	0.02	0.90	Assumed	0.44	86	0.71
กลุ่มควบคุม	8	3.05	0.78						

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบคะแนนผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของคะแนน

ความสามารถในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองและควบคุม
(ต่อ)

แนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ/กลุ่มตัวอย่าง	N	Mean	S.D.	Levene's test for Equality of variances			t	df	P
				F	Sig.	Equal variances			
6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา									
3.09	0.73	0.03	0.86	Assumed	-1.06	62	0.65	94	0.77
3.28	0.68	3.15	0.74						
7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน									
3.31	0.90	1.20	0.26	Assumed	0.96	94	0.87	78	0.69
กลุ่มควบคุม	8	3.23	0.07						

จากการสังเกตวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการจัดการเรียนของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2/10 โรงเรียนสตรีที่ตั้งเขตภาษีเจริญ ลักษณะทั่วไปในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนมีหลายละเอียดดังนี้

ลักษณะและวิธีการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองมีรายละเอียดดังนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนครูจัดการเรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูทั้ง 8 คนจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า ครูผู้สอนมักจะเป็นกังวลกับการสอนเนื้อหาให้เป็นไปตามหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้จึงมุ่งเน้นที่จะสอนให้จบตามเนื้อ วิธีการจัดการสอนจึงเน้นการบรรยายตามเนื้อหาและมีการยกตัวอย่าง เพื่อให้ นักเรียนนำไปใช้ในการทำแบบฝึกหัด ระหว่างการจัดการเรียนการสอนมีการแทรกกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ มีการสรุปเนื้อหาเพื่อให้พร้อมกับการสอบ โดยในห้องเรียนชั้น 2/10 มี

นักเรียนจำนวน 40 คน โดยครูผู้สอนจะมุ่งสนใจนักเรียนที่นั่งในแถวหน้าซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนดี และมีความสนใจในการเรียน ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยสังเกตการณ์สอน และสัมภาษณ์ครูผู้สอน และพฤติกรรมนักเรียนในชั้นเรียนพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความกังวลในการสอนให้จบตามเนื้อหาเพราะเกรงว่าเนื้อหาที่สอนไปจะไม่ครอบคลุมตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ ที่นักเรียนจะนำไปใช้สอบการทดสอบระดับชาติ จึงไม่ได้เน้นกระบวนการหรือการทำกิจกรรม โดยครูบางท่านจะเน้นการทำกิจกรรมในห้องเรียนแต่จะพบปัญหาสอนไม่ทันหรือสอนไม่จบบพทำให้นักเรียนต้องไปศึกษาหรือเรียนเพิ่มเติมเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ เด็กนักเรียนห้อง2/10 เป็นห้องที่มีเด็กที่มี ความแตกต่างกันมากบางกลุ่มก็สนใจใฝ่เรียนรู้มากเรียนเก่งรับรู้ได้ไว บางกลุ่มก็ไม่สนใจอะไรเลย และมีบางกลุ่มที่ผลการเรียนกลาง บางที่จัดกิจกรรมในชั้นเรียนก็ไม่ประสบความสำเร็จ เด็กไม่เกิดการเรียนรู้และเสียเวลามากเลยคิดว่าสอนให้จบตามเนื้อหาดีกว่าอย่างน้อยเด็กที่ตั้งใจเรียนก็ได้เนื้อหาครบถ้วน ”

ครูคณิตศาสตร์

“ พยายามจัดกิจกรรมการทดลองเพื่อเสริมทักษะให้แก่ นักเรียน มีการเรียนเนื้อหาควบคู่ไปกับการทดลอง เพราะคิดว่าจะเป็นการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก แต่ติดปัญหาที่เวลา และเด็กขาดกระบวนการทำงานกลุ่ม กระบวนการคิดทำให้จัดกิจกรรมแล้วเด็กบางกลุ่มที่ไม่พูด ไม่คิดจะไม่ได้อะไรเลย ”

ครูวิทยาศาสตร์

“วิธีการสอนในวิชาสังคมซึ่งทุกคนยอมรับธรรมชาติวิชาเป็นวิชาที่ค่อนข้างน่าเบื่อ เน้นการท่องจำ เด็กบางคนที่ไม่ใส่ใจยังไม่สนใจเลย บางทีก็หลับแต่ก็คิดว่าเด็กหลับดีกว่าเด็กคุย รบกวนคนอื่นบางทีก็ทำให้ครูผู้สอนหงุดหงิดไปด้วย จึงเลือกวิธีการสอนที่สอนแล้วครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องสอบมากกว่าเน้นกิจกรรม เด็กนักเรียนห้องนี้บางคนก็ไม่มีสมาธิรับผิดชอบไม่ค่อยส่งงาน ”

ครูสังคมศึกษา

“กิจกรรมการสอนที่จัดในชั้นเรียนส่วนมากเน้นกระบวนการให้เด็กนักเรียนได้ฝึกการคิด และมีส่วนร่วมทุกคนเพราะไม่อย่างนั้นเด็กที่อยู่หลังห้องก็จะหลับนั่งเงิบ จึงมีกิจกรรมเกือบทุกครั้งในการสอน แต่ปัญหาคิดเวลาเพราะที่โรงเรียนนักเรียนจะเดินเรียนกว่าจะมาถึงห้องเรียนก็สายไปเกือบสิบนาที”

ครูภาษาไทย

“กิจกรรมในวิชาสุขศึกษาครูผู้สอนจะสอนโดยเด็กนักเรียนสืบค้นข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนกันภายในห้องเรียนแต่ยังไม่มีบางกลุ่มที่ไม่รับผิดชอบ”

ครูสุขศึกษา

“ห้อง 2/10 เป็นห้องเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษได้ค่อนข้างดี ในการเรียนภาษาอังกฤษที่ได้ผลดีครูก็หากิจกรรมที่เน้นการพูด ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน มาพูดหน้าชั้น หรือมีกิจกรรมบทบาทสมมุติตามหัวข้อที่เรียน ทำให้นักเรียนจะสนุกสนานในการเรียนและกล้าที่จะพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น”

ครูภาษาอังกฤษ

“วิชาคอมพิวเตอร์ครูผู้สอนก็สอนเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้แล้วก็ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำหากนักเรียนสงสัย”

ครูคอมพิวเตอร์

“กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนพยายามค้นหานักเรียนว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร พยายามดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมา จึงเป็นวิชาที่ไม่เคร่งเครียดที่จะสอน แต่ครูจะมีกิจกรรมในช่วงที่แตกต่างกันไป”

ครูแนะแนว

2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจจากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่ากระบวนการสอนของครูยังขาดการฝึกให้นักเรียนคิด ครูผู้สอนยังยึดติดกับเนื้อหาที่จะสอนมากกว่าวิธีการให้นักเรียนเรียนรู้

และการจัดกิจกรรมเป็นเพียงกิจกรรมที่เสริมการเรียนรู้ตามบทเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัยในท้ายคาบ โดยครูผู้สอน เขียนขึ้นกระดานสำหรับเนื้อหาที่เรียนและนักเรียนสรุปลงสมุด วิชาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนถึงวิธีการสอน นักเรียนไม่ยอมคิดส่วนมากมักจะลอกเพื่อนที่เก่งเลย รายละเอียดดังกล่าวคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดนะทั้งคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ แต่พอจัดการสอนมักจะไม่เป็นไปตามแผนบางที่เด็กรักเรียนก็แก้ปัญหาไม่เป็นอะไรก็ต้องเรียกครู การเรียนการสอนจึงเป็นไปด้วยความยากที่จะให้เด็กมาวิเคราะห์อะไรเพราะถ้าเค้าทำไม่ได้เค้าก็จะไม่ส่งงาน”

ครูคณิตศาสตร์

“การสอนวิทยาศาสตร์ที่ดีต้องฝึกให้นักเรียนได้ลงปฏิบัติเรียนรู้ถึงกระบวนการ แล้วทักษะก็จะเกิดขึ้นซึ่งเป็นทักษะที่ติดตัวเด็กนักเรียนไปตลอด ครูจะจัดการทดลองตามหลักสูตรที่เด็กควรจะได้อ่านตามเวลาที่เวลาจะเอื้ออำนวย โดยให้นักเรียนเป็นผู้แสวงหาคำตอบเอง แล้วครูเป็นคนคอยชี้แนะ แต่พอนำลงไปใช้จริงเด็กวุ่นวายทำงานไม่มีระบบ ไม่มีการคิดอะไรเลยนอกจากรอให้ครูบอกครูแนะนำ”

ครูวิทยาศาสตร์

“จะมีกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดการสืบค้นและนำข้อมูลที่ได้อ่านสรุปเป็นความรู้ของตนเองและนำเข้าสู่บทเรียน”

ครูสังคมศึกษา

3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาแสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการสืบค้นความรู้ แสวงหาคำตอบโดยครูผู้สอนให้นักเรียนไปสืบค้นความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต สรุปเป็นผังมโนทัศน์ความรู้

4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจากการที่ผู้วิจัยสังเกตการจัดการเรียนการสอน ศึกษาจากการสังเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้พบว่าครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้มักจะไม่ได้ให้ความสนใจกับการบูรณ

การภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะคิดว่าเนื้อหาที่สอนไม่สอดคล้องกับบทเรียน ส่วนในการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนจากการสังเกตห้องเรียนพบว่า อุปกรณ์ในห้องเรียนทันสมัยมีคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ที่สามารถใช้งานได้ แต่มีครูหลายท่านที่มีการใช้สื่อที่ทันสมัย เช่น นำวิดีโอจาก you tubeให้นักเรียนดูเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน แต่ครูผู้สอนบางท่านก็ยังเขียนและให้นักเรียนบันทึกลงสมุด

5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน

ครูกลุ่มทดลองทั้ง 8 คน จะมีวิธีการสอนที่แตกต่างตามธรรมชาติของวิชา แต่ในทุกครั้งที่มีการสอนครูผู้สอนจะมีการแทรกคุณธรรมจริยธรรมลงไปในกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจริยธรรม โดยครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นว่า เนื่องจากในปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อเด็กมากทำให้ในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมของเด็กเริ่มลดลง สังเกตง่าย ๆ จากความมีน้ำใจต่อครู เพื่อนร่วมห้อง เดียวนี้นักเรียนเดินชนครูอย่างไม่สนใจ การสอนนั้นไม่ใช่เพียงให้ความรู้ควรจะสอนให้นักเรียนเป็นคนที่ดี มีคุณธรรมด้วยการสัมผัสภาษณ์ครูผู้สอน

“เด็กนักเรียนสมัยนี้ขาดคุณธรรมมากเลยต้องปลูกฝังให้เค้ามากๆ สอนให้เค้ารู้จักมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเพื่อแม่แก่ครูและเพื่อนๆบ้าง อย่างช่วยครูถือของ ลบกระดานน้ำใจเล็กๆน้อยๆ เดียวนี้หาได้ยากมา กิจกรรมของครูคือการที่ให้เพื่อนที่เรียนเก่งช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อน เป็นเพื่อนสอนเพื่อน ช่วยให้เค้ามีน้ำใจกับผู้อื่นมากขึ้น”

ครูภาษาไทย

6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬาจากที่ผู้วิจัยสังเกตการณ์จัดการเรียนการสอนพบว่าการจัดกิจกรรมจะไม่เน้นการพัฒนาสุนทรียภาพ ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ หรือกีฬาอาจจะด้วยเนื้อหาหรือธรรมชาติของวิชาที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาต่างๆ ในด้านต่างๆ เหล่านี้ แต่การจัดบรรยากาศในห้องเรียนมีแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ป้ายนิเทศ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน

7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน การจัดกิจกรรมของครูในบางรายวิชาจะมีการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มโดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มแต่ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกสมาชิกในกลุ่มด้วยตนเอง มีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ จากการทำผู้วิจัยสังเกตพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มักจะเลือกเพื่อนที่สนิท และเรียนเก่งมาอยู่ด้วยกันทำให้นักเรียนที่เรียนไม่เก่งต้องมาอยู่ด้วยกัน ทำให้นักเรียนที่ได้รับมอบหมาย

ไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของครูผู้สอน เนื่องจากนักเรียนขาดความรับผิดชอบ ครูผู้สอนให้สัมภาษณ์ว่า

“พยายามจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกคน ให้เด็กได้พูดได้คิด แต่เด็กเก่งมักจะมาอยู่รวมกัน งานออกมาดีเพราะเป็นเด็กดีมีความรับผิดชอบ แต่เด็กอ่อนนี้สีมาอยู่ด้วยกันพบว่าการทำงานของกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จงานออกมาไม่เรียบร้อย และบางครั้งก็ไม่เสร็จไม่ทันเวลา”

ครูวิทยาศาสตร์

“กิจกรรมกลุ่มต้องมีหัวหน้ากลุ่มที่มีความรับผิดชอบและมีการประสานงานที่ดีภายในกลุ่ม เพราะไม่อย่างนั้นงานที่ได้รับมอบหมายจะไม่สำเร็จ และต้องมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มแต่จากการสังเกตการทำงานกลุ่มของ 2/10 พบว่านักเรียนมักจะไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนในกลุ่ม หรือบางคนก็ไม่ยอมช่วยงานเพื่อนในกลุ่ม ทำให้มีปัญหาเกิดขึ้น”

ครูสังคม

“การส่งเสริมประชาธิปไตยในชั้นเรียนจากกิจกรรมยังเห็นไม่ชัดเจนในชั้นเรียนเนื่องจากมีกิจกรรมบ่อยทำให้ครูต้องเร่งสอนเนื้อหาให้จบตามตัวชี้วัดไม่อย่างนั้นจะทำให้นักเรียนได้รับเนื้อหาไม่ครบที่จะใช้สอบโอเน็ต แต่ครูก็เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ตลอดทั้งในเรื่องเรียนเพื่อหาข้อสรุปในแต่ละชั่วโมง”

ครูภาษาไทย

8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง จากการสังเกตวิธีการประเมินผลของครูผู้สอนพบว่าวิธีการประเมินผลของครูผู้สอนพบว่าขาดหลักการประเมินผลที่ชัดเจน และหลากหลายมักจะวัดจากการตรวจผลงานของนักเรียนและการให้คะแนนจากการสอบเท่านั้นทำให้นักเรียนบางคนที่ผลการเรียนอยู่ในระดับอ่อน มีคะแนนเก็บน้อย และเกิดความรู้สึกไม่อยากเรียนในรายวิชานั้นๆ

9. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

“นักเรียน 2/10 เห็นจะมีใครรักโรงเรียนเพราะถ้าเค้ารักโรงเรียนเค้าต้องรักษาสมบัติของโรงเรียน รักษาความสะอาดของโรงเรียนนี่อะไรไม่รู้ เอาขนมขึ้นมากินบนตึก แล้วทิ้งขยะเกลื่อนไปหมดไม่มีใครมีน้ำใจจะเก็บเลย ที่ซึ่งเขียนโต๊ะต้องทำความสะอาดทุกเทอมเลย”

ครูสุขศึกษา

“นักเรียนยังขาดความรักในสถาบันของตนเอง ขาดศรัทธาหรือความภูมิใจในโรงเรียนของตนเอง สังกัดได้จากการร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ที่ทำอย่างไม่เต็มที่ แม้กระทั่งการทำความสะอาดครูถ้าคนไหนที่เค้าไม่เคยเรียนก็จะไม่ไหว”

ครูศิลปะ

“การกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน คือการให้นักเรียนเลือกเรียนในสิ่งที่เค้ารัก ค้นหาสิ่งที่นักเรียนชอบ ศักยภาพในตัวของตัวเอง”

ครูแนะแนว

จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู ผู้วิจัยโดยใช้กระบวนการ PAOR สามารถสรุปแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากการได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรม

แนวทาง	กิจกรรม
แนวทางที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ และสนองความต้องการของผู้เรียน	<p>กิจกรรม</p> <p>ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนถึงวิธีการเรียนรู้ของตนเองที่ชื่นชอบหรือวิธีการสอนของครูที่ประทับใจครูนำ</p> <p>สิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลร่วมกันจัดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน</p> <p>ให้ผู้เรียนเล่าถึงวิชาที่สนใจต้องการศึกษาเพิ่มเติมและตรงกับความถนัดของตนเอง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับในกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน</p>

ตารางที่ 4.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

แนวทาง	กิจกรรม
<p>แนวทางที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>ครูผู้สอน จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนระดมพลังความคิด เป็นการตั้งศักยภาพของผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วม สร้างสรรค์ชิ้นงาน ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้คิดหาคำตอบได้แล้ว เกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ นำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงาน วิเคราะห์ชิ้นงาน มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานที่เพื่อน ๆ มานำเสนอในแง่มุมต่าง ๆ ฝึกให้ผู้รู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและสิ่งที่เรียนรู้</p>
<p>แนวทางที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>การสอนโดยการปฏิบัติหรือการทดลอง เป็นวิธีสอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือทำการทดลองค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง สร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเอง</p>
<p>แนวทางที่ 4 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>ครูผู้สอน มีการจัดสถานการณ์จำลองหรือยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมให้ผู้เรียนได้ใช้หลักคุณธรรมแก้ปัญหาหรือนำหลักคุณธรรมไปบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ประจำวิชาของตนเอง</p>
<p>แนวทางที่ 5 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข คือ การจัดสภาพการเรียนการสอนให้มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระ ได้เรียนรู้โดยวิธีการต่างๆ อย่างหลากหลาย ครูยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ</p>
<p>แนวทางที่ 6 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>ครูจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันแบ่งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน โดยสร้างความตระหนักว่าสมาชิกทุกคนมีความสำคัญและความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนจัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลงในชั้นเรียน</p>

ตารางที่ 4.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรม (ต่อ)

แนวทาง	กิจกรรม
แนวทางที่ 6 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	กิจกรรม ครูจัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันแบ่งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน โดยสร้างความตระหนักว่าสมาชิกทุกคนมีความสำคัญและความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนจัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลงในชั้นเรียน
แนวทางที่ 7 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง	กิจกรรม วัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผู้เรียนรู้จักประเมินผลงานตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับการแก้ไข บนพื้นฐานของความถูกต้อง
แนวทางที่ 8 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	กิจกรรม จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรักในสถานศึกษาของตนเองอบรมสั่งสอนและปลูกฝังวินัยเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเคารพกฎระเบียบ

3. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลอง

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของความสามารถในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลอง 8 คน จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามวัดแบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1 ฉบับ โดยใช้เป็น rating scale 5 ระดับโดยครูเป็นผู้ประเมินตนเองเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน สันทนาการกลุ่ม จำนวน 8 คน มีรายละเอียดดังนี้

3.1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของความสามารถในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยจึงเข้าไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูทั้ง 8 คน จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนกลุ่ม

ทดลองต่อการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีแนวทางการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ดัง
ตารางที่ 4.3 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.3 การสัมภาษณ์ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างในประเด็นการแนวทางการจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางการสัมภาษณ์	บทสัมภาษณ์	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1) แนวทางในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<p>“จัดการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติวิชา สอบคลอบคลุมตัวชี้วัด” ครูวิทยาศาสตร์</p> <p>“จัดการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนไว้ โดยในแผนการจัดการเรียนรู้ก็เน้นกระบวนการที่ฝึกทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกและพัฒนาตนเอง” ครูคณิตศาสตร์</p> <p>“จัดการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้และเกิดความรู้ความเข้าใจที่ยั่งยืน” ครูสังคมศึกษา</p>	<p>“จัดการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ หรืออาจจะมีกิจกรรมการทดลองบ้างเพราะคิดว่าการทดลองจะช่วยฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น ดีกว่าเรียนรู้จากหนังสือ” ครูวิทยาศาสตร์</p> <p>“สอนตามตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ นำไปเขียนแผนการจัดการเรียนรู้” ครูคณิตศาสตร์</p> <p>“ครูจัดการสอนโดยให้นักเรียนเป็นคนหาคำตอบเองโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ มีกระบวนการทำงานกลุ่มออกมา นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยครูจะสรุปให้ หลังการนำเสนอทุกครั้ง” ครูสังคมศึกษา</p>

ตารางที่ 4.3 การสัมภาษณ์ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างในประเด็นการแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

แนวทางการสัมภาษณ์	บทสัมภาษณ์	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
2) แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	“วางแผนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะเน้นการเรียนจากประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติและสรุปความรู้เป็นหลักการจากประสบการณ์หรือทฤษฎีการสอน” ครูวิทยาศาสตร์	มีกระบวนการจัดการเรียนที่ฝึกกระบวนการคิดของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้แนะนำ มีการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ใครเก่งสอนเพื่อนที่อ่อน” ครูวิทยาศาสตร์
3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูต่อการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	“ บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือครู นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน เครื่องมือการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสม รวมไปถึงเทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อที่จะพัฒนาให้นักเรียนได้รับความรู้ ” ครูภาษาอังกฤษ “เน้นให้นักเรียนต้องมันฝึกฝนและลงมือปฏิบัติครูผู้สอนจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการสอนชั้นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้คำแนะนำแก่นักเรียนเมื่อเกิดปัญหาติดขัด” ครูคอมพิวเตอร์	“บทบาทของครูคือ ครูต้องเป็นเหมือนผู้ที่คอยชี้แนะนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้” ครูภาษาอังกฤษ “ ในวิชาคอมพิวเตอร์สิ่งสำคัญในการเรียนให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนต้องมันฝึกฝนและลงมือปฏิบัติ ครูผู้สอนจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการสอนชั้นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้คำแนะนำแก่นักเรียนเมื่อเกิดปัญหาติดขัด” ครูคอมพิวเตอร์

ตารางที่ 4.3 การสัมภาษณ์ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างในประเด็นการแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

แนวทางการสัมภาษณ์	บทสัมภาษณ์	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
4) ปัจจัยที่ส่งเสริมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<p>“ ประสพการณ์ในการสอนของครูมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะสามารถนำความรู้เทคนิคการสอนในการสอนถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้อย่างดี และสามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนได้ ” ครูศศิลาปะ</p> <p>“ความรักในวิชาชีพครู รักในการสอนที่มุ่งหวังจะเห็นนักเรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองเกิดความรู้ที่คงทนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตรของนักเรียนได้ ”</p> <p>ครูภาษาไทย</p>	<p>“ประสพการณ์ของครูผู้สอน และการแสวงหาเทคนิควิธีการสอนใหม่เสมอ”</p> <p>ครูคณิตศาสตร์</p> <p>“ความมุ่งมั่นในการสอนและความเข้าใจในวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”</p> <p>ครูภาษาไทย</p>
5) ความสำเร็จที่ผ่านมาในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<p>“ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสนุกที่ได้เรียนกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดีมีเหตุผล นักเรียนรู้สึกเหมือนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทดลอง ” ครูวิทยาศาสตร์</p> <p>“ นักเรียนเรียนรู้ได้ตรงตามตัวชี้วัด ทำแบบฝึกหัดหรือโจทย์ที่มีการประยุกต์ได้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่เพียงนั่งฟังและจดตามเท่านั้น ” ครูคณิตศาสตร์</p> <p>“ นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างอิสระโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็น ” ครูศศิลาปะ</p>	<p>“นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการทดลอง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำแบบทดสอบได้” ครูวิทยาศาสตร์</p> <p>“ นักเรียนเรียนรู้ได้ตรงตามตัวชี้วัด ทำแบบฝึกหัดหรือโจทย์ที่มีการประยุกต์ได้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่เพียงนั่งฟังและจดตามเท่านั้น ” ครูคณิตศาสตร์</p> <p>“ นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างอิสระโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็น ”</p> <p>ครูศศิลาปะ</p>

ตารางที่ 4.3 การสัมภาษณ์ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างในประเด็นการแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

แนวทางการสัมภาษณ์	บทสัมภาษณ์	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
6) ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<p>“นักเรียนมีความแตกต่างกันทำให้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เตรียมมาบางครั้งก็ไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานในกิจกรรมที่ทำ และในการทำงานนักเรียนยังคงไม่มีระบบความคิด สรุปลสร้างความรู้ด้วยตนเองได้”</p> <p>ครูวิทยาศาสตร์</p>	<p>“นักเรียนมีความแตกต่างกันทำให้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เตรียมมาบางครั้งก็ไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานในกิจกรรมที่ทำ และในการทำงานนักเรียนยังคงไม่มีระบบความคิด สรุปลสร้างความรู้ด้วยตนเองได้”</p> <p>ครูวิทยาศาสตร์</p>
7) แนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้ควรทำอย่างไร	<p>“ควรมีการระดมความคิดระหว่างครูประจำวิชาทั้ง 8 คนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิเคราะห์ให้นักเรียนเป็นรายบุคคลร่วมกันเพื่อพัฒนานักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ “</p> <p>ครูภาษาไทย</p>	<p>“มีการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญหรือจัดทำWork shop เกี่ยวกับการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ “</p> <p>ครูภาษาไทย</p> <p>“ ครูให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอทั้งมีการฝึกและปฏิบัติ ตามเนื้อหาวิชาที่มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตประจำวัน มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด โดยไม่เน้นไปที่การท่องจำเพียงเนื้อหาความสำคัญหรือประโยชน์ในการจัดการเรียนที่เน้น</p>

ตารางที่ 4.3 การสัมภาษณ์ครูกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างในประเด็นการแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

แนวทางการสัมภาษณ์	บทสัมภาษณ์	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	“ ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ” ครูสุชศีกษา	ผู้เรียนเป็นสำคัญ” ครูสุชศีกษา

จากการสัมภาษณ์ครูทั้ง 8 คนถึงวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า ประเด็นปัญหาที่พบสำหรับครูผู้สอนมีดังนี้

1) บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่สามารถเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนแสวงหาความรู้ได้ หรือจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

2) นักเรียนไม่คุ้นเคยกับวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บางครั้งครูผู้สอนเน้นภาระงานเพื่อให้นักเรียนไปสืบค้นข้อมูล

3) เวลาเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมค่อนข้างมาก ทำให้ครูผู้สอนต้องดำเนินการสอนโดยขาดกิจกรรมต่างๆเพื่อให้ครบตามตัวชี้วัด

ตอนที่ 2 แนวทางการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยทดลองใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำวิชา ผู้วิจัยโดยดำเนินการใน 2 วงจร PAOR ดังนี้ 1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู 2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำวิชาดำเนินการ 2 ระยะซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) **ขั้นวางแผน (Plan: P1)**

ช่วงสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนกรกฎาคม 2555 ในวันจันทร์ 16 กรกฎาคม 2555 ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามขั้นตอน PAOR การเก็บข้อมูลต่างๆ ได้แก่ การสังเกตการณ์สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเตรียมอธิบายให้ครูผู้เกี่ยวข้องฟังในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนกรกฎาคม 2555 ในวันจันทร์ที่ 16 กรกฎาคม 2555 ซึ่งจากขั้นวางแผน (P1) นำไปสู่ขั้นปฏิบัติ (A1) ของผู้วิจัยโดยผลการดำเนินการพบว่าจากการวางแผนในการดำเนินการขอผู้วิจัยทำให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการเก็บข้อมูลต่างๆ และมีความพร้อมในการดำเนินการวิจัยต่อไปผู้วิจัยได้ติดต่อนัดหมายและพูดคุยกับครูเพื่อชี้แจงความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวัตถุประสงค์ของการวิจัยขอบเขตการวิจัยประโยชน์การวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยแล้วเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นซึ่งครูส่วนใหญ่จะเห็นด้วยและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยและตระหนักว่าถึงปัญหาของการทำวิจัยในครั้งนี้จากนั้นเมื่อครูทุกท่านเข้าใจในบริบทคร่าวๆ ในประเด็นการวิจัยแล้วจึงมาร่วมกันวางแผนและแนวทางในการดำเนินการได้แก่แนวคิดการจัดการเรียนที่เน้นผู้เป็นสำคัญให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยผู้วิจัยได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้งความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการประเภทของการวิจัยเชิงปฏิบัติการขั้นตอนและกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการขั้นพื้นฐานที่ครูต้องรู้จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ครูได้ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีครูได้ซักถามเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการโดยขอให้อธิบายในวงจรการดำเนินงานอีกครั้งซึ่งผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นแผนภาพการดำเนินการตามวงจร PAOR ในแต่ละขั้นจากนั้นผู้วิจัยและครู 8 คนได้ร่วมกันคิดหาแนวทางการเก็บข้อมูลแล้วร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาและนำแนวทางที่ได้มากำหนดแผนการดำเนินการในระยาะที่ 1

2) **ขั้นปฏิบัติ (Action: A1)**

ในช่วงสัปดาห์ที่ 4 เดือนกรกฎาคม 2555 หลังจากรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในแต่ละวิชาว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในแต่ละรายวิชา พัฒนาให้ผู้เรียนมีศักยภาพตามความเหมาะสมของผู้เรียน มีการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ครูและผู้วิจัยประชุมครั้งที่ 2 ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แก่ครู ซึ่งจากการสังเกตโดยผู้วิจัยพบว่าครูให้ความร่วมมือและกระตือรือร้นในการดำเนินการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ครูได้ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งครูได้ซักถามเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการ โดยขอให้ผู้วิจัยอธิบายในวงจรการดำเนินงานอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงแผนการดำเนินงานตามวงจร PAOR ในแต่ละชั้น จากนั้นครู 8 คน พร้อมทั้งผู้วิจัยได้ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน มีการเก็บข้อมูล ซึ่งสรุปได้ว่า นอกจากการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้การวางแผนร่วมกันในแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยครู มีการบันทึกการสอน การสังเกต สัมภาษณ์ผู้เรียน ถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครู ในการจัดการสนทนากลุ่มระหว่างครูในประเด็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนและทำให้ครูผู้สอนเกิดสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอน โดยระหว่างดำเนินการขั้นนี้ ครูก็จำดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เช่นเดียวกัน

3) ขั้นการสังเกต (Observe: O1)

ช่วงสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนสิงหาคม 2555 ผู้วิจัยติดตามตรวจสอบการดำเนินการของครู 2 ครั้งพบว่าครูสามารถดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้โดยครูสามารถดำเนินการวางแผนทบทวนข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการวิจัยและบทบาทของครูเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เป็นไปตามแนวทางของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ครูทุกท่านสามารถดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ โดยครูสามารถดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูในแต่ละวิชาได้ ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อร่วมมือกันในการหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและครูปฏิบัติการสอนในรายวิชาต่างสังเกตนักเรียนในขณะที่เรียนเพื่อนำมาบอกเล่าให้ครูแต่ละท่านรับทราบแล้วเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของผู้เรียนและมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นซึ่งจากบทบาทของครูผู้สอนได้สรุปแนวทางที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้ 1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ 3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4. จัดการเรียนการสอนโดยนำสาระความรู้ด้านต่างๆ มาบูรณาการร่วมกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5. ส่งเสริมให้

ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน 6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาสถานที่ มีการร่วมมือฝ่ายต่าง ๆ เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพดังการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มของผู้วิจัยกับครู เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ดังตาราง 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 การสังเกตการณ์ดำเนินการวิจัยระหว่างผู้วิจัยกับครู ระยะเวลาที่ 1 (O1)

การสังเกต	การสัมภาษณ์	การสนทนากลุ่ม
ครูสามารถวางแผนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	“ครูวางแผนและดำเนินการวิจัยกับครูประจำวิชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้	ครูช่วยกันคิดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนา
ครูสามารถอธิบายแนวทางการดำเนินการต่างๆได้	แนวทางที่ผู้วิจัยให้มา ก็เข้าใจง่าย ส่วนกิจกรรมก็มาปรับให้เหมาะสมกับการสอน” ครูภาษาไทย	ศักยภาพของผู้เรียน
ครูตรวจสอบการดำเนินการของครูท่านอื่นๆได้	“ในการดำเนินการนี้ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกันดีค่ะ โดยเฉพาะในการร่วมกันแนวทางการดำเนิน	ครูแสดงความคิดเห็น และร่วมกันวางแผนทางกิจกรรมเพิ่มเติมได้
ครูสะท้อนผลการดำเนินการจากครูและนักเรียนได้	กิจกรรมและบทบาทต่าง ๆ”	ทุกฝ่ายเสนอว่าควรมีการบูรณาการร่วมกันในแต่ละวิชา
ครูทุกคนให้ความร่วมมือในการวิจัย	ครูคณิตศาสตร์	

4) ผลสะท้อนการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงแก้ไข (Act: A1)

ผู้วิจัยได้รับผลป้อนกลับจากครูเป็นระยะๆ เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ซึ่งในการจัดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้วิจัยพบว่าในการดำเนินการวางแผนพบว่า เพื่อนครูให้ความร่วมมือในการดำเนินการเป็นอย่างดี นักเรียนนั้นเป็นนักเรียนที่มีศักยภาพของโรงเรียนและสังคม ทำให้ การดำเนินการเป็นไปในทางที่ดีทั้งครู ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมากขึ้นมีการดูแลเอาใจใส่นักเรียน และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้ตกลงกันในแนวทางการจัดการเรียนรู้ ส่วนการตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินการนั้นไม่มีปัญหาในการดำเนินการครู สามารถร่วมกันดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักเรียนได้เป็นระยะๆ แม้ในครั้ง

ที่ 1 จะยังไม่เห็นผลลัพธ์เด่นชัดก็ตาม ในขั้นติดตามผลครั้งต่อไป มาสามารถดำเนินการแก้ไข พบว่า ผลลัพธ์ที่ได้ คือ นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่เน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดมากขึ้น นักเรียนจะเป็นผู้ค้นคว้าหาคำตอบ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยแนะนำ มีการเรียนที่บูรณาการในแต่ ละวิชา แม้พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนบางคนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแต่ นักเรียนก็ตระหนักและเข้าใจความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี แนวทางในเรียนที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและที่สำคัญที่สุด คือ นักเรียนเกิด กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นความรู้ที่ทำให้นักเรียนจดจำได้ดี และแนวทางการจัดการ เรียนที่ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากการดำเนินการ วิจัยขั้นนี้ ครูได้สะท้อนผลการดำเนินการวิจัยระหว่างครู ในครั้งที่ 2 เดือนมกราคม 2555 แนวทางและกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีโอกาสใน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูไม่ใช่ผู้สอนเพียงอย่างเดียว เป็นผู้ที่ยคอยชี้แนะความรู้และ เสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน โดยครูผู้สอนได้พัฒนานักเรียนตามศักยภาพของนักเรียน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ครูผู้สอนสะท้อนผลกลับให้แก่ผู้วิจัย ซึ่งพบว่าไม่มีปัญหาหรือ อุปสรรคใดๆเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยะที่ 1 แต่ครูได้ให้ ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยเพิ่มเติมเรื่องการขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้ครูใช้ วิธีการสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียน และทำความเข้าใจกับครูผู้สอนท่านอื่นๆเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ควรให้นักเรียนร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่นักเรียนชื่นชอบ เพื่อเป็น แนวทางปฏิบัติ ดึงข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ของคุณ

“ครูทุกท่านให้ความร่วมมือกันดี ที่ผ่านมามีปัญหาอะไร แต่อาจจะต้องระดมความคิด กันมากขึ้นเพื่อจะกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในวิธีการสอน เพราะบางทีเด็กอาจจะยังไม่ชินกับการ ที่เค้าต้องมาแสดงความคิดเห็นหรือค้นหาคำตอบในเนื้อหาที่เรียน”

ครูวิทยาศาสตร์

“พี่ว่าก็ดีนะให้ครูแต่ละวิชามานั่งคุยกัน เหมือนเป็นการช่วยกันคิดวิธีการสอนที่สามารถ บูรณาการในแต่ละวิชา เป็นการลดภาระงานเด็กนักเรียน”

ครูคณิตศาสตร์

“อย่ากลัวแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากครูท่านอื่นบ้าง เพราะจะได้นำมาปรับใช้ในวิชาของตนเอง กิจกรรมจะได้มีหลากหลาย ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันด้วยค่ะ”

ครูสังคมศึกษา

ระยะที่ 2

1) ขั้นวางแผน (Plan: P2)

ครูได้นำผลสะท้อนการปฏิบัติงานในระยะที่ 1 มาปรับปรุง ประกอบกับแนวทางจากผู้วิจัยมาวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาวางแผนในระยะที่ 2 ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ครูได้ทำการนัดหมายกับครูประจำวิชาครั้งที่ 2 ให้ครูอธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัย เพื่อให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ วิถีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและร่วมกันย้าให้ครูสอนตระหนักถึงความสำคัญที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำเอาผลการสะท้อนการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 จากครูผู้สอนทั้ง 8 วิชา มาปรับใช้ ซึ่งครูแต่ละท่านให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยเรื่องการขอความร่วมมือจากครูทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงหาโอกาสพบปะกับครูผู้สอนท่านอื่นๆ เพื่อให้ครูมีวิธีการสอนที่หลากหลาย

2) ขั้นปฏิบัติงาน (Do: D2)

ครูอธิบายแนวทางการดำเนินกิจกรรมให้กับครูในการดำเนินการในระยะที่ 2 อีกทั้งยังให้ความร่วมมือในช่วงทำกิจกรรมด้วย และครูเน้นย้ำเกี่ยวกับบทบาทของครูในแต่กลุ่มสาระการเรียนรู้ และเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนารการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตารางที่ 4.4 การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทาง	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนครูจัดการเรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน	ครูในแต่ละกลุ่มสาระวิชาเปิดโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อระดมความคิดเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน	ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับผู้เรียน
2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	ครูผู้สอนเตรียมการสอน เนื้อหาและวิธีการสอน โดยจัดกิจกรรมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในสาระวิชา เพื่อให้ให้นักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์สารงานโดยใช้กระบวนการคิดในรูปแบบต่างๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ	เพื่อให้ นักเรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดและสร้างเป็นความรู้	นักเรียนสามารถระดมความคิด ทำงานเป็นกลุ่มและใช้กระบวนการคิดเพื่อสรุปเป็นความรู้
3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	ครูมีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ให้นักเรียนได้ใช้แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	เพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในการแสวงหาความรู้ได้	นักเรียนสามารถใช้สื่อที่หลากหลายในการสืบค้นข้อมูลโดยมีครูสอนเป็นผู้คำแนะนำ

ตารางที่ 4.4 การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(ต่อ)

แนวทาง	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมานำประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	ครูผู้สอนมีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีในการนำเสนอ	เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง	นักเรียนสามารถนำภูมิปัญญามาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนได้
5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	ครูผู้สอนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแล้วให้นักเรียนอภิปรายถึงสิ่งที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม	นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีคุณธรรมจริยธรรม	นักเรียนสามารถสะท้อนความคิดจากกิจกรรมที่ได้รับ
6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา	ครูผู้สอนจัดรูปแบบกิจกรรมโดยนำเพลง เกมสมาเป็นสื่อในการสอน	เพื่อให้นักเรียนเกิดสุนทรียภาพในการเรียนรู้	นักเรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนานและเพลิดเพลินในการเรียน
7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยแบ่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและดำเนินกิจกรรมจนสำเร็จตามขั้นตอน	เพื่อให้นักเรียนฝึกกระบวนการทำงานกลุ่ม รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและ การรับฟังความคิดเห็นส่วนรวม	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีและสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ตารางที่ 4.4 การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(ต่อ)

แนวทาง	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง	ครูใช้วิธีการประเมินผลนักเรียนที่หลากหลายทั้งการสังเกต การทดสอบ	เพื่อเป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อหาจุดเด่นที่ควรส่งเสริมและจุดด้อยที่ควรแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถและความสนใจของแต่ละคน	นักเรียนสามารถผ่านการเกณฑ์การประเมินผลที่ครูผู้สอนตั้งไว้
9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	ครูจัดกิจกรรมต่างๆที่ปลูกฝังให้นักเรียนรักและชื่นชมในสถาบันของตนเองโดยบูรณาการเข้ากับรายวิชา	เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรักและภูมิใจในสถาบันของตนเอง	นักเรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจในสถาบันของตนเอง

3) ขั้นตรวจสอบ (Check: C2)

ครูตรวจสอบการดำเนินการของครูเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูทุกร่วมมือดำเนินการกิจกรรมตามแนวทางที่ครูได้วางแผนไว้ ดังการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มของครูเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 การตรวจสอบการดำเนินการวิจัยระหว่างครู ระยะที่ 2 (C2) การสังเกต การ
สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม

การสังเกต	การสัมภาษณ์	การสนทนากลุ่ม
ในระยะที่ 2 ครูทุกคนต่าง ร่วมมือกันในการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ	ครูในแต่ละรายวิชาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม การจัดการเรียนการสอน	ครูทุกวิชามีส่วนร่วมใน การจัดแนวทางการจัด กิจกรรมการเรียนการ สอน
นักเรียนให้ความร่วมมือใน กิจกรรมการเรียนการสอน มีบางส่วนที่ขาดสมาธิใน การเรียน	การจัดการกิจกรรมตามแนวทางการจัดการเรียนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ขึ้น มีการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนทำให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น	ครูและนักเรียนให้ความ ร่วมมือในการจัด กิจกรรม

4) ผลสะท้อนการปฏิบัติงาน (Reflect : R2)

สำหรับขั้นตอนนี้ครู ได้สะท้อนผลการดำเนินการวิจัยให้ครูได้ทราบเกี่ยวกับวิธีการ
จัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูทั้ง 8 คนร่วมกันปรับพฤติกรรมกรเรียนของนักเรียน
โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้นักเรียนพูดถึงวิธีการจัดการเรียน
การสอนของครูในแต่ละคน และความคาดหวังที่จะได้จากการดำเนินกิจกรรมนี้ โดยผลของการ
ดำเนินการ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ชอบวิธีการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากกว่านักเรียนเป็นคน
ฟังอย่างเดียว มีการค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่กันในการทำงาน และมี
ครูผู้สอนเป็นผู้สรุปเนื้อหา ทำให้นักเรียนจดจำเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น และมีความใส่ใจ
กระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น หลังจากการจัดการกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกใน 1
เดือน พบว่า นักเรียนชั้นม.2/10 มีพฤติกรรมกรเรียนที่ใส่ใจการเรียนมากขึ้น มีความรับผิดชอบใน
การเรียน กล้าคิดกล้าแสดงออกมากขึ้น ดังคำบอกเล่าของครูประจำวิชา ดังนี้

“นักเรียนสามารถนำเสนองานหน้าชั้นเรียนได้ดี กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของ
ตนเองมากขึ้น มีส่วนร่วมในชั้นเรียน”

ครูสังคมศึกษา

“นักเรียนห้องนี้มีบางคนที่ไม่ตั้งใจเรียน หลับ อ่านการ์ตูนเวลาเรียนแต่พอมีกิจกรรมเข้าไปทำให้นักเรียนต้องสนใจในการเรียนมากขึ้น”

ครูภาษาไทย

“ครูรู้สึกว่าการสอนแบบนี้ทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียน มีปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อนในชั้นเรียน”

ครูวิทยาศาสตร์

“กิจกรรมที่จัดทำให้เป็นการฝึกกระบวนการคิดของนักเรียน ทำให้ครูรู้ว่านักเรียนมีความสามารถด้านไหนและควรพัฒนานักเรียนเพิ่มเติมในด้านใดบ้าง”

ครูภาษาอังกฤษ

“ทำให้รู้จักนักเรียนมากขึ้น”

ครูคณิตศาสตร์

“การเรียนการสอนสนุกสนานมาก นักเรียนดูสนใจเรียนมากกว่าเมื่อก่อน”

ครูสุขศึกษา

“จัดกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรม เพื่อนช่วยเพื่อนในการทำงาน ครูเป็นคนคอยแนะนำ”

ครูคอมพิวเตอร์

“นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข”

ครูแนะแนว

ตอนที่ 3 การศึกษาผลของการใช้แนวทางในการพัฒนาในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวัดสมรรถนะครูโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำนวน 2 ครั้งคือก่อนดำเนินการวิจัย และหลังการดำเนินการวิจัย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ พบว่าผลที่ขึ้น จากการทดลองโดยการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและครู ผู้วิจัยสามารถแบ่ง 2 ด้าน คือ 1) ด้านสมรรถนะครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) พฤติกรรมการเรียน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านสมรรถนะครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การทดสอบความแตกต่างของคะแนนสมรรถนะระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง จากตารางที่ 4.6 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะเฉลี่ยหลังการทดลองของครูกลุ่มทดลองที่มีค่าสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้าน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 4.6 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูกลุ่มตัวอย่างทดลองและกลุ่มควบคุมเปรียบเทียบหลังการใช้วิจัยปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม

แนวทางการจัดการเรียนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	df	p
	Mean	S.D.	Mean	S.D.			
1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ และสนองความต้องการของผู้เรียนครู จัดการเรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและ สนองความต้องการของผู้เรียน	4.08	0.79	3.48	0.79	6.74	8	.00*
2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิด สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและ ตัดสินใจ	4.28	0.71	3.25	0.82	5.35	8	.00*
4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน	4.27	0.71	3.44	0.83	7.23	8	.00*
5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	4.27	0.71	3.29	0.85	5.00	8	.00*
6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่าง ครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา	4.25	0.71	3.31	0.78	4.67	8	.00*
7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อ กลุ่มร่วมกัน	4.27	0.70	3.29	0.89	5.98	8	.00*
8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วย วิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง	4.27	0.71	3.29	0.89	7.11	8	.00*
9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรัก สถานศึกษาของตนและมีความ กระตือรือร้นในการไปเรียน	4.33	0.69	3.33	0.99	6.43	8	.00*
รวม	4.24	0.71	3.30	0.87	6.12	8	.00*

*p<.05

การศึกษาคะแนนสมรรถนะกลุ่มทดลองก่อนและหลังการวิจัย จากตารางที่ 4.6 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้าน พบว่า ในด้านที่ 8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง มีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 3.08 และหลังการทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 4.27 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับที่ 1 ด้านที่ 6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา มีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 3.09 และหลังการทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 4.25 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับที่ 2

ด้านที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ กับ ด้านที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 3.11 กับ 3.10 และหลังการทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 4.28 กับ 4.27 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับที่ 3 และ ด้านที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนครูจัดการเรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 3.13 และหลังการทดลองใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 4.08 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดดังตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มทดลองเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน

แนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		Mean Different	t	Df	P
	Mean	S.D.	Mean	S.D.				
1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนครูจัดการเรียนที่เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน	3.13	0.79	4.08	0.79	0.95	3.72	8	.00*
2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.11	0.78	4.28	0.71	1.17	8.11	8	.00*
3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.13	0.82	4.15	0.74	1.02	6.60	8	.00*
4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.10	0.74	4.27	0.71	1.17	5.32	8	.00*
5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	3.13	0.82	4.27	0.71	1.14	6.43	8	.00*
6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา	3.09	0.73	4.25	0.71	1.16	5.00	8	.00*
7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.31	0.90	4.27	0.70	0.96	6.14	8	.00*
8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง	3.08	0.74	4.27	0.71	1.19	6.13	8	.00*
9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	3.25	0.74	4.33	0.69	1.08	5.35	8	.00*
รวม	3.15	0.78	4.24	0.71		5.79	8	.00*

*p<.05

1.2) ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ครูและนักเรียน

จากการที่ผู้วิจัยดำเนินการใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครู แล้วให้ครูดำเนินการต่อในลักษณะวงจรเช่นเดียวกันครู พบว่า ครูมีความพึงพอใจในผลการดำเนินการวิจัย การแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากครูใน 8 วิชาตระหนักและรับรู้ถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการพัฒนาสมรรถนะขอครูผู้สอนครูทุกคนมีการร่วมมือกันช่วยกัน พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพผู้เรียน ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของครูนักเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

“เหมือนเป็นการพัฒนาการสอนของตนเองมีการนำเทคนิคการสอนของแต่ละคนมา ร่วมกันแสดงความคิดเห็น”

ครูวิทยาศาสตร์

“ทำให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดในรูปแบบต่างๆ มากกว่าการที่นักเรียนนั่งเรียนและ ฟังที่ครูผู้สอนพูดอย่างเดียว ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนมากขึ้นทำให้สามารถสร้างกิจกรรมที่พัฒนา นักเรียน”

ครูสังคมศึกษา

“พอใจในวิธีการสอนแบบนี้รู้สึกว่า มีโอกาสได้มานั่งคุยกับเพื่อนๆครูทำให้สามารถ วางแผนวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนานักเรียนได้”

ครูภาษาไทย

“ในช่วงโมงสอนก็พยายามถามตอบให้เด็กได้แสดงความคิด ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ให้ เด็กที่เก่งสอนเด็กที่อ่อน”

ครูคณิตศาสตร์

“ชอบวิธีการสอนแบบนี้เพราะสนุก ไม่น่าเบื่อ มีกิจกรรมให้ทำตลอดเวลา และงานที่ได้รับ มอบหมายก็น้อยลง”

นักเรียนชั้นม.2/10 เลขที่ 1

“มีกิจกรรมให้ทำตลอดทั้งคาบ ไม่ว่าง ตื่นเต้นเวลาครูถาม ทำให้ต้องเตรียมตัวล่วงหน้า ก่อนที่จะเรียน”

นักเรียนชั้นม.2/10 เลขที่ 14

“ชอบการทำงานเป็นกลุ่มเพราะเหมือนมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานและทำให้เรารู้สึกมีส่วนร่วมในการเรียน มีความรับผิดชอบมากขึ้น”

นักเรียนชั้นม.2/10 เลขที่ 19

“บางทีก็ยังไม่เข้าใจในเนื้อหาบางอย่าง อยากให้ครูสอนเพิ่มเติมเพราะเวลาที่เพื่อนออกไปอธิบายฟังไม่ทัน”

นักเรียนชั้นม.2/10 เลขที่ 24

จะเห็นได้ว่า ผลของการวิจัยเชิงปฏิบัติตามแนวทางที่ได้วางไว้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในตัวครูและนักเรียนสะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์ การสังเกตของผู้วิจัยซึ่งพบว่าครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มมากขึ้นและยังทำให้เกิดการเรียนรู้จากตัวบุคคล เกิดความสนิทสนมกันทำให้มุ่งมั่นในการร่วมกันพัฒนานักเรียนมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง(quasai – experimental design) ศึกษา 2 กลุ่มวัดซ้ำสองครั้ง(the pretest – posttest design with nonequivalent group) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ 1).เพื่อศึกษาสภาพการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2).ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ3).เพื่อศึกษาผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)ตามขั้นตอน PAOR 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การวางแผน (plan)2) การปฏิบัติการลงมือกระทำ (do) 3) การสังเกตการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (check) 4) การปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (act) 2 วงจร ซึ่งซ้อนกันระหว่าง 2 วงจร ได้ แก่ 1) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย กับครู 2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู กับครูกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 8 คนกลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน ซึ่งเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้องเรียนเดียวกัน จากนั้นผู้วิจัยได้จัดครูเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน ซึ่งเป็นครูต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรอิสระ ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตามมีรายละเอียด ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรอิสระประกอบด้วย 1) กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ครู และนักเรียน ดังนี้ 1) กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ครู และนักเรียน โดยเก็บข้อมูลจาก

การสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตาม ประกอบด้วย 1) แบบวัดสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วย t - test วิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพโดยตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการ วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และ การ วิเคราะห์ แบบอุปนัย (analytic induction)

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพและแบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเข้าใจในวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและยังยึดติดวิธีการสอนที่เน้นให้เนื้อหาครบตามบทเรียนเนื่องจากเวลาในการเรียนค่อนข้างจำกัดและมีกิจกรรมต่างๆเข้ามา ซึ่งในการจัดการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนมีกระบวนการสอนมีกระบวนการสอนโดยใช้การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักการการเรียนรู้วิธีที่จะเรียน โดยเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกเป็น 2 วงจร ได้แก่ 1) วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู 2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับครู แบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามวงจร P-A-O-R ในรอบแรกว่า ระยะที่ 1 ส่วนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามวงจร P-A-O-R ในรอบสอง ว่าระยะที่ 2 เพื่อต้องการนำผลการสะท้อนที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ไปวางแผนในระยะที่ 2 ซึ่งทำให้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งมีความสมบูรณ์มากขึ้น นอกจากนี้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบบ P-A-O-R ยังมุ่งเน้นสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาศักยภาพนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1

1.1 ระหว่างผู้วิจัย กับครู พบว่า ผู้วิจัยได้สร้างความตระหนักถึงปัญหาของการทำวิจัยให้แก่ครู เมื่อครูเกิดความเข้าใจในกระบวนการวิจัยดีแล้ว ผู้วิจัยจึงวางแผนร่วมกันวิจัยกับครู ทั้ง 8 คน จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการนัดประชุมเพื่ออธิบายรายละเอียดให้เข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครู แล้วกำหนดแผนในการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 (P1) และผู้วิจัยจะเข้าสัมภาษณ์ พูดคุยกับครู วิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ และสังเกตวิธีสอนของครู (A1) ผู้วิจัยได้ร่วมกับครูในระหว่างการปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในระยะที่ 1 ของครู ตั้งแต่ขึ้นการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (O1) จากนั้นผู้วิจัยได้สะท้อนผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตสัมภาษณ์ โดยครูสะท้อนผลให้แก่ผู้วิจัยว่าไม่มีอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นในการวิจัยในระยะที่ 1 แต่ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้วิจัยควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และทำความเข้าใจกับนักเรียนในการวิจัยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิธีการสอนของครูกับผู้ปกครอง

1.2 ระหว่างครูกับครู พบว่าครูได้นัดประชุมกันใน 8 คน จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ อธิบายรายละเอียดของการวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสร้างความตระหนักถึงปัญหาของการทำวิจัยให้แก่ครู ตลอดจนกำหนดบทบาทของตนเองในการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 (P1) ย้ำเน้นให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนให้แนวทางในการพัฒนาตลอดการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยะที่ 1 (A1) และผู้บริหารได้ทำการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของครู ในระยะที่ 2 ซึ่งเริ่มสังเกตตั้งแต่ขึ้นการวางแผนทำงาน และการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (O1) จากนั้นสะท้อนผลให้ครู ให้ทราบข้อมูลต่างๆและสะท้อนข้อมูลการสังเกตและการพูดคุยกับครู เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในระยะ 1 ซึ่งครูได้สะท้อนผลว่าไม่มีอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการวิจัยเชิงปฏิบัติการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยะที่ 1

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2

1.1 ระหว่างผู้วิจัย กับ ครู พบว่า ครู ผู้วิจัยได้ร่วมกันย้ำถึงให้ครูตระหนักถึงปัญหาในการวิจัย กับครูจะอธิบายถึงรายละเอียดของการวิจัยให้ครูเข้าใจในวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกครั้งหนึ่ง แล้วร่วมกันกำหนดแผนในการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 (P2) ผู้วิจัยได้ร่วมกับครู ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยะที่ 2 ซึ่งปฏิบัติเช่นเดียวกับในระยะที่ 1 คือ ได้ทำการย้ำเน้นให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้

หาโอกาสเข้าพบครูเมื่อครูว่างจากการสอนเพื่อทำการสัมภาษณ์พูดคุยกับครู วิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ และสังเกตการณ์สอนของครูในชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้ซักถามเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและได้สัมภาษณ์กิจกรรมการเรียนกับนักเรียนในระยาะที่ (A2) ในระหว่างการปฏิบัติการวิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในระยาะที่ 2 ของครู ทำการสังเกตตั้งแต่ขั้นวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตาม แผนที่กำหนด (O2) จากนั้นผู้วิจัยทำการวัดความสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วสะท้อนผลให้ครูได้ทราบคะแนนและสะท้อนผลการเก็บรวมข้อมูลจากการสังเกตสัมภาษณ์ นอกจากนี้ครู นักเรียนสะท้อนผลกลับไปแก่ผู้วิจัย ซึ่งพบว่า ไม่มีอุปสรรค ปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยาะที่ 2 แต่ครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่าแก่ผู้วิจัยว่าควรเพิ่มระยะเวลาในการวิจัยอย่างน้อย 1 ภาคเรียน เพื่อให้ผู้วิจัยทำความเข้าใจความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ร่วมวิจัย

1.2) ระหว่างครู กับครู พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครู ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ย้ำเน้นให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนให้แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระยาะที่ 1 (P2) ผู้วิจัยอธิบายให้ครูมีความตระหนักถึงปัญหาในการวิจัย ครูอธิบายรายละเอียดของการวิจัยให้ครูฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกครั้ง แล้วร่วมกันกำหนดแผนในการดำเนินการวิจัยในระยาะที่ 2 (A2) ในระหว่างการปฏิบัติการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยาะที่ 2 เช่นเดียวกับในระยาะที่ 1 ซึ่งเริ่มสังเกตตั้งแต่ขั้นวางแผนการทำงาน และปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (O2) จากนั้นครรร่วมกันสะท้อนผลให้ครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน บอกผลคะแนนสมรรถนะครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังการทำวิจัย และสะท้อนผลที่ได้จากการสังเกต การพูดคุยกับครู ในกรปฏิบัติงานในระยาะที่ 2 ครูสะท้อนผลว่าไม่มีอุปสรรค ปัญหาเกิดขึ้นและครูต่างเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนักเรียนให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้เอง

2. แนวทางการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำได้โดยครูทั้ง 8 คนจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ร่วมกัน วิเคราะห์ถึงความสำคัญของวิธีการจัดการเรียนการสอนพบว่าแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนก็มีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาควรทำความเข้าใจกับบริบทนักเรียนในภาพรวมและเป็น

รายบุคคล จะทำให้ครูเกิดความเข้าใจและสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะนักเรียนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น นำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น โดยมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

2.1 แนวทางที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน ครูจัดกิจกรรม การวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 แนวทางที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ครูจัดกิจกรรม ระดมความคิด เพื่อสร้างกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด

2.3 แนวทางที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูจัดกิจกรรมการสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติ

2.4 แนวทางที่ 4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูจัดกิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

2.5 แนวทางที่ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
ครูจัดกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม

2.6 แนวทางที่ 6 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา ครูจัดกิจกรรม

2.7 แนวทางที่ 7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน ครูจัดกิจกรรมครูประชาธิปไตยในชั้นเรียน

2.8 แนวทางที่ 8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง กิจกรรมวัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผู้เรียนรู้จักประเมินผลงานตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับการแก้ไข บนพื้นฐานของความถูกต้อง

2.9 แนวทางที่ 9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน ครูจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรักในสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาผลการทดลองการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การทดสอบความแตกต่างของคะแนนสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการทดสอบ การทดสอบด้วยค่าที (t-test) ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนความสามารถสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มทดลองในภาพรวมพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมพบว่าคะแนนเฉลี่ย ความสามารถสมรรถนะของตนเองในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงกว่ากลุ่มควบคุมหลังการทดลอง โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแบ่งเป็น

3.1) ด้านครู

จากการนำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเข้าไปพัฒนาสมรรถนะครูพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือครูทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแนวทางในการนำไปใช้ในปีการศึกษาต่อไป ครูมีสัมพันธภาพระหว่างครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ดีขึ้น มีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนานักเรียนมากขึ้น โดยก่อนใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพบว่าครูกลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลางเมื่อประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพบว่าสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลางทั้งก่อนและหลังการทดลอง

3.2) ด้านนักเรียน

จากการนำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเข้าไปพัฒนาสมรรถนะครูพบว่าผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ครูและนักเรียนมีสัมพันธที่ดีมากขึ้นมากขึ้น นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน เป็นการพัฒนานตนเองเพิ่มขึ้น ผลการเรียนในแต่วิชาดีขึ้น สังเกตได้จากคะแนนสอบกลางภาค ปีการศึกษา 2555

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการวิจัยในระยะที่ 1 พบว่า ครูได้มุ่งพัฒนาการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าครูยังไม่ได้แลกเปลี่ยนแนวทางในการจัดกิจกรรมแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังไม่เห็นแนวทางการจัดกิจกรรม แต่หลังมีการวางแผนร่วมกัน หลังจากที่ได้มีการจัดกิจกรรมการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยคะแนนของสมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงกว่าครูที่ได้ไม่ได้เข้าร่วมวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณครูผู้สอนให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้อะไรที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการค้นคว้าสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาผลงาน พัฒนาค้นคว้า ได้ลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังแนวปฏิรูปการเรียนรู้การศึกษาที่มุ่งเน้นให้ครูจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของกระทรวงศึกษาธิการ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2548; กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้อตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูนี้เป็นผลมาจากแผนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยโดยตรง

แนวทางการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมสมรรถนะครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะครูโดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนคือ P – A – O – R นับว่าเป็นเรื่องใหม่และครูกลุ่มตัวอย่างรู้สึกถึงความยุ่งยากซับซ้อน ผู้วิจัยต้องพยายามอธิบายให้ครูเห็นประโยชน์ของการวิจัย และยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ครูเข้าใจได้ง่าย และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จึงจะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และทำให้ครูอยากจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการบูรณาการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้ การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพที่ดี ซึ่งครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 คนได้วางแผนในการจัดการเรียนรู้อาจจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียน ดังนี้ 1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการจัดกิจกรรมอย่างครอบคลุมและบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และ 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดกิจกรรม มี

การสืบค้นข้อมูลหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญร่วมมือของนักเรียนก็มีส่วนสำคัญต่อผลการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะถึงแม้ครูจะออกแบบการจัดการกิจกรรมมาเป็นอย่างดี แต่ขาดความร่วมมือจากนักเรียนการจัดการกิจกรรมนั้นก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การทำความเข้าใจบริบทนักเรียนในภาพรวมและเป็นรายบุคคล จะทำให้ครูเกิดความเข้าใจและสามารถออกแบบการจัดการกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้การร่วมกันแสดงความคิดเห็นกับครูผู้สอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ยังช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจในศักยภาพของนักเรียน ก็จะนำไปสู่ประสิทธิผลในการจัดการกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในชั้นเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากการพูดคุยกับครูกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนบางส่วนมีลักษณะและความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเพื่อนเช่นมีพฤติกรรมชอบเล่นกันเวลาเรียน ไม่สนใจกิจกรรม ไม่รับผิดชอบงานหรือบางคนเก็บตัวเงียบ เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในบางครั้งไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร หรือทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ล่าช้าและไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งครูผู้สอนต้องสังเกตและทำความเข้าใจนักเรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือและหาแนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งสามารถเรียนรู้พฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมอีกด้วย

2. ความคิดเห็นจากครูผู้เข้าร่วมวิจัย

จากการสนทนากลุ่มระหว่างครูผู้วิจัยในประเด็นวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า ครูเข้าใจวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้นแต่ยังมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้วิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ประสบความสำเร็จ อาทิเช่น เวลาที่จำกัด กิจกรรมภายในโรงเรียน นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบนี้ และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยังไม่เข้าใจในกระบวนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทำให้เป็นการลดภาระงานของนักเรียนและฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้นและมุ่งมั่นในการทำงาน มีกระบวนการทำงานกลุ่มที่เป็นระบบมากขึ้น

ข้อดีของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือมีการวางแผน ปฏิบัติงาน สังเกตการณ์ทำงาน รวมถึงการนำผลการปฏิบัติงานมาสะท้อนผลจุดดี จุดด้อยมาพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปโดยสามารถนำไปปรับใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นโดยครูผู้เข้าร่วมวิจัยเสนอแนะว่าควรมีการประชุมระดับชั้นทุกสัปดาห์เพื่อสะท้อนผลที่ได้จากการปฏิบัติและพูดคุยเกี่ยวกับตัวนักเรียนโดยอาจนำเสนอฝ่ายวิชาการเพื่อสร้างเป็นแนวปฏิบัติ อาจมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบ

3. **ผลที่เกิดขึ้นหลังการใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครู**
พบว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในเรื่องของการทำงานเป็นทีม มีการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนชัดเจน มีการวางแผนร่วมกันในการสอน ครูเกิดการเรียนรู้วิธีการทำงานจากครูท่านอื่นนำเทคนิคมาปรับใช้ในการสอนของตนเอง มีความคุ้นเคยกันทำให้งานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จจากการใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครูจัดทำการบูรณาการชิ้นงานเพื่อเป็นการลดภาระงานของนักเรียนโดยในขณะที่ครูทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีการพูดคุยถึงภาระงานที่มากของนักเรียน ครูผู้สอนจึงนำชิ้นงานของตนเองในแต่ละวิชาเพื่อพิจารณาว่าสามารถบูรณาการกับวิชาใดได้บ้าง แล้วร่วมกันให้คะแนนทำให้ชิ้นงานของนักเรียน 1 ชิ้นมีผลต่อคะแนนเก็บในหลายรายวิชา นอกจากนี้หลังจากครูได้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงได้แนวคิดที่จำนำกระบวนการนี้ไปใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูท่านอื่น อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนรู้จากครูท่านอื่นที่นอกเหนือจากครูที่เข้าร่วมวิจัย

4. **ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน** หลังจากที่คุณครูประจำวิชาเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักเรียนมีความรู้สึกสนุกกับวิธีการสอนในรูปแบบนี้ อีกทั้งหลังจากที่ครูบูรณาการชิ้นงานในแต่ละวิชา นักเรียนทำชิ้นงานออกมาได้งานที่ได้มีความประณีตและใช้ความรู้จากหลายวิชาและเกิดความภูมิใจในตนเอง ให้ความสำคัญในการเรียนทุกวิชาหลังการใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ขั้นตอน

PAOR เป็นการลดภาระงานของนักเรียน

5. จากการทำงานปัญหาที่พบในการวิจัยครั้งนี้

กระบวนการทำงานวิจัยขาดความต่อเนื่องในบางช่วง เวลาในการวิจัยค่อนข้างจำกัดทำให้เห็นผลการวิจัยไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ว่าครูมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือจากภูมิหลังเดิม ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังไม่สามารถบอกได้แน่ชัด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู เนื่องจากผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาโดยแบ่งเป็น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ พบว่า ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถร่วมกันพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้นโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยให้ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการมอบหมายงาน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น โดยในการจัดการเรียนหากครูมีการประยุกต์ใช้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ครูรู้จักวางแผนในการจัดการเรียนที่เกิดประโยชน์กับตัวนักเรียนมากขึ้น

2. จากข้อค้นพบในงานวิจัย พบว่า การร่วมกันพูดคุยและเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนานักเรียนและเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระ เพื่อร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบงานวิจัยนี้ พบว่า จากการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีพฤติกรรมที่สนใจการเรียนมากขึ้น มีส่วนร่วมในการเรียน และมีความรับผิดชอบในการเรียน แต่มีนักเรียนในบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่ใส่ใจการเรียน ครูผู้สอนควรรหาแนวทาง กิจกรรม ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนานักเรียนเหล่านั้นและดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมล สุคประเสริฐ. (2537). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานประสานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิตติพร ปัญญาภิโญผล. (2549). วิจัยเชิงปฏิบัติการ:แนวทางสำหรับครู. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ นันทพันธ์พรินติ้ง.
- ณรงควิทย์ แสนทอง. (2547). มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ. กรุงเทพฯ: บริษัท เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- दनัย เทียนพุด. (2546). การวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย เทียนพุด. (2546). ธุรกิจของ HR2 พลวัตการบริหารคน. กรุงเทพฯ: ดี เอ็น ที คอนซัลแตนท์.
- ทิตินา แชนมณี. (2547) ศาสตร์ : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). การวิเคราะห์ห่อภิมาณ = Meta-analysis. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ ชาวเกียรติพงศ์, เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า, ชัดเจน ไทยแท้ (2545) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 7 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 61-62.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2545). การวิจัยปฏิบัติการ:ยู แพค อินเตอร์.
- พรสันต์ เลิศวิทยาวีวัฒน์. แปลและเรียบเรียงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.kroobannok.com/news_file/p42726431500.doc [2 ธันวาคม 2554]
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2545). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด วิธีและเทคนิค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. (2553). คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. ลำปาง.
- เมธัส วันแฉลอะ. (2552). ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อสมรรถนะของครูโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

- เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ในเอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. หน้า 3 – 13. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นานมีบุ๊คส์ปับลิเคชั่น.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545) เอกสาร“เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542) แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- ศุภวรรณ เสาถนนวนท์. (2548). สมรรถนะของทันตแพทย์โรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สาขาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมนึก ปฏิพานนท์. (2542). ผลการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2547). การวิจัยการศึกษาเบื้องต้น. เอกสารประกอบการสอน วิชาการวิจัยการศึกษาเบื้องต้น. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง กรุงเทพฯ: เดอะโนว์เลจ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.kroobannok.com/news_file/p42726431500.doc [27 กันยายน 2554]
- สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ. (2548). แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย COMPETENCY BASEDLEARNING. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์

- สุคนธ์ สีนธพานนท์ และคณะ. (2545). การจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตร การศึกษาระดับพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุทิสดา ลิ้มสกุล. (2550) การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถ ที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี จันทวานิช.(2551). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุภาวดี จันทวานิช. (2539). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรไทย.
- สุวิมล ว่องวานิช.(2544). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: Classroom Action Research. (พิมพ์ ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ แสนคำ. (2552) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขา วิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เอ็มพันธ์.
- อรทัย ประทุมชาติภักดี. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิด ความคิดสร้างสรรค์ กับ ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชา การวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อานนท์ ศักดิ์วีระชัย. (2547). แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency : เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง. Chulalongkorn Review. 16(ก.ค. – ก.ย.): 57 – 72.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2547). Career Development in Practic. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2548). Competency Dictionary. กรุงเทพฯ: บริษัท เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- เอนกลาภ สุทธิพันธ์. (2548). แนวทางการนำสมรรถนะทั้ง 5 ไปเพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานอย่างได้ผล. กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Boyatzis, R. E. (1982). The competent manager: a model for effective performance.
London: Wiley.

Clelland, M. (1993). Test for Competence, rather than intelligence. American Psychologists. 17: 57 – 83.

Cruickshank, D. R. et al. (1995). The Act of teaching. McGraw-Hill.

Kemmis, S., and R. M.. (1988). The Action Research Planner. 3rd ed. Victoria: Deakin University.

McClelland, D. C. (1993). Intelligence is not the best predictor of job performance. Current Directions in Psychological Science. 2: 5-6.

Parry, S. B. (1997). Evaluating the Impact of Training. American Society for Training and Development. Alexandria. Virginia. 17: 2-5

Richard, B. (1982). A Model of Effective Performance. New York: Wiley.

Spencer and Spencer. (1993). Competency at work: Models for Superior Performance.
[Online]. Available from: www.Joe.org/Joe/1999december/iw4.html [2012, August 1]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

โรงเรียน.....

สถานที่.....กลุ่มสาระ.....วัน.....เวลา.....

ชื่อ.....

แนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมการแสดงผลของครูในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

สิ่งที่คาดหวังในการพัฒนาการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ประเด็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ของครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โรงเรียน.....

สถานที่.....กลุ่มสาระ.....วัน.....เวลา.....

ชื่อ.....

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นต่อการมีจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและสิ่งที่ครูคาดหวัง

.....

.....

.....

.....

ประเด็นอื่นๆ

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของคุณ

โรงเรียน.....

สถานที่.....วัน.....เวลา.....

ชื่อ.....

กิจกรรมการสอนของคุณในชั้นเรียน

.....

.....

.....

.....

การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในชั้นเรียน

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ประเด็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อประเมินสมรรถนะของตนเอง

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญฉบับนี้ใช้สำหรับให้ครูผู้สอนทำการประเมินตนเองตามสภาพความเป็นจริงเพื่อเป็นข้อมูลเพื่อฐานในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนแต่ละคน

2. แบบสอบถามเพื่อประเมินสมรรถนะครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การประเมินสมรรถนะของครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน ข้อ

ระดับ 5 หมายถึง ปฏิบัติการทุกครั้งในการสอน

ระดับ 4 หมายถึง ปฏิบัติการเกือบทุกครั้งในการสอน

ระดับ 3 หมายถึง ปฏิบัติบางครั้งในการสอน

ระดับ 2 หมายถึง ปฏิบัตินานๆครั้งในการสอน

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติเลย

3. ให้ครูผู้สอนอ่านรายการคำถามในแต่ละข้อที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ดีก่อนที่จะทำการประเมิน

4. วิธีการทำแบบสอบถามเพื่อประเมินสมรรถนะครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละรายการคำถามตามสภาพความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับการประเมิน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 30 ปี 30-40 ปี 41-50 ปี 51 ปีขึ้นไป
3. ประสบการณ์การสอน
 มากกว่า 30 ปี 29-20 ปี 19-10 ปี น้อยกว่า 10 ปี
4. ระดับวิทยฐานะ
 ครูผู้ช่วย ครู ค.ศ. 1 ครู ค.ศ. 2
 ครู ค.ศ. 3 ครู ค.ศ. 4 ครู ค.ศ. 5
5. ประวัติการศึกษา
 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก
6. สาขาวิชาที่ท่านสอนเป็นหลัก
 วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย
 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลานามัย
 ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ นวัตกรรม
7. วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ
8. การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555
 มากกว่า 5 ครั้ง 2 – 3 ครั้ง น้อยกว่า 2 ครั้ง

ตอนที่ 2 การประเมินสมรรถนะของครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ให้ท่านพิจารณาสภาพการดำเนินงานของตนเองในแต่ละรายการพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาที่รับผิดชอบในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสภาพการปฏิบัติงานตามความเป็นจริง

สมรรถนะ/รายการพฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติการ					ไม่ปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน						
1.1 จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า หรือปฏิบัติงานตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ						
1.2 จัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม						
1.3 จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า เปรียบเทียบ อุปนัย แล้วพิจารณาค้นหาคำตอบที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันจากตัวอย่างต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อสรุป						
1.4 จัดให้ผู้เรียนมีโอกาส สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ในเนื้อหาวิชากับผู้สอนหรือผู้เรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในประเด็นต่างๆ						
1.5 จัดการเรียนการสอนจากประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนไปสู่ชีวิตจริง						
1.6 จัดให้ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาจากสื่อที่จัดไว้ในห้องเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วเลือกฝึกปฏิบัติตามความสนใจและศักยภาพของตนเอง						
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ						
2.1 จัดให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ หรือสร้างประเด็นที่ได้จากการเรียนในแต่ละครั้งเป็นแผนผังความคิด						
2.2 ท่านใช้เทคนิคการตั้งคำถาม การสนทนา อภิปรายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์						
2.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ประสบการณ์จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง						
2.4 ท่านจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้มาตีความสรุป เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความหมายและความเข้าใจด้วยตนเอง						
2.5 ท่านจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน จากหน่วยการเรียนรู้						
2.6 ท่านเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำชิ้นงาน/กิจกรรมที่ทำในแต่ละ						

สมรรถนะ/รายการพฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติการ					ไม่ปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ละครึ่งมาทบทวนและเลือกนำความคิดที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ในงานของตนเองมีความสร้างสรรค์มากขึ้น						
2.7 มีการจัดบทบาทสมมติหรือเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้						
2.8.ให้ผู้เรียนค้นหาหัวข้อสำคัญในเนื้อหา เพื่อหาความหมายความสัมพันธ์ วางแผนเพื่อหาความรู้ของหัวข้อสำคัญพร้อมก็นำมาอภิปรายร่วมกับครู						
2.9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันสรุปวิธีการที่เป็นไป ได้ในการตอบปัญหาและร่วมกันค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ เนื้อหาที่ได้รับ						
2.10 มีการสร้างสถานการณ์/คิดแก้ปัญหาเพื่อหาแนวทางที่จะตัดสินใจหาขั้นตอนจนได้ข้อสรุปในการแก้ปัญหา						
3.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง						
3.1 จัดให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากinternetเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมและสรุปเป็นองค์ความรู้						
3.2จัดการสอนโดยเชื่อมโยงความรู้เนื้อหาวิชาสู่ปัญหา สาธารณะหรือประสบการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ความรู้ที่เรียนรู้ในชั้นเรียนอธิบายปัญหาต่างๆได้						
3.3จัด สถานการณ์ ที่เป็นปัญหาให้นักเรียนได้ฝึกสังเกต จินเห็นปัญหาแล้วกระตุ้นให้นักเรียนหาสาเหตุของปัญหา ด้วยการใช้คำถาม จากนั้นให้มีการตั้งสมมติฐานเชิงทำนาย แล้วพิสูจน์ ให้ผู้เรียนช่วยกันสรุป						
3.4 จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาและสร้างวิธีการแสวงหาความรู้จนสรุปเป็นองค์ความรู้						
3.5 จัดให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้างานวิจัยและสรุปเป็นองค์ความรู้						
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน						
4.1จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสำรวจภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น						
4.2จัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในท้องถิ่น						
4.3จัดกิจกรรมในการเรียนโดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วน						

สมรรถนะ/รายการพฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติการ					ไม่ปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
รวม						
4.4 จัดให้ผู้เรียนมีการสืบค้นฐานข้อมูล ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการเรียน						
4.5 จัดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายsocial network						
5มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน						
5.1จัดสถานการณ์จำลองหรือยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมให้ผู้เรียนได้ใช้หลักคุณธรรมแก้ปัญหา						
5.2มีการสร้างกฎระเบียบหรือข้อตกลงในการเรียนเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย						
5.3 ในการเรียนการสอนมีการยกตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ในการเรียน การดำเนินชีวิต						
5.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยการให้ผู้เรียนอ่านข่าวหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาและออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน						
5.5 มีการปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียนโดยแทรกในกิจกรรมการเรียน						
5.6 ส่งเสริมความเป็นไทยให้ผู้เรียนในกิจกรรมการไหว้ การขอบคุณ ขอโทษ						
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา						
6.1จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนที่สดชื่น แจ่มใสผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและพร้อมที่จะเรียนรู้						
6.2ใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยเพลงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการเรียนรู้						
6.3 มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถด้านดนตรี ศิลปะ หรือกีฬาตามความถนัดของผู้เรียน						
6.4 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้โดยการสร้างบทบาทสมมติที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโดยมีการผสมผสาน เสียง รุปราง และการเคลื่อนไหว						
7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน						
7.1 จัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันแบ่งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน						
7.2 สร้างความตระหนักว่าสมาชิกทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคน						

สมรรถนะ/รายการพฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติการ					ไม่ปฏิบัติ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
7.3จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลงในชั้นเรียน						
7.4ท่านจัดให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์การทำงานของกลุ่ม และพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะเรียนรู้ปรับปรุงส่วนที่บกพร่องของและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น						
7.5 จัดให้ผู้เรียนทำงานกลุ่ม อาจเป็นแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมอื่นที่สอดคล้อง ให้ผู้เรียนปรึกษาหารือและช่วยกันคิด คนเก่งช่วยคนอ่อนในกลุ่มของตน ทุกคนต้องให้ ความร่วมมือกันในการเรียนรู้						
7.6 จัดกิจกรรมให้สมาชิกในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละคน						
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง						
8.1 ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน						
8.2 ประเมินผลจากการความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย						
8.3 ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนจากการสังเกต พฤติกรรมการเรียน						
8.4 ประเมินจากการสะท้อนความคิดของผู้เรียนด้วยการเขียนบันทึกการเรียนรู้						
8.5 พัฒนาผู้เรียนและประเมินผลเป็นรายบุคคล						
8.6 นำผลการประเมินมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้						
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน						
9.1ท่านมีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรักในสถานศึกษาของตนเอง						
9.2อบรมสั่งสอนและปลูกฝังวินัยเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเคารพกฎระเบียบ						
9.3ท่าน ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจผู้เรียนในโอกาสที่เหมาะสม						
9.4 ท่านกระตุ้นจูงใจ ปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของผู้เรียนให้มุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการเรียน						
9.5ท่านกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนตามสภาพจริงและกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้						

แนวทางในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูต่อการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

ปัจจัยที่ส่งเสริมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

ความสำเร็จที่ผ่านมาในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

แนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

ความสำคัญหรือประโยชน์ในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

คู่มือ
การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ฉบับครู

จัดทำโดย

น.ส.สุธาสิณี ตังโศก

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1

การวิจัยเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาความรู้ ความจริง ที่ถูกต้อง เชื่อถือได้
เชิงปฏิบัติการ หมายถึง การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับ
การวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลในขั้นตอน
ต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง

สรุป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory action research :PAR) ก็
คือ การแสวงหาความรู้ ความจริงที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ตรวจสอบได้ โดยวิธีการ
ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีกลุ่มบุคคลเข้าร่วมกันเรียนรู้เพื่อรู้จักตัวเอง ชุมชน
สิ่งแวดล้อม ให้เห็นปัญหาของตัวเอง และเห็นทางแก้หรือทางออกจากปัญหา
โดยลงมือปฏิบัติจริง ได้ผลจริง แก้ปัญหาได้จริง

ทำไม่ต้องเป็น PAR

“การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการวิจัยที่ผู้วิจัยจะเลือกหรือ กำหนด
กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้พิจารณาว่าดีและเหมาะสม
แล้ว จากนั้นก็นำกิจกรรมนั้นมาทดลองปฏิบัติการว่าใช้ได้หรือไม่ตาม
สมมติฐานของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยจะกำหนดเกณฑ์ในการติดตามและประเมินผล
ตลอดจนควบคุมแนวทางการปฏิบัติและนำผลนั้นมาปรับปรุงรูปแบบกิจกรรม
การดำเนินงาน แล้วนำไปทดลองใช้ใหม่จนกว่าจะได้ผลที่ผู้วิจัยพึงพอใจ

2

จากนั้นก็นำไปใช้และเผยแพร่ต่อไป ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้อาจมีส่วนร่วม
หรือไม่มีส่วนร่วมก็ได้”

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

- 1.ผู้ทำการวิจัย ได้เปลี่ยนจากผู้วิจัยภายนอก โดยให้คนในชุมชนได้มีโอกาสเข้า
มาเป็นที่ปรึกษา ร่วมกันในการร่วมคิด วางแผนและตัดสินใจในการวิจัย
 - 2.ขอบเขตของการมีส่วนร่วม จากเดิมที่การมีส่วนร่วมจะอยู่ในวงจำกัดเพียง
บางขั้นตอนมาสู่การมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การศึกษา
ชุมชน วิเคราะห์ปัญหา วางแผน ลงมือปฏิบัติ และติดตามประเมินผล
 - 3.การสร้างองค์ความรู้ เนื่องจากเป็นการผสมผสานความรู้ของนักวิชาการกับ
ความรู้พื้นฐาน ให้เกิดความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน และการผสมผสาน
ความรู้จากทฤษฎีและการปฏิบัติเข้าด้วยกัน
 - 4.ความรู้ที่ได้รับ PAR เป็นการปฏิบัติที่ไม่ใช่การเข้าใจเพียงอย่างเดียวดังการ
วิจัยที่ผ่านมา หากแต่ต้องลงมือกระทำให้ความเข้าใจที่เป็นนามธรรมออกมาสู่
5.การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและพัฒนาความรู้ที่ได้รับอย่างต่อเนื่อง
- การวิจัยนำไปสู่การพัฒนา PAR เป็นการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาทั้งวิธีการวิจัย
และการพัฒนามนุษย์

หัวใจสำคัญของแนวคิดด้านระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ

1. มีการร่วมคิดค้นปัญหาวิจัย หรือสิ่งที่อยากรู้
2. มีการร่วมตั้งสมมติฐานเพื่อการปฏิบัติงานเพื่อพิสูจน์
3. มีการร่วมลงมือปฏิบัติ หรือทำการทดลองปฏิบัติร่วมกัน
4. มีการร่วมกันวิเคราะห์ สังเกต รวมทั้งแก้ไข คัดลึนใจ ให้ความเห็น
5. มีการร่วมกันสรุปผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ในแผนเพื่อสรุปเป็นผลการวิจัย

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1) ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase)

ในระยะนี้ เป็นการเตรียมโรงเรียน เพื่อให้ความพร้อมพหุมีส่วนร่วมกับกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและเป็นแก่นแกนหลักของการวิจัยแบบนี้ โดยการดำเนินงานขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งเน้นสำคัญที่จะให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัย ผู้นำโรงเรียน นักเรียนและครูผู้สอน รวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องเกี่ยวข้อง ในขั้นเตรียมการนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยกล่าวคือ

1.1) การสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียน (Build-up Rapport) โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตัวของนักวิจัยที่

สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในโรงเรียน ทั้งนี้ นักวิจัยควรร่วมกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียนซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้แก่นวิจัยสามารถทำความเข้าใจโลกทัศน์ของนักเรียนและครูผู้สอน ได้ดีมากขึ้น โดยทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อไปพบกับบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย หรือเป็นนักเรียนและครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย พุฒคุษแนะนำตัวเอง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายและความต้องการส่วนร่วมของนักเรียนและครูผู้สอนในกิจกรรมการวิจัย อันจะช่วยให้แก่นวิจัยและครูผู้สอนเกิดความไว้วางใจ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังจะสามารถทำการวิเคราะห์คาถาหมายสภาพการณ์และปัญหาของการดำเนินงานวิจัยที่อาจเกิดขึ้น และสามารถเตรียมรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2) การสำรวจ ศึกษาโรงเรียน (Surveying and Studying Community) เป็นขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะทางกายภาพ และแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียน รวมถึงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการเมือง ซึ่งโดยมากแล้ว ผู้วิจัยจะใช้แบบสังเกต สุ่มค้นบทึก และถ่ายภาพสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานราชการหรือจากองค์กรพัฒนาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีบางโครงการวิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำโรงเรียน หรือผู้สูงอายุ เพื่อทราบประวัติความเป็นมาของโรงเรียนด้วย ส่วนการจัดเลือกโรงเรียนนั้น

1.3) คัดเลือกโรงเรียน (Selecting Community) ได้เสนอความเห็นไว้ว่า โดยทั่วไปแล้ว การคัดเลือกโรงเรียนจะยึดหลักการเลือกโรงเรียนที่ด้วย

โอกาสในการพัฒนา (Disadvantage Community) เพื่อเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างโอกาสความเท่าเทียมในการพัฒนากับโรงเรียนอื่นอย่างไรก็ตาม งานวิจัยจำนวนมากคัดเลือกโรงเรียนโดยยึดเอาประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาโดยเร่งด่วน หรือบางกรณีการวิจัยมุ่งหมายกระทำต่อโรงเรียนที่นักเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแข็งขัน เพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบของการทำวิจัย และการพัฒนาให้กับโรงเรียนอื่นด้วยเช่นกัน

1.4) การเข้าสู่โรงเรียน (Entering Community) ข้อมูลโรงเรียนนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาประกอบการพิจารณาคัดเลือกกำหนดพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวควรเป็นข้อมูลที่ครอบคลุมสำหรับแหล่งข้อมูลในขั้นตอนนี้อาจมาจากส่วนราชการหรือนักเรียนและครูผู้สอน ภายในโรงเรียน เป็นต้น และอาจเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเอกชนรวบรวมไว้ หรือนักวิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเองโดยการสำรวจโรงเรียน (Community Surveying) ก็ได้

1.5) การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ ในขั้นตอนนี้ มักถูกกำหนดให้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของระยะก่อนการวิจัย โดยมุ่งหมายให้เกิดความพร้อมในการดำเนินการวิจัยซึ่งเป็นระยะต่อไปและก่อให้เกิดการประสานงานที่ดีเพื่อความสะดวกต่อการดำเนินงานวิจัย ในส่วนของการเตรียมคนนั้น เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนและครูผู้สอนเพื่อเป็นแกนนำในการปฏิบัติงานวิจัยร่วมกับนักพัฒนาและคณะผู้วิจัย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว

มักจะมีการเตรียมคน 3 กลุ่ม คือ เตรียมคนในโรงเรียน คณะนักวิจัยมักจะลงพื้นที่เพื่อจัดประชุมในโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนและครูผู้สอนรู้จักและคุ้นเคยกับกระบวนการและการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนและรวดเร็ว เตรียมนักพัฒนา คือการประชุมร่วมกับนักพัฒนาซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนกลุ่มนี้หมายถึงผู้นำโรงเรียน พัฒนาการอำเภอหรือพัฒนาการอำเภอประจำตำบล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น เช่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความสนใจศึกษาร่วมกัน กิจกรรมสำคัญของการดำเนินงานในขั้นตอนนี้คือการประสานความร่วมมือ การสร้างความเข้าใจในกรอบของการทำงานวิจัย และการหารือแนวทางพัฒนาโรงเรียน ซึ่งมักจะรวมถึงการประสานงานเรื่องการใช้สถานที่ดำเนินการประชุมด้วย และเตรียมนักวิจัย คือการประชุมปรึกษากันเพื่อให้เกิดความรู้นและความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการทำงานวิจัย

ส่วนการเตรียมเครือข่ายความร่วมมือนั้น งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหลายชิ้น ได้ใช้วิธีการให้ครูผู้วิจัย/นักวิจัยทำการประสานกับองค์กรภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการดำเนินงานวิจัย การเตรียมเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี

ในขั้นนี้ ปัญหาของงานวิจัยมักเป็นประเด็นเกี่ยวกับการเข้าถึงนักเรียนและครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมายรวมถึงการสื่อสารการทำวิจัยในแง่มุมต่างๆ เช่น ขั้นตอนและผลประโยชน์ที่นักเรียนและครูผู้สอนจะได้รับของคณะ

นักวิจัย ที่ทำความเข้าใจว่า โดยทั่วไปนั้น งานวิจัยแบบมีส่วนร่วมมักจะเป็น “ของใหม่” ที่ในสายตาของนักเรียนและครูผู้สอนแล้วชวนให้เข้าร่วมไม่น้อย และนักเรียนและครูผู้สอนส่วนมากมักจะตื่นเต้นกับการเข้ามาทำงานเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหามาจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก แต่กระนั้น นักเรียนและครูผู้สอนก็มักจะไม่มีความมั่นใจ การดำเนินกระบวนการวิจัยจึงต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง เพราะยิ่งกระบวนการทอดออกยาวมากเท่าใด การมีส่วนร่วมของนักเรียนและครูผู้สอนก็จะลดลงไปตามส่วนเท่านั้น นอกเหนือไปจากนี้แล้ว การจัดเวทีที่ง่ายต่อความเข้าใจและสะท้อนความต้องการของนักเรียนและครูผู้สอนที่มีบรรยากาศสบาย ๆ หรือการศึกษาโรงเรียนประกอบ ยังจะช่วยให้คณะผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่กว้างขวางมากขึ้น และบางกรณีจะช่วยให้คณะนักวิจัยสามารถสร้างคำถามที่แหลมคมต่อการกำหนดปัญหาของการวิจัยได้ อีกประการหนึ่ง การขาดความชัดเจนในประเด็นที่ต้องการนำเสนอเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหานั้น รวมทั้งการขาดความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมวิจัยของนักเรียนและครูผู้สอน ยังอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมนักเรียนและครูผู้สอนคิดตามผู้นำโรงเรียน หรือนักเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ในแบบ “ว่ายังไม่ดีกว่าตัวกัน” ซึ่งบางกรณีผู้นำโรงเรียนอาจขาดความเป็นกลางหรือมีแนวโน้มฝักใฝ่ฝ่ายการเมือง กระทั่งส่งผลให้ตัวนักเรียนและครูผู้สอนตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ และการตัดสินใจของนักเรียนและครูผู้สอน สร้างความชอบธรรมให้แก่การดำเนินกิจกรรม/โครงการพัฒนาของภาครัฐ

2) ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase)

ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยคือ

2.1) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาโรงเรียน (Problem Identification and Diagnosis) ในขั้นนี้ เน้นการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์โรงเรียนและการให้การศึกษาแก่โรงเรียน (Community Education Participation-CEP) โดยเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ โดยวิธีการจะใช้การอภิปรายแลกเปลี่ยนปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียนและครูผู้สอน ทั้งที่เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่มบุคคล เพื่อเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของโรงเรียน (Need Assessment) พร้อมไปกับการประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร (Resource Assessment) ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อการจัดโครงการต่อไป

2.2) การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal and Identification) เมื่อมีการวิเคราะห์โครงการโดยการประเมินความต้องการของโรงเรียน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นในความเป็นจริงมักจะมีหลายแนวทาง นักเรียนและครูผู้สอนและนักวิจัยจะต้องพิจารณาร่วมกันว่าวิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสมกับท้องถิ่น หรือมีความเป็นไปได้ โดยนักเรียนและครูผู้สอนควรรับบทบาทหลักเข้ามีส่วนร่วมให้มากขึ้น และกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ

2.3) การกำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ (Planning Phase) กิจกรรมในช่วงนี้จะเป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกันเพื่อคัดเลือกโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ดังนั้น เพื่อความมั่นใจว่าโครงการที่ได้รับการคัดเลือก เป็นโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ดังนั้น หลังจากที่ผ่านมาขั้นตอน 2.1 มาแล้ว ผู้วิจัยจะต้องใช้วิธีการกระตุ้นให้นักเรียนและครูผู้สอนมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหา การกำหนดโครงการ และกิจกรรมที่จะดำเนินการ

2.4) การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation Phase) เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง โดยคำถามที่ผู้วิจัยจะต้องใช้ถามกันในกลุ่มหรือในคณะทำงานเพื่อการดำเนินการในขั้นนี้คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร

ในแง่ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ โดยทั่วไปมักเป็นประเด็นการมีส่วนร่วมของนักเรียนและครูผู้สอนในกระบวนการวิจัย จากประสบการณ์ของผู้เขียนพบว่า ความไม่สนใจเข้าร่วมของนักเรียนและครูผู้สอนจำนวนไม่น้อย นอกเหนือไปจากการขาดความรู้ความเข้าใจอันดีคือกระบวนการและผลประโยชน์ของการทำวิจัยแล้ว ยังปรากฏด้วยว่า นักเรียนและครูผู้สอนมักมองเห็นการวิจัยเป็นเรื่องทางเทคนิคที่ต้องอาศัยความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะ และไม่เกี่ยวข้อง ไร่นักกับปากท้องที่จะต้องทำหากินเป็นประจำวัน ประกอบกับธรรมชาติของการวิจัยแบบนี้มัก ไม่มีการจ่ายตอบแทนเป็นเงินให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยด้วยแล้ว การมีส่วนร่วมในกระบวนการ

วางแผนการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำผลของการวิจัยไปสู่การปฏิบัติแล้วก็ยิ่งห่างไกลจากบริบทชีวิตประจำวันของเขาออกไปมากขึ้น การเข้าร่วมงานวิจัยของนักเรียนและครูผู้สอน จึงเป็นไปโดยเน้นการรับฟังสิ่งที่ผู้วิจัยและนักพัฒนาพูดเป็นหลัก ผลสืบเนื่องประการต่อมาคือ บุคคลที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ก็มักจะได้นักเรียนและครูผู้สอนที่เป็นพวก “ขาประจำ” ที่มีที่อยู่ในข่ายอิทธิพล (Sphere of Influence) ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือการเมืองท้องถิ่น มาเข้าร่วมกิจกรรม และส่งผลให้สุดท้ายแล้ว ผลของการวิจัยเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความชอบธรรมให้แก่การดำเนินกิจกรรม/โครงการพัฒนาของภาครัฐดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

3) ระยะเวลาติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase)

เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการวัดผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งหากโครงการสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและอย่างต่อเนื่อง ก็อาจจะเป็นข้อพิสูจน์ถึงความไม่ประสบผลสำเร็จของโครงการได้ ในขั้นตอนนี้ โดยมากแล้วคณะผู้วิจัยจะร่วมกับนักเรียนและครูผู้สอนที่เป็นผู้ร่วมงานวิจัย ทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และจัดเวทีนักเรียนและครูผู้สอน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับโรงเรียน รวมถึงการสานต่อให้นักเรียนและครูผู้สอนนำผลของการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาโรงเรียนต่อไป อย่างไรก็ดี ระยะเวลาการทำวิจัยและขั้นตอน

9

ของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้น อาจมีความแตกต่างกันไปบ้าง ในรายละเอียด ซึ่งไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิดหรือถูก หากแต่เป็นความเหมาะสมใน บริบทของการดำเนินงานวิจัยที่อาจมีข้อจำกัดที่คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องรวม กิจกรรมหลายกิจกรรมไว้ดำเนินการในในคาบเวลาที่ใกล้เคียงกัน หรือเป็น ความต้องการของโรงเรียนเองที่จะกระชับขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย เพื่อ มีให้กระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยจะสั้นหรือ ยาว มีรายละเอียดมากหรือน้อยเพียงใดจึงอาจจะไม่ใช่เรื่องใหญ่ หากแต่การมุ่ง ตอบสนองความต้องการและข้อจำกัดของโรงเรียน รวมถึงการทำให้โรงเรียน ได้มองเห็นปัญหาของตนเอง เกิดความต้องการอย่างแข็งขันและมุ่งมั่นมีส่วนร่วม ทั้งทั้งในการปฏิบัติงานวิจัยและการนำผลของการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุง โรงเรียนให้ดีขึ้นนั่นเอง นับเป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่า

ในขั้นตอนนี้ยังคงต้องอาศัยการมีเข้าใจที่ถูกต้อง และการมีส่วนร่วม อย่างสร้างสรรค์และกระตือรือร้นของฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะนักเรียนและ ครูผู้สอน ไม่น้อยไปกว่าขั้นตอนก่อนหน้า การมีความเข้าใจที่ถูกต้อง การสร้าง ช่องทางการตรวจสอบงานวิจัยและการมีเครื่องมือประเมินผลการวิจัยว่า ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างนี่เอง จะทำให้ทุกฝ่ายคาดหมายได้ว่า ผลลัพธ์ของการวิจัยจะปรากฏออกมาสอดคล้อง กับความต้องการพัฒนาหรือสามารถใช้ได้กับการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด และเข้าร่วมกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องและบังเกิดผลประโยชน์ในภาพรวม

10

ยกตัวอย่างโจทย์วิจัย :

- เราจะมีวิธีการอย่างไรบ้าง เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในชั้นเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ?
- วิธีการใดบ้างที่คิดว่าเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนใน ชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- เราควรมีวิธีใดบ้างเพื่อสร้างความตระหนักให้ครูพัฒนา สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โจทย์วิจัย หรือ คำถามวิจัย อาจจะไม่สละสลวย แต่ให้ความหมาย และมี นำหนักนำไปสู่การค้นหามหาทาง วิธีการ กระบวนการ ที่จะ ใช้แก้ปัญหา นั้น ๆ

ลักษณะสำคัญ

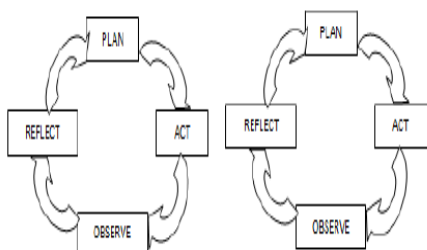
1. การสะท้อนกลับผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองและผลที่เกิดขึ้น
2. การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน/เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานและผลที่ได้รับ
3. กระบวนการที่มีการดำเนินงานเป็นวงจรต่อเนื่องและทำเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน
4. ผลที่ได้จากการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน

ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

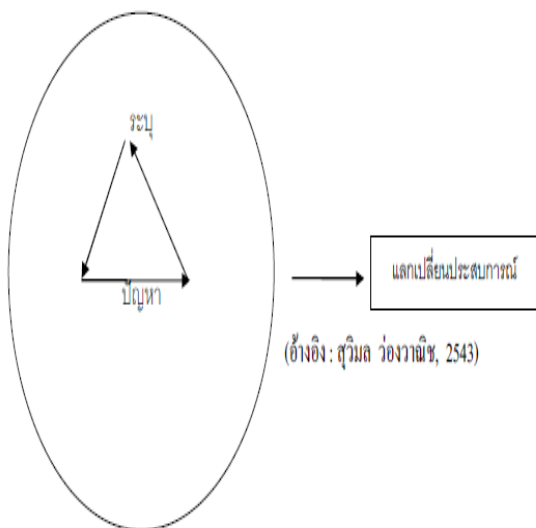
ใคร	ครูผู้สอนในห้องเรียน
ทำอะไร	ทำการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา
ที่ไหน	ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
เมื่อไร	ในขณะที่การเรียนการสอนกำลังเกิดขึ้น
อย่างไร	ด้วยวิธีการวิจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่มองเห็นได้ของชุมชน (school) โดยขั้นตอนหลักคือการทำแผนตามวงจร PAOR (Plan, Act, Observe, Reflect & Revisé)
วัตถุประสงค์	มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
ลักษณะเด่น การวิจัย	เป็นกระบวนการวิจัยที่ท้ออย่างรวดเร็ว โดยครูผู้สอนนำวิธีการแก้ปัญหาที่ตนเองคิดขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เรียนทันทีและสังเกตผลการแก้ปัญหาที่มีกระสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนครูในโรงเรียนเป็นการวิจัยแบบร่วมมือ (collaborative research)

(อ้างอิง : สุวิมล ว่องวานิช, 2543)

ตามแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต้องมีการดำเนินงานที่เป็นวงจรต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม และเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับภาวะปัญหาที่สามารถปฏิบัติได้จริง การนำแนวทางการวิจัยปฏิบัติการไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนจึงมีลักษณะแบบแผนภาพที่ 1 นั่นคือ ขณะที่กิจกรรมการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ ก็ต้องมีการวิจัยเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน และทำการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาผู้เรียนควบคู่กันไป กิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัยและการพัฒนาจึงเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานพร้อมกันในการทำงานปกติ สำหรับในขั้นตอนของการวิจัยมีกระบวนการทำงานที่เป็นวงจรการวิจัยแบบขดลวดตามแนวคิดดั้งเดิมที่เสนอโดย Kemmis (1988) ดังปรากฏในแผนภาพที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมี 4 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไข (Plan) (2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) (3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) (4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป (Reflect) วงจรการวิจัยปฏิบัติการนี้เรียกย่อ ๆ ว่า วงจร PAOR

เพื่อให้เห็นกระบวนการวิจัยชัดเจนขึ้น ในแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า จุดเริ่มต้นของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน คือ การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน จากนั้นจึงกำหนดเป็นคำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ โดยการวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วหาแนวทางแก้ไข หลังจากนั้นได้ข้อค้นพบก็นำผลดังกล่าวมาเปลี่ยนแปลงให้เพื่อร่วมงานที่เกี่ยวข้องวิทยานิพนธ์

ความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น
2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ
4. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องและเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ และการแก้ปัญหา
5. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการทำวิจัยทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ
6. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล
7. ทำให้ครูเป็นผู้ในการเปลี่ยนแปลง

ประโยชน์ของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และครูเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติที่เน้นการสะท้อนผล ทำให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในการข้อค้นพบร่วมกัน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการทำวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1. การพัฒนาวิชาชีพจำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงวิพากษ์ (การทำวิจัย) เกี่ยวกับปฏิบัติงานในอนาคต ปัจจุบันและอนาคต
2. ผู้ปฏิบัติควรมีส่วนเกี่ยวข้องในการนิยามปัญหา และพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานในวิชาชีพของตนเอง
3. ชุมชนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (ผู้รับบริการ พ่อแม่ นักเรียน) จำเป็นต้องเกี่ยวข้องในการพัฒนาการให้บริการของโรงเรียน
4. การพัฒนาวิชาชีพแก่บุคลากรเป็นรายบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นและต้องอยู่ในบริบทของการปฏิบัติงาน และโครงสร้างของสถานนั้น ๆ
5. การวิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการที่มีพลังอำนาจในการพัฒนาการปฏิบัติงานในสถาบันและวิชาชีพ

กลุ่มผู้ใช้ผลการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

กลุ่มผู้สนใจรับฟังผลการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมี 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

- (1) กลุ่มผู้ที่ทำวิจัยเอง
- (2) กลุ่มเพื่อนร่วมงานที่มีส่วนในการวิจัย ได้แก่ ครูที่มีส่วนในการวิทยากรงานวิจัยผู้บริหาร
- (3) กลุ่มนักวิชาการจากสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังอาจมีกลุ่มสนใจอื่น ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น

ข้อจำกัดของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

แม้การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจะมีประโยชน์มากมาย แต่โดยธรรมชาติและหลักการของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนก็ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดของการวิจัยแบบนี้หลายประการเช่นกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการวิจัยส่งผลกระทบต่อขอบเขตและขนาดของการวิจัย การวิจัยแบบนี้มักจะมีขนาดเล็กซึ่งทำให้มีผลต่อความเป็นตัวแทนของข้อค้นพบ จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดในการสรุปอ้างอิงผลการวิจัย

2. งานทั่วไปไม่ยอมให้มีตัวแปรภายนอกส่งผลกระทบต่อ โดยมีการออกแบบการวิจัยให้สามารถควบคุมตัวแปรภายนอกได้ และก็สามารถดำเนินการจัดการกระทำได้ แต่สำหรับงานวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มักมีปัญหานั้นประเด็นนี้ เนื่องจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจะปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ ข้อค้นพบที่ได้รับบางครั้งไม่สามารถยืนยันได้หนักแน่นว่าเนื่องจากปัจจัยใด แต่ทราบได้ที่ปัญหาในชั้นเรียนหมดไป ก็ถือว่ามีการวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จ
3. ธรรมชาติของงานวิจัยถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขที่มีเรื่องของคุณธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งช่วยในการทำงาน ทำให้การทดลองต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานอาจทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากสิ่งที่ทดลองก็ยังไม่ได้ตรวจสอบยืนยันในผลที่จะเกิดขึ้นว่าจะเป็นการไปในทิศทางใด
4. มีการวิพากษ์กันมากเกี่ยวกับเจ้าของผลงานวิจัย และมีการหวั่นเกรงกันว่าจะมีการแย่งผลงานวิจัย เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้วิจัยภายนอก เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นครูนักวิจัย หรือนักวิชาการต้องทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนและตกลงในเรื่องนี้ให้เข้าใจตรงกัน

5. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่ได้แยกครูดอกจากการวิจัยเนื่องจากผู้วิจัยต้องเกี่ยวข้องในการทำงานของตนเองและผู้อื่นตลอดเวลา การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจึงเป็นการเพิ่มภาระงานของครูมากขึ้นจากการทำงานปกติ โดยเฉพาะในช่วงแรกของการวิจัยที่ครูนักวิจัยต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดแนวทางการแก้ไข เพื่อให้การทำวิจัยไม่เป็นภาระสำหรับครูมากเกินไป ต้องมีการออกแบบการวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนให้มากที่สุด

บรรณานุกรม	สารบัญ	
	เรื่อง	หน้า
จุมพล สวัสดิยกร. หลักการและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวารณภูมิ.	การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	1
	หัวใจสำคัญของแนวคิดด้านระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์	3
สุภางศ์ จันทวานิช. (๒๕๔๐). วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.	ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	
	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	3
สุวิมล ว่องวานิช. 2546. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	12

ภาคผนวก ค

ค่าความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

**บันทึกสรุปแบบแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบสอบถาม
เรื่อง ผลของการประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อการพัฒนา
สมรรถนะครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**

ประเด็นที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนอง

ความต้องการของผู้เรียน

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
1.1	จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ ศึกษาค้นคว้า หรือปฏิบัติงาน ตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.2	จัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหา ที่เกิดขึ้นโดยสร้างความรู้จาก กระบวนการทำงานกลุ่ม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.3	จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า เปรียบเทียบแล้วพิจารณาค้นหา องค์ประกอบที่เหมือนกันหรือ คล้ายคลึงกันจากตัวอย่างต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อสรุป	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.4	จัดให้ผู้เรียนมีโอกาส สนทนา แลกเปลี่ยนความรู้ในเนื้อหาวิชา กับผู้สอนหรือผู้เรียนเพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้ในประเด็น ต่างๆ	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้
1.5	จัดการเรียนจากประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง กิจกรรมการเรียนไปสู่ชีวิตจริง	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1.6	จัดให้ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษา จากสื่อที่จัดไว้ในห้องเรียนหรือ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว เลือกฝึกปฏิบัติตามความสนใจ และศักยภาพของตนเอง	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นที่ 2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
2.1	จัดให้ผู้เรียนเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ หรือสร้างประเด็นที่ ได้จากการเรียนในแต่ละครั้งเป็น แผนผังความคิด	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.2	ท่านใช้เทคนิคการตั้งคำถาม การ สนทนา อภิปรายในการจัดการ เรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดวิเคราะห์	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.3	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ ประสบการณ์จนสามารถสร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเอง	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.4	ท่านจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้นำ ความรู้ที่ได้มาตีความสรุป เพื่อให้ ผู้เรียนค้นพบความหมายและ ความเข้าใจด้วยตนเอง	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้
2.5	ท่านจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดคิดอย่างสร้างสรรค์ ใน การสร้างชิ้นงาน จากหน่วยการ เรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.6	ท่านเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำ ชิ้นงานกิจกรรมที่ทำในแต่ละครั้ง มาทบทวนและเลือกนำความคิดที่ ได้จากการเรียนรู้มาใช้ในงานของ ตนเองมีความสร้างสรรค์มากขึ้น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.7	มีการจัดบทบาทสมมุติหรือ เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสรุปสิ่ง ที่ได้จากการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
2.8	ให้ผู้เรียนค้นหาหัวข้อสำคัญในเนื้อหา เพื่อหาความหมาย ความสัมพันธ์ วางแผนเพื่อหาความรู้ของหัวข้อสำคัญพร้อมทั้งนำมาอภิปรายร่วมกับครู	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้
2.9	มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันสรุปวิธีการที่เป็นไปได้ในการตอบปัญหาและร่วมกันค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้รับ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.10	มีการสร้างสถานการณ์/คิดแก้ปัญหาเพื่อหาแนวทางที่จะตัดสินใจหาขั้นตอนจนได้ข้อสรุปในการแก้ปัญหา	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
3.1	จัดให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากinternetเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมและสรุปเป็นองค์ความรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.2	จัดการสอนโดยเชื่อมโยงความรู้เนื้อหาวิชาสู่ปัญหาสาธารณะหรือประสบการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ความรู้ที่เรียนรู้อันเรียนอธิบายปัญหาต่างๆได้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.3	จัด สถานการณ์ ที่เป็นปัญหาให้นักเรียนได้ฝึกสังเกต จนเห็นปัญหาแล้วกระตุ้นให้นักเรียนหา	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
	สาเหตุของปัญหาด้วยการใช้คำถาม จากนั้นให้มีการตั้งสมมติฐานเชิงทำนายแล้วพิสูจน์ให้ผู้เรียนช่วยกันสรุป									
3.4	จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาและสร้างวิธีการแสวงหาความรู้จนสรุปเป็นองค์ความรู้	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้
3.5	จัดให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้างานวิจัยและสรุปเป็นองค์ความรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นที่ 4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
4.1	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสำรวจภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4.2	จัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4.3	จัดกิจกรรมในการเรียนโดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4.4	จัดให้ผู้เรียนมีการสืบค้นฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการเรียน	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้
4.5	จัดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายsocial network	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นที่ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
5.1	จัดสถานการณ์จำลองหรือยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมให้ผู้เรียนได้ใช้หลักคุณธรรมแก้ปัญหา	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.2	มีการสร้างกฎระเบียบหรือข้อตกลงในการเรียนเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.3	ในการเรียนการสอนมีการยกตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ในการเรียน การดำเนินชีวิต	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.4	จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยการให้ผู้เรียนอ่านข่าวหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาและออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้
5.5	นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.6	มีการมอบหมายชิ้นงานหรือกิจกรรมให้ผู้เรียนรับผิดชอบโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนในการปฏิบัติการทำงานจนสำเร็จ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.7	ส่งเสริมความเป็นไทยให้ผู้เรียนในกิจกรรมการไหว้ การขอบคุณ ขอโทษ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.8	มีการปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียนโดยมีหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลส่วนร่วม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นที่ 6 การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
6.1	จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนที่สดชื่น แจ่มใส ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและพร้อมที่จะเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6.2	ใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยเพลงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6.3	มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถด้านดนตรี ศิลปะ หรือกีฬาตามความถนัดของผู้เรียน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6.4	มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้โดยการสร้างบทบาทสมมติที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน โดยมีการผสมผสานเสียง รูปภาพ และการเคลื่อนไหว	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้

ประเด็นที่ 7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
7.1	จัดการเรียนเป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันแบ่งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.2	สร้างความตระหนักว่าสมาชิกทุกคนมีความสำคัญและความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.3	จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลงในชั้นเรียน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.4	ท่านจัดให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์การ	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
	ทำงานของกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะเรียนรู้ปรับปรุงส่วนที่บกพร่องของและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น									
7.5	จัดให้ผู้เรียนทำงานกลุ่ม อาจเป็นแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมอื่นที่สอดคล้อง ให้ผู้เรียนปรึกษาหารือและช่วยกันคิด คนเก่งช่วยคนอ่อนในกลุ่มของตน ทุกคนต้องให้ความร่วมมือกันในการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.6	จัดกิจกรรมให้สมาชิกในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละคน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นที่ 8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
8.1	ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8.2	ประเมินผลจากการความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8.3	ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8.4	ประเมินจากการสะท้อนความคิดของผู้เรียนด้วยการเขียนบันทึกการเรียนรู้	1	1	0	1	1	1	0	0.71	ใช้ได้
8.5	ประเมินผลด้วยแฟ้มผลงาน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8.6	พัฒนาผู้เรียนและประเมินผลเป็น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
	รายบุคคล									
8.7	นำผลการประเมินมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ประเด็นที่ 9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

ข้อ ที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5	6	7		
9.1	ท่านมีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรักในสถานศึกษาของตนเอง	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9.2	อบรมสั่งสอนและปลูกฝังวินัยเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเคารพกฎระเบียบ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9.3	ท่าน ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจผู้เรียนในโอกาสที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9.4	ท่านกระตุ้นจูงใจ ปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของผู้เรียนให้มุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการเรียน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9.5	ท่านกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนตามสภาพจริงและกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

สรุปได้ค่า IOC = 0.954

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่น

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
1	0.873	21	0.872	41	0.870
2	0.874	22	0.872	42	0.867
3	0.870	23	0.876	43	0.874
4	0.864	24	0.873	44	0.874
5	0.872	25	0.866	45	0.870
6	0.870	26	0.864	46	0.876
7	0.870	27	0.869	47	0.876
8	0.872	28	0.865	48	0.867
9	0.871	29	0.870	49	0.862
10	0.872	30	0.868	50	0.868
11	0.870	31	0.876	51	0.866
12	0.871	32	0.868	52	0.865
13	0.865	33	0.874	53	0.865
14	0.872	34	0.871	54	0.867
15	0.873	35	0.869	55	0.867
16	0.877	36	0.872	56	0.871
17	0.877	37	0.870		
18	0.877	38	0.870		
19	0.873	39	0.869		
20	0.874	40	0.870		

ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.862 – 0.876

ความเชื่อมั่น 0.872

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุธาสินี ต้วงโต๊ด เกิดเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2527 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์-เคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเมื่อปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุธาสิณี ดั่งวงใต้ เกิดเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2527 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ - เคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ
ปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย
การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี
การศึกษา 2553